

Poštnina plačana v gotovini!

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XII ☆ LVI

10

OKTOBER ☆ 1956

VSEBINA:

Milan Pintar: Prusikova smer v Triglavski severni steni	497
Zmago Bufon: Etna	507
Dr. Prešern: Črna prst, Rodica, pa še nekaj	515
Rudo Goljak: Istrski razgledi	521
Boris Režek: Šerpa Pasang	524
Jože Župančič: Iz Jevnice na Janče (794 m)	526
Leopold Stanek: Večni viri	528
Društvene novice	529
Iz planinske literature	545
Razgled po svetu	548

Priloga: Svinjak — foto Tone Mlakar

Prilogo natisnila Tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Oreš, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

Planinska založba bo še letos izdala v zbirki »Naši veliki planinci« 4. zvezek te zbirke

Valentin Stanič, prvi alpinist v Vzhodnih Alpah

Delo je spisal oz. uredil znani planinski pisatelj Evgen Lovšin
Valentin Stanič je bil konec 18. in v začetku 19. stol. najbolj znani alpinist. Povzpel se je prvi na vrh Velikega Kleka
V zbirki bodo tudi prevodi najbolj značilnih Staničevih del

Naročila sprejema PLANINSKA ZALOŽBA, Ljubljana, Likozarjeva 12
in vsa planinska društva, knjižica pa bo v prodaji tudi v vseh knjigarnah

TOVARNA KOVINSKIH IZDELKOV IN LIVARNA **TITAN**

izdeluje: ključavnice vseh vrst in dimenzij za stavbe in pohištvo, kuhinjske strojčke, avtomatske, balančne in kuhinjske tehtnice, ročne vrtilne in brusilne stroje, fittinge, Ewart verige iz temper litine, fittinge — spojne dele za vodovod in centralno gretje, Hoffman material iz temper litine kot n. pr. kape za izolatorje, obešalne ponvice, obešalne in razbremenilne sponke, litoželezne in medenlaste uteži, razno okovje itd.

KAMNIK — Slovenija

Milan Pintar:

PRUSIKOVA SMER V TRIGLAVSKI SEVERNI STENI

(Plezala Tone Jeglič in Milan Pintar 7.—11. aprila 1955)

tojiva na vstopnem snežišču. Z dolgim pogledom objemava dolino Vrat, ki toplo diha v mladem zimskem jutru. Najina drobna sled se izgublja v širokem koritu, izginja med smrekami, se zopet pokaže in obtiči v Aljaževem domu.

Kakšna neki bo tu, v srcu te orjaške stene?

Triglav je pač samo eden in njegova stena je edina.

Rahel nasmešek se zariše Tonetu okrog ust, ko pravi: »Gori, na robu stene, tam bo še lepše.«

Poleti je tod okrog lep, drnast svet. Sedaj pa je vse precej strmo. Stopinje delava velike in udobne, začenjava pač. Včasih malo postaneva in gledava nazaj, v dolino. Tam, kjer slutiva Aljažev dom, se suklja v nebo pramen dima. Lakota* kuha zajtrk.

Še malo in bova pod steno. Ko se strmina rahlo položi, razveževa vrvi in si nadeneva dereze. Tone ima cepin, ledno kladivo in dvanajsterke, opremo bolj za sneg, jaz pa dvojje lednih kladiv in deseterke za poledenele skalnate odstavke. K temu še nahrbtnik, težak približno 12 kg in med nama dvojje nylonskih vrvi. Taka stojiva na začetku smeri in nekje visoko nad seboj slutiva lep, zelo lep dan.

Prusikovo smer nameravava preplezati v dveh dneh. V skrajnem primeru računava tudi z dvema bivakoma. Sva pa trdno pričrana, da je to samo najin varnostni koeficient in da ne bo toliko težav.

Pred seboj imava prvo tretjino vzpona — zamudno in, kot lahko danes rečem, psihološko najtežje vstopno prečenje. Prav sedaj so se začele prve dolžine, kjer morava paziti. Sneg je dober. Začetna okornost in negotovost naju počasi mineva. Po enournem prečenju prideva že do prvih težjih mest. Tod je gredina prekinjena s strmim odstavkom, skala je rahlo poledenela in pokrita s snegom. Brez klinov ne gre.

Postaja nama jasno, kaj imava pred seboj in kakšne bodo težave v steni. Naslednji problem je strm in zelo mehak snežni jezik, ki drži v dobro poznani U. Varujem do pasu vdrt v mehki sneg in sledim s pogledom Tonetu, ki previdno sestopa po gnili strmini. Ko zleze srečno v krajno poč, pod rumen previs, se spustim za njim. Kratak odmor in nekaj hrane, potem romajo dereze v nahrbtnik. Pred nama je namreč suh detajl, t. j. najprej zaledenela poševna razpoka, ki privede na rob. Tam je skromno stojišče. Nato se stena razleze v ploščo, dovolj napično in ob desnem robu diskretno za-

* Priimek lovca in drvarja.

grnjeno v ledeno zaveso. Mestu sva v dolini pripisovala višjo težavnost.

Sedaj sva pod strmim ledenim žlebom. Dereze ponovno naveževa in zopet poje pesem kladiv. Že čutiva, kaj je strm, trd in zelen kuloar. Tu ni mesta za filozofska razmišljanja, nobenega odgovora na vprašanje »biti ali ne biti« ni videti v tej neusmiljeni strmini. To je torej zimska alpinistika. Varovanje sredi ledu, brez vsakršnega varovalnega pripomočka, ki se mu verjetno ne bom mogel nikoli privaditi. Nobene prave logike ni v takem položaju. Eden se pravi tukaj dva:

Včasih pravijo, da kaže stena ponekod svoje zobe. Če jih je kje ta dan, potem so bili ti odstavki, vsi v ledu in ponekod zopet v tako čudno mehkem snegu, prav gotovo njeni dolgi in nevarni zobje. Čas pa je tako hitro tekkel, da nama je bilo tesno pri srcu, bližal se je mrak.

Začela sva hiteti in se ogledovati za primernim prostorčkom za noč. Tone je zlezel še za polno dolžino navzgor. Ko sem prišel do njega, sem si oddahnil. Polička pod previsom je bila kaka dva metra dolga in mogoče meter široka. Pravi mali raj za alpinista, ki ga je potegnila noč za rokav.

Kline, ki jih tolčeš zato, da se ne bi prevalil iz spanca v večnost, zabiješ prav s preudarkom. Potem razširiš stojišče, narediš nekam pod previs več poličk za hrano in opremo in zviješ vrvi. Ko sediš na vrvnem kolaču in plahuta nad tabo dvojna stena iz perlona, se razmeroma dobro počutiš.

Bivaka brez lučke si ne morem zamisliti. Ustvarja občutek majhnega, vase zaključenega prostora, kjer si nekako varen pred temo, tujo in tako hladno.

Pijeva topel čaj in se razgovarjava. Plamen bencinskega gorilnika segreje prostor tako, da nama je vroče. Medtem so se nama posušile hlače. Ko sva za silo izparila tudi rokavice, sva utrnila svečo.

Zunaj bivaka leži gosta, temna triglavska noč. Jutri bo važen dan. Ali bova izplezala?

Kdor je bivakiral v gorah, ve, da v steni ni pravega spanja.

Kadar koli sem se zbudil, sem pogledal na uro in nato zaprl oči. Nočem gledati v noč.

Jutro. Slaba svetloba, ki polzi v bivač, naju oba oživi. V hipu naju pograbi mrzlična radovednost, kakšno vreme se je nakuhalo čez noč in nestrpno se izmotava izpod vreč.

Najprej ne moreva verjeti... Ne, nočeva verjeti! Pa je vendar res. Od povsod drse in nežno poplesavajo drobne snežinke...

Mračno jutro je ovijalo steno v meglene zaveso in naju tolklo z neizprosnim dejstvom: sneg. Tako je govorila svinčena barva neba in dolina, vsa v meglicah. Snežna strmina je dobila nov obraz. Brez besede sva gledala v to preprosto padanje.

Naj greva naprej? Nazaj? Plazovi? Stojiva in neodločena čakava. Kmalu je prvič zašumelo in zabučalo nekje v skalaški smeri. Potem

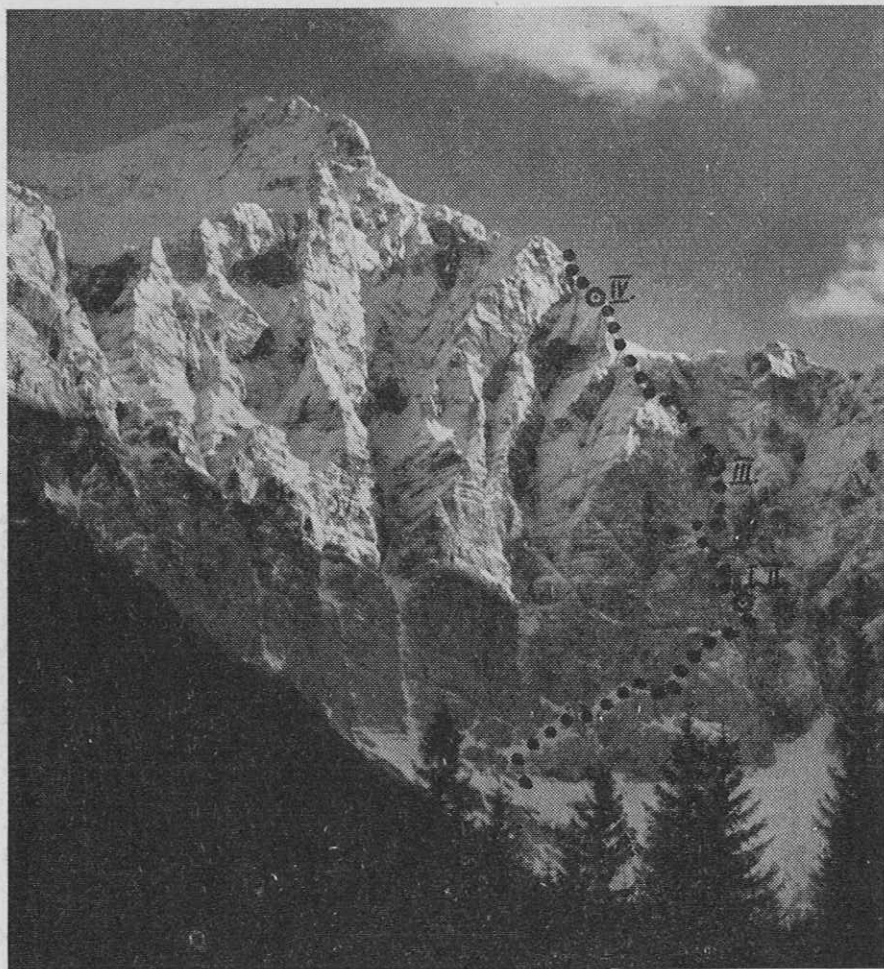

Foto F. Močnik

Prusikova smer v Triglavski steni
(Rimske številke označujejo mesta bivakov)

so začeli drseti majhni in večji plazovi tudi okrog naju. Kakor da bi strmine oživele.

Kako hitro se v gorah spreminja položaj!

Sprijaznila sva se s tem plesom vetra in plazov.

Na umik ni bilo mogoče misliti. Vsa prečnica je bila izpostavljena plazovom. Zato sva se odločila počakati, pa četudi ves dan.

Najin položaj ni bil rožnat, kritičen pa tudi ne. Tvegano pot nazaj sva si lahko še vedno privoščila naslednji dan. Kako pa je kazalo navzgor? Videla sva tole: Najprej naju je čakal strm in zasnežen žleb do pod preves. Od tam zavije smer 40 m ostro levo, nato sledi

znana Prusikova prečnica in previs. Prečnico je poleti lahko preplezati, sedaj pa je bila vsa v ledu.

Danes se mi zdi, da bi bila morala tedaj, ko je pozno popoldne nehala plaziti, splezati tja do Prusikove prečnice in pripraviti bivak. Od tam pa na kakršen koli način do noči premagati prevesno, 6 m visoko zaporo, ki se ji je Prusik izognil, potem bi se spustila nazaj, vrvi pa pustila kar vpete v klinih, zjutraj pa takoj nadaljevala. S tem bi si prihranila mnogo truda, če bi se pa vreme ne bilo izboljšalo, bi prav tako lahko sestopila.

Te možnosti takrat nisva videla in sva zato raje čakala. Čakala. Ko se je mrak zgomil v noč, sva že trdno spala.

Jutro tretjega dne, mislim, da je bila sobota, je bilo sveže in prijetno. Dobra volja se nama je vrnila in zato si nisva postavljala vprašanja: Naprej ali nazaj?

V kratkem času sva stala pred samo Prusikovo prečnico. Bila je težak problem.

Sprva mi je Tone podajal vrv po metrih, pa ne dolgo. Na takih mestih sem vesel šole na Turncu.

Ker so bili vsi stopi in oprimki na debelo zaliti z ledom, sem moral uporabljati vse tehnične zvijače, da sem vzdrževal ravnotežje in se počasi pomikal naprej. Na sredi prečnice me je povrhu vsega še dodobra presenetil plaz, ki je prhnil čezme. Ko sem se pribijal na stojišču, sta bili vrvi med nama vpeti v devet vponk, kljub temu pa so bila mesta, kjer sem moral vzdrževati ravnotežje le s podprijeti in s skromnimi, v led vklesanimi oprimki. Ker je prečnica vodoravna, je bila enako zahtevna in zamudna tudi za Toneta.

Raztežaj, ki je sledil, je med najlepšimi v smeri. Skala je trdna, previs sam pa razmeroma lahek. Užitek je povečala svojstvena izpostavljenost nad globino 400 m in pa nov pogled v svet nad nama.

Nad previsom se je teren rahlo položil, bil je ves v ledu in mehke, tu in tam prav južnem snegu. Od kod ta sprememba snega, še danes ne vem.

Zato je bila plezarija zelo zahtevna. Sicer ni bilo nekih tehničnih težav, le utrujala je monotonost plezalne ploskve. Spominjam se, da sva večkrat zaman iskala kakršne koli razpoke za varovalni klin.

Po treh raztežajih je prešla utrujajoča ledena strmina v strmo snežišče, po katerem sva zlezla na levi rob grape. Sneg je postal močno južen in se nama je vdiral do pasu. Zato sva bila kmalu premočena, tudi čevlji niso zadržali tolike mokrote.

Tukaj sva se prvič ta dan lahko oddahnila.

V Amfiteater se je dalo priti na dva načina: Po grapi do konca in nato desno navzgor po zasneženi steni ali pa prečiti grapo in vstopiti v steber, ki se dviguje desno od nje. Ker je bil steber na pogled kopen, grapa pa je grozila s plazom, sva se odločila za plezanje po stebru.

Previdno sva prečila grapo in obstala ob stebru. Vanj je držal plitek, rahlo poledenel kamin, kakih 10 m više pa se je vabljivo

smehljala drobna polica. Nama se je pa kljub temu zdelo, da bo laže, če steber obideva in vstopiva za robom.

Tone je takoj začel s prečenjem, ki je bilo na pogled precej preprosto. Dobro vem, da sem se čudil, ko je že po petih metrih zabil klin. Gledal sem ga, kako je previdno utiral stopinje in nenadoma... Nenadoma se je utrgala vsa snežna ploskev in ga potegnila v globino. Dve vrvi in klin pa so popravili slab račun, tako da sva odnesla celo kožo. Ko sva prišla malo k sebi, sem splezal po kaminu na polico in naprej na desno. Kamin je bil bolj zajeda, polica pa široka in krušljiva. Bila sva prav nad najinim drugim bivačkom. Nato sva prišla na rob. Pa naju je čakalo novo presenečenje. Police ni bilo več in gladka, le mestoma slabo razčlenjena stena nama je zapirala pot.

Takoj sva sezula dereze. Potem je še kar šlo. In po 10 m sva zlezla v nenavaden, širok in odprt kamin.

Medtem se je dan začel nagibati in mraz, ki je pritisnil, naju je spomnil, da se bliža tretja noč v steni. V naglici sva preplezala še dva navpična raztežaja in obstala na majhni snežni polički.

Tisti zadnji metri plezanja so nama ostali v slabem spominu in še danes sva vesela, da se nama ni kaj zataknilo. Spet so zapeli klini in kmalu nato sva si grela prezeble prste nad plamenom kuharnika.

Snežna polička, kjer naju je zatekel mrak, je bila vse prej kot varna. Ves čas se je narahlo ugrezala. Komaj sva kam naslonila noge, že se je sprožilo in zdrknilo navzdol. Razen tega pa še ta nadležni veter!

V bivaču sva seveda najprej poskrbela za noge. Preoblekla sva nogavice, medtem pa popila, kolikor se je dalo tople pijače. Pojedla sva tudi zadnjo hrano. Ostalo nama je le še malo prepečenca in kakih 30 dkg glukoze.

Jutri jo bova že nekako stisnila, sva se tolažila. Potem sva kuharnik ugasnila.

Če je tako mraz, kot je bilo takrat, ko se je nabiral na notranji strani vreč led, je nujno, da od časa do časa znova prižgeš gorilnik in se malo otajaš. Predvsem zaradi kolen. Najina smola je bila v tem, da nisva imela s seboj električne svetilke. Ko se kuharnik

ohladi, je namreč treba naliti v utor bencin, ga prižgati in, ko se posodica dovolj ogreje, prižgati še sam gorilnik. Pri tem je važno, koliko bencina uliješ v utor. Z vžigalico ali svečo si seveda ne smeš svetiti.

Bil je peklenski mraz. Odmašil sem stekleničico z gorivom in začel natakati. Prasket vžigalice... V trenutku je bil ves bivak v plamenu, Tonetove roke v opeklinah, vžigalice raztresene po tleh. V isti sekundi je pa tudi zmanjkalo kisika in že sva tiščala osmojena obraza v mrzlo noč.

Vse je bilo v neredu in od vžigalic so bile uporabne le še štiri. Z veliko muko sva spravila vse stvari nekako v red in si ob sveči ogledala posledice. Manjkale so obrvi, trepalnice, Tonetov čop pa je bil za kak dm krajši. Poglavje zase so bile roke. Že tako ranjene od ledu, sedaj pa še opečene!

Med tem je dogorel zadnji konček sveče in molče sva obsedela v temi. Spati? Nemogoče! In ne priporočljivo! Tudi položaj je bil tak, da nisva mogla niti misliti na to. Polička se je medtem namreč stopila in tako izmaličila, da sva dobesedno visela na vrveh.

Mraz me trese ob spominu na tiste dolge ure, ko sva si ogrevala prezeble noge le s telovadbo in ko sva se skušala pogovarjati. Saj je bilo kakor v polsnu in jutro še daleč nekje na vzhodu.

Dolgo sva vzdržala brez tistega drobnega modrega plamenčka, ki daje toploto in na katerem se kuha tako dobra pijača iz snega in iz smeti v nahrbtniku. Potem pa naju je pomalem začelo mikati, da bi zopet poslušala brnenje plamena in si pogrela kolena. Sprva sva se otepala te razkošne misli, a ne dolgo. Tonček je ponovno vzel kuharnik med kolena in jaz...

Repriza. Tonetove roke so dobile še nekaj opeklin, mraz ni zato nič popustil. Preostalo nama ni ničesar drugega, kot da se smeji, in smejala sva se. Sproščeno in po svoje veselo.

Navsezadnje pa je le prišel svit. Zvečer sva sodila, da sva le kakšnih 20 m pod vrhom stolpa, in to je držalo. Druga resna ugotovitev tega jutra je bila, da so Tonetove roke za težjo plezarijo neuporabne. Za naju je bil to močan udarec, izhod pa samo: Naprej!

Nad bivakom se je dvigala kratka, rahlo previsna in poledenela stena. Kljub vsemu se mi je zdelo, da bo šlo bolje brez derez. Najprej sem jo poskusil v enem zaletu prosto preplezati. Pa sem se vrnil. Raztežaj je terjal dosti potrpežljivosti in jutranji mraz je rezal do kosti.

Klin. In še eden. Stopil sem visoko, kar se je dalo. Klin. Vpel sem zanko in jo obtežil.

Elegance v tistem mojem plezanju res ni bilo, varnega sem se pa počutil. In razgibal sem se in ogrel.

Pod vrhom sem še enkrat zabil, se izvesil in se dvignil. Vrh stebra. Bil sem neizmerno srečen.

Sijala sva od zadovoljstva in božala s pogledom nedostopno Sfingo.

Med tem se je tudi vreme popolnoma spremenilo. Jutranje megle je razkadil prijeten veter in toplo sonce nama je bilo plačilo za te tri dni, ki sva jih preživela v ledu in snegu.

Plezanje po robu Amfiteatra je lahko, posebno še, ker ves čas vidiš vabljivo blizu vrh stene.

Poleti je od tod do izstopa slabi dve uri. V najinih razmerah sva računala na pet ur, zato se nama ni nikamor mudilo.

Na posebno lepo razglednem kraju sva se prevezala, pregledala opremo in poravnala tistih nekaj klinov, ki sva jih še imela.

Toplo sonce naju je uspavalo in občutek, da sva že močno pri koncu poti, nama je zlezal v kosti. In četrti dan seveda.

Malo više naju je smer privedla v plitvo, nakazano grapo, takrat polno napihanega pršiča. Mesto je bilo zelo nevarno in zamudno, ker sva morala bresti pršič mestoma z vsem telesom, pri tem pa je bila skala brez razpok za varovalne kline.

Prijeten veter, ki nama je razpodil oblake, je postajal vse močnejši. Razigrano se je lovil okoli robov in dvigal zastave pršiča. Vidljivost se je zaradi tega močno zmanjšala in počasi so sunki postali neprijetni.

Mislim, da je bila ura kake pol treh, ko so se od severovzhoda pripodili nizki oblaki. Obenem je pritisnil strupen mraz. Viharni sunki vetra so bičali v obraz, rokavice so se lepile ob ročaje kladiv, kot bi bile iz kleja.

Med tem sva počasi napredovala po snežni strmini na levi strani grebena. Skalo je pokrivala meter debela odeja pršiča, pod njim pa je prežal izdajalski led. Stena je utonila v megli.

Vedno znova sem se razveselil, kadar sem zagledal Tonetovo postavo, ki se je izluščila iz megle. Teren je bil vse bolj neroden in klini brez glasu.

Tisti trije raztežaji, preden sva prišla na grebensko rez, so naju izčrpali. To sploh ni bilo več plezanje!

Vsa izmučena sva bila, ko sva v hudem mrazu zlezla na rez. V naraščajočem viharju varovati na grebenski rezi, je igra brez vsakega humorja. Ker sva bila do kraja premočena, je mraz napravil iz naju

viteza v ledenih oklepih, nylon-ske vrvi so v ledu otrdele. Drobne iglice, ki jih je sipal vihar, so bodle v obraz kot šivanke. In kljub temu je bil za naju en sam izhod. Naprej!

Dobro varovan sem splezal z rezi v levo, da najdem nekje v tem kaosu pršiča in poledenela skale prehod. S topo potrpežljivostjo sem tipal s kladivom za stopi in oprimki in iskal primerne razpoke. Kadar pa sem prišel iz območja vrvnega tega, mi je vedno hotelo zmanjkati ravnotežja in moral sem se vrniti.

Steno je objel gost mrak, čeprav ura ni bila več kot pol petih popoldan. Položaj je bil težak. Jasno nama je bilo, da morava izsiliti prehod, kajti bivak na grebenski rezi bi utegnil biti za naju usoden. Zato sem se vedno znova vračal in se poskušal prebiti naprej.

Ko je popustil teg vrvi v pasu, sem bil čisto sam. Nekje za sabo sem slutil Toneta, kako se upira viharju in poslušša sedaj tako medlo govorico vrvi in čaka.

Poledenela plošča, na kateri je visela napihana plast pršiča, je zavila še bolj v levo. Ni kazalo, da bi držala pod izstopni previs. Edini izhod se je obetal po razpoki, ki je držala nazaj, malo više, na rez.

Ko sem uvidel, da ne morem zabiti varovalnega klina, sem se dvignil za dober korak. Tam sem v razkoraku stoječ skušal zabiti klin v razpoko.

In kot se po navadi zgodi, se je tudi meni odkrhnil leden stop, izgubil sem ravnotežje in v naslednjem hipu že skočil nazaj na pršič. Če bi bil sneg trd, star, bi se s kladivom še nekako ujel, pršič pa ni bil nič drugega kot pršič in zato se je v trenutku, ko sem priletel nanj, podsula vsa široka plast, ki sem jo bil prej s stopinjami narahljal.

Vsega me je prevzela ledena groza. Z obupnim naporom sem skušal zaustaviti svoj padec. Ker pa mi to ni uspelo, so mi živci popustili in v sladki sproščenosti sem zdrsel v globino.

Če je smrt tako prijetna, je lepa. Kakor polet v višave!

Iz omamne otopelosti me je vrgel silen stisk vrvi, ki me je zgrabila v pasu in me v istem trenutku iztrgala iz sanj. Zopet sem

bil človek v borbi s steno. Pa to pot le za delec sekunde. V naslednjem trenutku me je namreč top udarec po glavi potopil v temo.

Zavedel sem se, ko sem kot stroj plezal tja, kamor me je vlekla vrva. Ko je objem vrvi popustil, sem klečal ob Tonetu in zdi se mi, da sem rekel: »Žal mi je, Tone, bivak.«

Pozneje mi je Tone povedal, kaj se je zgodilo. Stvar je bila zelo preprosta. Udarec vrvi, ki je zadržala moj padec, je spravil iz ravnotežja omajano skalo, za katero je ležala. In ta skala me je zadela.

V strahotnem vetru sva zabila nekaj klinov in pritrdila spalni vreči.

Kaj mraz, kaj utrujenost, kaj lakota! Vzdržati. Stisniti zobe in čakati. Sicer pa časa tako ni več. Kakor oledenel slap je in čutiva ga, kako viši v tej čudni noči, polni brezupa in tihe, zagrizene borbe s samim seboj.

Kdo sem jaz in kaj delam tu, kjer sta samo noč in mraz? In Tone? Zakaj ne sediva raje doma, doma, in živiva v ritmu, ki je vsekane v vsakdanjost, kot se kolesnice vgrezajo v prst? Zakaj sva tukaj in se boriva zato, da ostaneva midva res midva?

Tri žlice glukoze so naju popolnoma streznile. Bil je obred. Pri tem sva se tresla od razburjenja in z vso silo sva se morala premagovati, da nisva pojedla še tistih nekaj žlic, ki so bile določene za zajterk.

Preračunljivo sva slekla mokri vetrovki in si z njimi ovila čevlje. Usnje je bilo trdo kot steklo.

Polnoči.

V kolenih imava bolečine, krče, ne spiva.

Kaj bi dal, da bi se lahko zleknil v mehki travi in zaspal. Prijetno sonce bi me grelo in nekje blizu bi mehko šumela Bistrica.

Tone! Mik!

Nekaj čez polnoči.

Pred mano se vabljivo odpira kraljestvo sanj. Gledam z odprtimi očmi v pestre podobe, ki plešejo v spiralah in me hočejo potegniti za sabo, v globino, v spanje. Vidim se, kako spim. In ni več ure ne ture, toplo mi je.

Ne, to je laž! Zebe me. Lačen sem. V steni sem. Četrtrič bivakiram. To si ponavljam. Zdržati!

Poglejva na uro.

Šele enajst? Kako sva pa prej gledala?

Potem morava stegniti noge. Zaradi kolen. Če sediš skrčen več ur v mrazu, potem je užitek, stegniti noge.

Popravljava vreči.

Včasih za trenutek zaspim. To je raj.

Toda Tone me zbudi. Potem samo strmim v praznino.

Sedaj zaspí Tone. Nekaj minut, mogoče so le sekunde, počakam, potem ga zbudim. Takrat sem mogoče še najbolj buden. Takrat dvakrat vem, da ne smem zaspati.

Tako se je počasi odtekala ta najbolj dolga noč v najinem življenju, kapljo za kapljo, in ko sva začutila, da se bo zdanilo, kakor se vsakokrat zgodi, sva se zavedela, da naju gora ni premagala. V kratkem času sva vedela, da bova izplezala, ker se pač dela jutro, tako kakor vsako drugo, in ker bo sonce zopet drselo čez nebo, od vzhoda na zapad.

Ko je bil dan dosti velik, sva odgrnila vreči. Prvo, kar sva začutila, je bil oster vonj po razkrajajočem se mesu. Tako človek po malem razpada pri živem telesu! Tonetove roke so bile res slabe.

Oster veter nama je pregnal vse misli in takoj sem začel plezati. Plezal sem zagrizeno in hitro. Najprej prečnico, kot včeraj, in potem v poč in zopet na rez in za rob. In še dva raztežaja. Same prečnice v zaledeneli skali, ne preveč težke.

Iz zadnje prečnice prestop in na snežišče. Tega je bilo še za en raztežaj. Strm sneg se je končal pod previsom. Pod izstopnim previsom. Trideset metrov višje je bil rob stene. Pravi rob stene. Čuvala sta ga pa previs in opast.

Tukaj, pod previsom, sva vedela, da bova izplezala. Zadnji raztežaj! In gori je ravno in nekje je koča in ljudje.

Dereze so lepo prijele v poledenelo skalo in roke so mi delale, kot da bi pravkar vstopil v steno.

Vpel sem kline, kolikor jih je sedelo v skali, in gori nad previsom sem zabil še dva. Potem sem začel kopati v opast.

Mimogrede sem videl, da je stena vsa v luči, vrvi, ki sta drseli čez previs, sta se bleščali. Pod previsom je Tone. Tudi on gleda te žarke in ve, da bova kmalu gori, v soncu.

Opast je bila mila in zato sem se brez težav izvil iz njenega objema. Cepin sem zapičil do glave v vrhnjo snežno plast in se dvignil. Potem sem naredil korak, dva, in obstal.

Okrog in okrog mene je bila razlita ravnina, polna sonca in varnosti.

ETNA

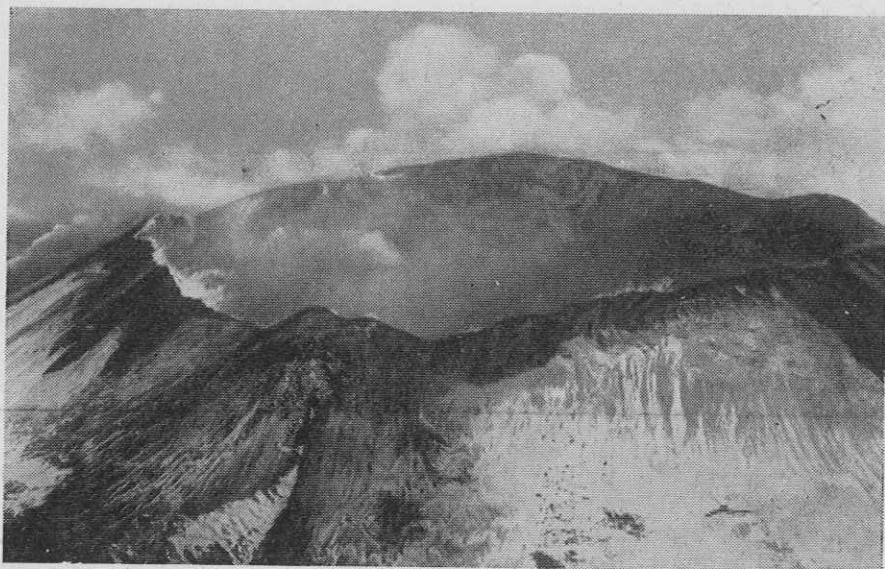
Sicilija, največji otok Sredozemlja, že od nekdanj veže Evropo z Afriko; to vlogo je imela, podobno kot Kreta, zlasti v starem in srednjem veku. Tudi tu se resničnost prazgodovinske dobe prepleta z bajkami; tu je domovina Homerjevih junakov, Hefajsta, Odiseja in Kiklopov. Stari Grki, ki so s Sicilije izrinili feničanske trgovce, so ustanovili še danes obstoječa mesta: Siracuso, Catanijo, Taormino itd. V grški dobi je Sicilija, kot Velika Grčija, lepo napredovala; saj je bila znana kot žitnica starega veka. Ko se je pa središče antičnega sveta preselilo na sever, v Rim, je Sicilija prevzemala bolj in bolj vlogo izkoriščane province; iz te dobe sta znana dva velika upora sužnjev na Siciliji, prva v rimskem imperiju. Pa tudi v srednjem novem veku je Sicilija zelo pogosto menjavala gospodarje, vse do Garibaldija, ki jo je zedinil z Italijo. Burna politična in kulturna preteklost tega otoka je še danes vidna v arhitekturi in umetnostnih spomenikih Sicilije, pa tudi v rasnem pogledu njenega prebivalstva. Čeprav tu prevladujejo temnopolti in črnooki ljudje, ki te spominjajo na nekdanje gospodarstvo Saracenov in morda celo Feničanov, vendar naletiš med domačini tudi na čisto severnjaške tipe, kar bo menda vpliv normanske dobe. Ker je bila Sicilija vedno bolj ali manj na robu zgodovinskega in političnega oblikovanja Italije, obstaja še danes med njo in ostalo, zlasti gospodarsko in politično naprednejšo severno Italijo, nekaka neskladnost. Avtonomistične težnje Sicilijancev, ki nikdar niso čisto zamrle, so se posebno okrepile tik po zadnji vojni, ko je Sicilija avtonomijo v resnici tudi dosegla. Domače prebivalstvo zdaj upa, da bo njegova dežela v novih, boljših okoliščinah hitreje napredovala.

Tudi če tujec, ki se razgleduje po Siciliji, ni brezbrizen do njenih kulturnozgodovinskih posebnosti, ga vendar še prav posebno miká, da bi se vzpel do kratra Etne, najvišjega evropskega vulkana, ki tako slovi po svojem obsežnem razgledu. Lani (1955) je Etna ponovno zbujala pozornost po vsem svetu, ko je s presledkom nekaj let ponovno začela bruhati.

Odkar je izšel zadnji opis vzpona na Etno v slovenskem tisku, izpod peresa dr. J. C. Oblaka (Planinski Vestnik l. 1926), so se pogoji za obisk kovačnice boga Vulkana bistveno spremenili.

Potnik, ki je namenjen na Sicilijo s kopne Italije, si danes lahko prihrani dolgo trajno vožnjo z železnico s tem, da rajši ubere ravno in dosti hitrejše pot čez morje z letalom. Vendar sva se midva z bratom tej časovni prednosti odrekla, ne samo zaradi cenejše železnice, ampak še bolj zato, da bi si mogla med vožnjo kolikor toliko ogledati tudi južni del apeninskega škornja.

Svet je tod gorat, pokrit z južnim rastlinstvom; o kakih kraških goličavah tu ni sledu. Ker je železniška proga speljana tik ob obali,

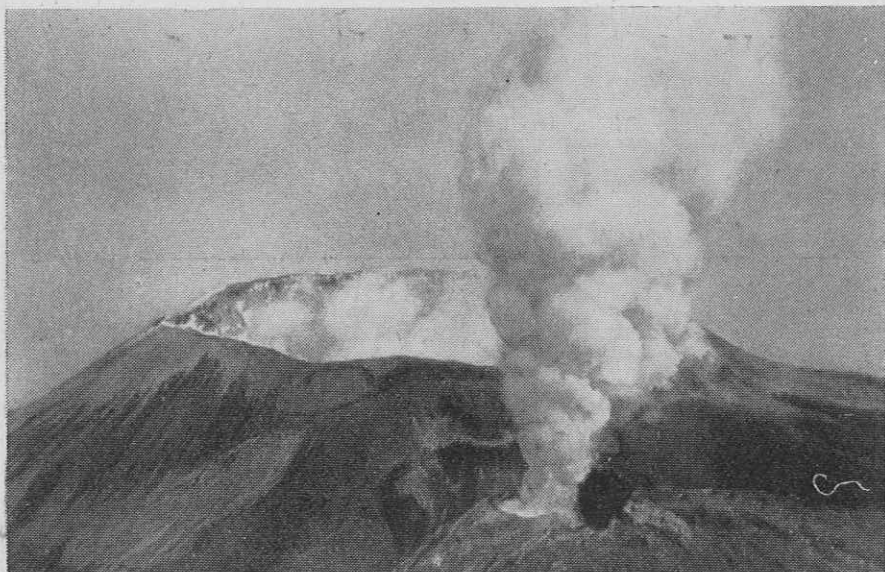
Etna, osrednje žrelo

se potniku neprestano odpira pogled na morje, v katerega so tedaj drli mnogi hudourniki. Večino vožnje od Napolija do Messine sva namreč prebila v oblačnem in deževnem vremenu, čeprav naju je vozil »treno di sole«, kot se uradno imenuje brzi vlak iz Napolija do Palerma. Okoli treh popoldne se je vendarle zjasnilo, tako da sva sredi morja dobro videla vulkan Stromboli, nekoliko slabše pa — malo kasneje — bolj oddaljene Liparske otoke.

Zanimiv je prehod čez morsko ožino med Haribdo in Scilo, oziroma v današnjem jeziku, med postajo S. Giovanni na polotoku in Messino na Siciliji. Naš vlak so razdelili na dva dela in oba speljali na masiven, specialno urejen parnik — trajekt. Ves ta postopek je trajal pol ure, nakar smo odpluli proti Messini; to pot, dolgo 4,3 morske milje, je parnik preplul v 40 minutah. Večina potnikov prebije ta čas na zgornjem krovu parnika in se razgleduje po zanimivi okolici.

Z bratom sva takoj nadaljevala pot v Palermo, ki sva ga tudi imela v programu. Ker je bil naslednjega dne ščip, sva računala, da se bo med tem vreme izboljšalo in nama bo čez nekaj dni omogočilo uživanje zaželenega razgleda z Etne. Vendar naju je to upanje varalo; tudi na Siciliji je bilo vreme ves čas precej spremenljivo.

Na vožnji iz Messine proti jugu, ob Jonskem morju, ugledaš Etno šele nekako na sredi poti do Catanije, ker jo prej zakriva gorski greben. Morsko obrežje zadnjih 15 km pred Catanijo se imenuje obala Kiklopov; črno pečevje lave, ki je tu dosegla morje, se krepko odraža od sinje barve morja. V majhnem zalivu, kjer leži

Etna, osrednje žrelo

Ognina, predmestje Catanije, se je po mitu izkrcał Odisej in tam doživljal svoje pustolovščine s Polifemom in ostalimi Kiklopi, ki so za bežečim Odisejem in tovariši metali velike skale, t. j. prej omenjeno pečevje.

Catania, glavno izhodišče za Etno, je zelo lepo in čisto univerzitetno mesto, veliko približno kot naš Zagreb; sezidano in tlakovano je največ s temnim bazaltom, darilom Etne. Tu sta bila doma grški pesnik Stesichoros in — seveda mnogo pozneje — italijanski komponist Vincenzo Bellini; prvemu so meščani posvetili ulico, drugemu pa so postavili spomenik ter po njem imenovali zelo lepo gledališče in park. Mesto ima tudi dosti lepih spomenikov iz baročne dobe. Posebnost Catanije je tudi obsežna zbirka magmatskih kamnin na univerzi.

Tudi Catania je v svoji preteklosti že večkrat prav neprijetno čutila bližino Etne; zadnja težka katastrofa jo je zadela l. 1693, ko sta lava in potres mesto popolnoma porušila; zato napravlja današnja Catania vtis čisto modernega mesta s širokimi ulicami.

Naslednjega dne po prihodu v Catanijo, 4. oktobra, je bilo vreme prav ugodno in takoj sva se se odločila za odhod na Etno. Zgodaj dopoldne sva si v mestu nabavila nekaj najpotrebnejšega za turo, kmalu po enajstih pa sva se že odpeljala z avtobusom proti cilju. Nekoliko začudena sva ugotovila, da zbujava z najino hribovsko opremo precejšnjo pozornost med meščani. Mislila sva, da so domačini že davno vajeni vsaj tujih obiskovalcev Etne, ki prav gotovo ne lazijo tja gor v plesnih oblekah. Vendar nama je kasneje

Etna (3263 m) z avtostrado

vodnik povedal, da prebivalci Catanije nimajo za sedaj prav nobenega smisla za turiziko, češ da jih gotovo vsaj 80% še ni prišlo niti do planinskega doma na Etni, do koder jih lahko popelje avtobus po krasni avtostradi.

Ta avtostrada, ki so jo dogradili l. 1955, se končuje pred planinskim domom na pobočju Etne, 35 km od Catanije, v višini 1910 m. Njena glavna naloga je, da privabi čim več tujcev, ki bodo tudi mogli združevati smučanje na pobočjih Etne s kopanjem v morju. Naj še omenim krožno železniško progo okoli Etne — Circumetnea, — ki meri 150 km in se na enem mestu dvigne skoraj 1000 m visoko.

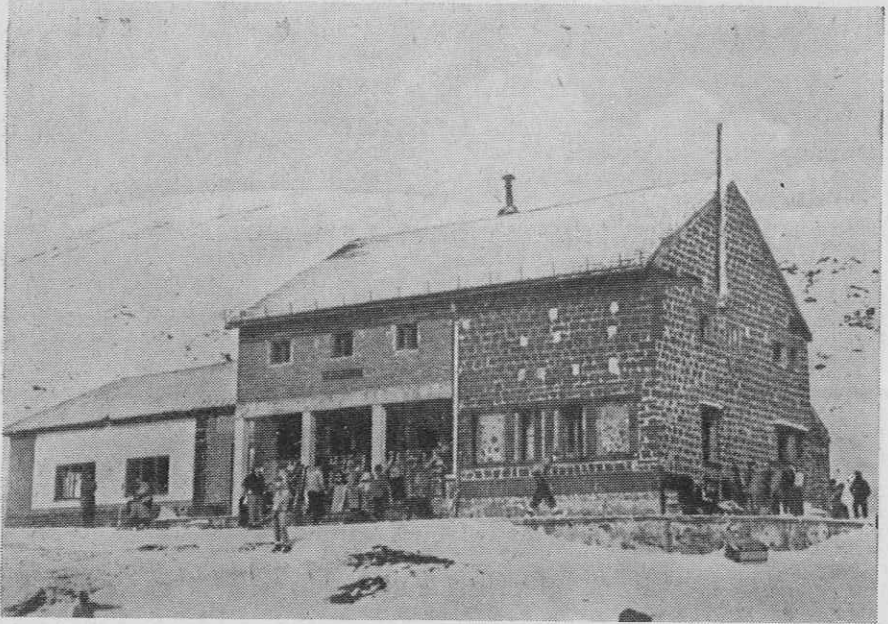
Najugodnejša meseca za vzpon na vrh Etne pa sta julij in avgust, zlasti glede na razgled. Nič čudnega torej, da sta omenjenega dne vstopila v avtobus poleg naju samo še dva tujca, mlada Švicarja; pa še ta sta se potegnila le do planinskega doma in se čez dve uri vrnila z istim avtobusom v Catanijo. Ostali potniki, domačini, so izstopali ob svojih domovih, ki so raztreseni prav do planinskega doma. Tako je tehnika v zadnjih letih tudi tukaj temeljito opravila svoje delo in pometla s te ceste na Etno namenjene jezdece z njihovimi osli vred.

Pokrajina, po kateri se vozimo, je skrbno obdelana in zelo rodovitna, ker daje preperela lava izborna prst; tu seveda daleč prevladujejo razne mediteranske kulture. Sicer pa napravlja tukajšnja природа s tipi ljudskih naselij precej podoben vtis, kot okolica našega Dubrovnika ali sploh naše južno primorje. Ko se začnemo vzpenjati po obronkih Etne, se pa naglo spreminja tako podoba tal kot

Catania z Etno

tudi rastlinstvo. Že pri mestecu Nicolosi, ki leži 700 m visoko nekako sredi poti do Etna, vidimo prve strnjene bloke največ črne lave, med katerimi sili na na dan bujno zelenje. Odslej se v smeri naše poti vedno bolj uveljavljajo gola tla, čeprav segajo zadnji nasadi kulturnih rastlin skoraj do planinskega doma. Seveda tu ni več sledu o citronah in pomarančah, pač pa na spodnjih obronkih Etna izvrstno uspeva srednjeevropsko sadno drevje, zlasti hruške in jabolane, ki jih sicer v južni Italiji ni. Najvišje pa segajo redki kostanjevi gozdiči, nekako do višine 1900 m. Zelo lep pogled je na Etno že iz Catanije, od koder se vidi kot ogromen stožec zelenorjave barve, ki je bil v omenjenem času proti vrhu pokrit s snegom. V poletnih mesecih je sneg okoli kratra precejšnja redkost, pač pa zapade pozimi včasih tudi do Nicolosija. Čim bolj se oddaljujemo od tega mesteca, tem bolj se razblinja prvotno enoten vtis vulkana in, ko se avtobus ustavi na cilju, stojimo na goli planoti s pogledom na morje in Catanijo. Od tu se pobočje bolj strmo dviga proti glavnemu kratru na najvišjem vrhu, ki ga pa zdaj zakrivajo stranske vzpetine in parazitski vulkani. Etna je namreč ogromen masiv izbruhane lave, iz katerega se odpira poleg glavnega žrela še stotine manjših, ki so razporejena po vznožju in pobočju glavnega stožca, in sicer nekatera na vrhovih manjših stožcev, druga pa kot enostavne odprtine v tleh. Pomniti je tudi treba, da pri aktivizaciji Etna ne bruha vedno glavno žrelo ali samo to, pač pa včasih poleg njega ali brez njega tudi stranska. Znano katastrofo Catanije v l. 1693 so n. pr. povzročili Monti Rossi, t. j. vulkanska dvojčka, ki stojita precej osamljeno

Koča CAI »G. Sapienza« 1910 m

med Nicolosijem in glavnim masivom Etne in nista dosti višja od naše Šmarne gore in Grmade.

Na omenjeni planoti (kjer je bilo ob obisku dr. Oblaka le zašilno zavetišče), vidiš zdaj že več stavb: postaja za prvo pomoč, vulkanološka in meteorološka postaja, restavracija in seveda planinski dom, zidan največ z lavo, deloma z opeko. Odprt in oskrbovan je celo leto, pozimi seveda zaradi smučarjev, največ tujcev. Oprema in oskrba v tem domu sta precej preprosti, vendar zadovoljivi in tudi cene niso tako pretirane, kakor so naju strašili v Cataniji. Razsvetljujejo ga z elektriko in petrolejskimi parami.

Tudi vpisna knjiga priča, da obiskujejo Etno največ tujci, in teh je precej. Radoveden sem bil, če bom med njimi našel tudi kakega Jugoslovana, in res je bila v marcu tega leta (1955) vpisana neka Ljubljancanka, kasneje pa še neka sestra z juga.

Seveda se nisva dolgo zadrževala pod streho, ker naju je radovednost kmalu pognala na ogledovanje okolice, zlasti ugaslih kratrov. Tu se menjavajo rjavozelena tla, pokrita s travo in drugim skromnim rastjem, kjer se pasejo ovce, s predeli popolne goličave. Kamenje raznih velikosti je ponekod temnosivo, skoraj črno, drugje spet rdečerjave barve, kar je odvisno od njegovega mineraloškega sestava in stopnje preperevanja. Ko stopaš po temnem prahu in pesku, ti škriplje in zveni pod nogami, kot bi hodil po premogovi žlindri v kaki železniški kurilnici. Vreme je bilo ves čas vetrovno;

Catania z Etno

nekaj sto metrov pod nami so se držali oblaki, višji predeli pa so se kopali v južnem soncu. Vendar pa so se okoli treh začeli oblaki dvigati, tako da naju je spet začelo skrbeti, kaj bo zjutraj z razgledom.

Ob avtobusni postaji je bila daleč vidna tabla z velikim napisom v štirih jezikih, ki je turiste opozarjal, naj se ne podajajo na vrh brez vodnika, češ da je to nevarno zaradi poživiljene dejavnosti kratra. Midva z bratom bi se tudi brez tega opozorila odločila za vodnika. Praksa je tu namreč taka, da se gre na vrh sredi noči, ker smeš le v tem primeru upati, da boš bajni razgled užival tik pred sončnim vzhodom in ob njem; kasneje že nima več tistega čara in vrednosti. Tujec bi pa v temi prav lahko zabredel in zamudil pravi trenutek, s čimer bi bil oškodovan za glavni užitek, glavni namen svojega obiska te gore.

Vendar zdaj tudi to ne velja več. Danes že vozi od planinskega doma do observatorija v višini 2943 m žičnica, in do kratra namenjenemu obiskovalcu je treba hoditi do cilja le bore $\frac{3}{4}$ ure. Že ob najinem obisku so bile vse naprave izgotovljene, manjkale so samo še kabine. Povedali so nam pa, da bo žičnica do pomladi že zanesljivo delovala. Dolžina te zračne proge znaša 4 km, pri čemer se dvigne za 1000 m.

Pri povratku v dom naju je že čakal naročeni vodnik, zelo krepak in simpatičen domačin iz Nicolosija. V tem času je bilo že goto-

vo, da bo vodil le naju, ker so se ostali, že maloštevilni obiskovalci doma vrnili v dolino. Pripovedoval nama je razne nadrobnosti o vulkanskem delovanju Etne, zlasti o lanskem, ki se je začelo 29. junija in prenehalo pred osmimi dnevi. Lava se je izlivala do 1 km od žrela, pepel pa je zanašalo tudi do vasi. Posebne škode torej tokrat ni bilo, vendar je že sama negotovost dovolj mučna, ker seveda nihče ne more napovedati, kaj ukrepajo podzemne moči; prepogoste skušnje pa so domačine poučile, da se z razbesnelo Etno ne kaže šaliti. Za vsak primer so torej pripravili vse potrebno za evakuacijo prebivalcev najbližjih vasi, do česar pa ni prišlo. Zadnje veliko bruhanje so doživeli v letih 1950/51; takrat je lava celo leto tekla tudi do vasi. S sklepom, da ob eni zjutraj odrinemo proti vrhu, smo se odpravili spat; vendar z bratom nisva ves čas niti zadremala, deloma zaradi precej skromne odeje, največ pa zato, ker pač nismo vajeni, da legamo ob sedmih zvečer v posteljo. Spočetka je skozi okence lila mesečina, ki je zbujala veselo razpoloženje; vendar pa se je kmalu začel oglašati veter, ki je prinašal meglo in odnašal upanje na razgled. Ko smo ob dogovorjenem času stopili iz hiše, nas je sprejel pravi Vidov ples: bril je močan, mrzel veter, ki nam je metal v obraz ostro babje pšeno, megle pa so se zdaj trgale zdaj zgoščale. Nekoliko poparjeni smo se odpravljali navkreber po zložni stezici, utrti v pesek lave in se radovedno ozirali po okolici; čeprav se je luna tu in tam pokazala iz megle, je bilo vendar svetlo dovolj, saj je bilo kmalu po ščipu. Pot se je vila med kopastimi vzboklinami golega pobočja vedno le navkreber, tako da smo se kljub močnim sunkom vetra razmeroma hitro dvigali. V tem je ravno precejšnja razlika napram vzponom v alpskem svetu, kjer se pot zdaj dviga, zdaj pada. Od časa do časa se nam je spotoma odprl pogled na razsvetljeno Catanijo, ki se nam je zdela zdaj čisto blizu. Vreme se ves čas hoje ni prav nič izboljšalo; zato smo se prav razveselili, ko smo malo pred četrto uro stopili pred srednjeveliko stavbo vulkanskega observatorija, ki leži na majhni planoti v višini 2943 m; kakih 100 metrov pod njim smo zagazili na približno ped globok sneg, ki je od tu segal do vrha.

Vodnik je odklenil vrata v stavbo, kamor sicer zasebniki nimajo vstopa. Bila je popolnoma neobljudena, ker se je osebje že ob začetku bruhanja kratra umaknilo v Catanijo in se do tedaj še ni vrnilo. Tudi observatorij pripada namreč univerzi v Cataniji, dograjen pa je bil šele l. 1947. Na istem mestu je stala do tedaj »Casa Inglese«, zanemarjena koliba, ki se jo dr. Oblak v omenjenem spisu spominja z najtršimi izrazi.

Tu smo si nekoliko odpočili in spet upali, da se megle vendarle razkadijo. Vsaj vodnik nas je zato zadrževal do pete ure, ko smo vendar naskočili še vrhnji stožec, ki je nekoliko bolj strm od dose-danjen pot. Tako smo se pred šesto uro znašli na vrhu v najslabšem vremenu, obdani z meglo, ki je komaj dopuščala pogled v orjaški krater. Niti tega ne vem, če se je iz njega kadilo ali ne, ker je vulkanski dim megli zelo podoben. Tla so bila tu deloma kopna in na

dotik topla; iz bližnjih razpok pa je vsekakor uhajal po žveplu smrdeč bel dim. Toda zaradi tega dima prav gotovo nisva prišla sem gor; saj prav tako ali še hujše smrdi v vsakem železniškem predoru, kjer še kurijo s premogom. Razgled po Kalabriji in tja čez morje do Malte ter čudoviti prizori ob sončnem vzhodu pa so ostali neizpolnjene želje.

Na povratku si ogledamo tik nad observatorijem fumarolo, jamo, iz katere izhajajo goste vodne pare; te pare s preprosto naravo zajemajo in speljujejo v cevi, kjer se zgošča v juvenilno vodo, ta pa odteka navzdol v observatorij. Malo vzhodno od tod so razvaline neke stavbe, imenovane Torre del Filosofo; tu je baje bival znani grški filozof Empedokles, preden se je vrgel v krater na Etni.

Ker nas je čas priganjal k odhodu, smo pohiteli navzdol k planinskemu domu, kajti jutranji avtobus odhaja v Catanijo že ob 8.30. Nismo pa še prišli do ceste, ko se je okoli nas zvedrilo in Etna nam je kot v posmeh odgrnila svoje obličje.

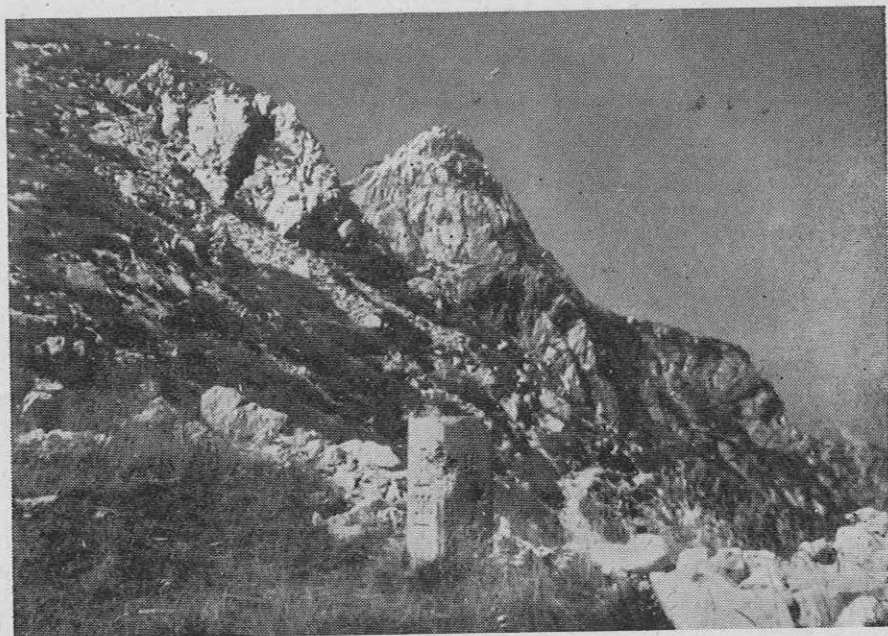
Dr. Prešern:

ČRNA PRST, RODICA, PA ŠE NEKAJ

(Nadaljevanje in konec)

ot s Črne prsti po vseh vrhovih tja do Bogatina je zanimiva in pomeni pravo planinsko potovanje, a je dolga, zelo dolga in njeno daljavo bova premerila danes. Takoj z vrha Črne prsti se spusti strmo navzdol na Vrata, dvigne se potem in sledi nato vsem vrhovom, držeč se, če le mogoče, vseh grebenov in porablja pri tem deloma nekdanje italijanske, deloma pa naše graničarske steze. Polna sprememb je, vedno se odpirajo novi pogledi, a stalno je pred očmi na severu Triglav, na jugu pa grapa Bače in gorovje južno od nje. Če ima alpinist užitek od tega, da se mu na vsak poteg stavljajo nove ovire in pokažejo novi problemi, uživamo mi planinski popotniki, ki nas zmerjajo s »šodrovčki«, ker nam leta ne dajo več, da bi mogli izvajati tehniko »štirih rok«, kot imenuje moderno plezarijo bard Matterhorna Guido Rey, na takih potih s tem, da se predajamo vtisom pokrajine, ki se spreminja pred nami na vsak korak. Nekoliko navkreber na nov vrh, od tam razgled na velik ovinek, ki ga bo treba prehoditi, na skoraj promenadno pot po travnati ruši, za spremembo pa posamezne partije, kjer je res skoraj treba uporabljati tisto tehniko štirih rok ali vsaj zadnjo plat. Čeprav je že september, vendar prideš na tej poti nenadoma v pravi paradiz planinskega cvetja, tako da nehote obstaneš in se vprašuješ, če je to v današnjih dneh sploh še mogoče. Janez ima kar naprej v rokah knjigo dr. Piskernikove in sprti ugotavlja to ali ono redkost. Dobro

Vrh Črne prsti od vzhoda

Foto dr. J. Prešern

se pozna, da po teh krajih ni hodil ropar planinskega cvetja že trideset let.

Vzpon iznad Raškovca na Rodico zahteva vendarle nekaj previdnosti, steza, ki vso pot do sem ni ravno slaba in je še kar dobro markirana za tistega, ki na znake zna paziti, pa bi bila tukaj potrebna nekaj popravila. Tako sva prišla okrog desete ure na vrh Rodice (1962 m). Spodaj na jugu se rdečijo nove strehe Nemškega Ruta in Stržišča, nad njimi na pobočjih na pisanih preprogah cvete ajda, više gori stojijo sredi pokošenih zaplat vseh teh vrhov, poraščenih sicer z gosto travo na jugu skoraj do vrha, kope sena, po ena, po dve in še po več kot tihi stražarji in železna rezerva za zimo. Ljudje tam spodaj, nekdanji nemški kolonisti, ki so zasedli ta košček zemlje še pred kolonizacijo Selške doline, morajo biti skromni in živeti zelo trdo življenje. To dokazuje starec, ki jo je primahal tik pred nama na vrh z velikim pletenim košem na rami. Kost in koža ga je, v koščnem obrazu živahno gleda dvoje še bistrih oči in, čeprav stopajo izpod koščnih rok s starostnimi pegami debele modre žile, kaže njegova hoja še vedno tisto elastičnost in upogljivost v kolenih, ki je tako značilna za vsakega gorjaka. Ko pravi, da je star 79 let, se začudiva in, ko zatrjuje, da še prav lahko hodi, mu rada verjameva, ker sva opazovala njegov vzpon. Z Nemškega Ruta je in nabira cvetje gorskega pelina, ki ga je videti za klobuk na dnu koša.

Gomiščkovo zavetišče na Krnu

Foto dr. J. Prešern

Rad sprejme cigareto in jo spravi v obtolčeno pločevinasto škatlico, kjer je videti še ščepec zdrobljenega navadnega tobaka za pipo.

Na vrhu je vetrovno. Ker pa je videti pod njim proti zahodu velika planinska tratina v varnem zavetju, se odločiva za opoldanski počitek tam. Izkaže se, da je tam več ostankov nekdanjih planšarskih zgradb, ostankov nekdanje planine pod Rodico. Tam je vsekakor morala stati v prejšnjem stoletju še ena izmed prvih planinskih postojank podružnice SPD v Radovljici, o kateri popolnoma jasno govorijo še ohranjena poročila. Ko sva pregledala karto, sva lahko ugotovila, da sva prehodila nekako tretjino pota s Črne prsti do Komne v dobrih štirih urah. Piramida na vrhu Vogla pa se izgublja še daleč na zahodu v opoldanski soparici. Tako nama počasi gineva upanje, da bi mogla do večera doseči Komno. Daleč čez poldne je že, ko zagledava daleč spodaj nedovršeno zgradbo na mestu nekdanje kočje pod Voglom in, ko zavijeva v velikem loku okrog Vogla samega, se znajdeva nad nekdanjo karavlo na Skakavcu in kmalu nato ob razpotju, kjer se odcepi steza na Globoko. Ura je okrog dveh, hodila sva doslej osem ur in prehodila približno dve tretjini pota. Zato se odločiva za sestop na planino Razor in prenočitev v tamkajšnji postojanki PD Tolmin.

Globoka ni préval, temveč čisto skromna škrbinica (1828 m) med Voglom (1923 m) in Rušnatim vrhom (1869 m). Priročnik za

planince pravi, da je od tam na Bogatin še pet ur, torej do koč pod njim ali na Komno ne dosti manj. Samo skok je s škrbinice do zavetišča na Globoki. To zavetišče pa svoje naloge ne izpolnjuje. Vrata so odprta na stečaj, kar končno ni napak, kajti kdo bi hodil po ključ kdo ve kam, ampak pogradi za 4 osebe so razdejani in v stavbi, ki je pod Italijo vsekakor spadala k zraven ležečemu ogromnemu bunkerju, je vlaga, nered in umazanija. Samo to je treba pomisliti, če koga zaloti na tej dolgi poti, ki je del transverzale, nevihta, kam bi se mogel zateči? Ali če je s svojimi močmi tako pri kraju, da si ne upa več priti do večera do Komne? Zavetišče je potrebno vsaj dotlej, dokler ni zgrajena koč pod Voglom. Pogled navzdol na planino Razor (1300 m) ni ravno zapeljiv in znaša višinska razlika celih 569 m, kar pomeni nekako dve uri vzpona. Toliko višine pa ne bi rad vsakdo izgubil.

Spustila sva se po strmini, ki jo reže v dolgih vijugah razpadajoča vojaška tovarna pot dol proti planini Razor. Spotoma sva si ogledala od zunaj in znotraj velik italijanski bunker, pravcato utrdbo iz železa in betona, ki je obrnjen v dolino Zadlaščice in zija zato grozeče s svojimi strelskimi linami naravnost proti Tolminu. Nisva si mogla razložiti, zakaj ne gleda proti Jugoslaviji, lahko pa sva razumela, da je imel italijanski strah pred njo velike oči, ki na ogromne stroške vzdolž te meje niso videle nobenih stroškov. Vesečila sva se spotoma, da se bova v koči na planini Razor dobro odžejala in okrepčala po dolgi poti. Prišla sva pred koč ob treh popoldne.

Izkazalo se je, da je imela oskrbnica na Črni prsti prav, ko nama je napovedala prihod sem za drugo uro popoldne. Lahko, da sva izgubila z vsemi odmori eno uro. Napis na tabli pred koč na Črni prsti, ki navaja razdaljo do sem s šestimi urami, je napačen, ker jih je osem, še bolj napačen je tudi glede razdalje do Komne, ki jo navaja s sedmimi, ko more znašati od Globoke, kamor sva rabila sedem ur, po Priročniku in po razdalji, ki jo izmeri oko, še nadaljnjih pet ur. Označevanje razdalj na napisnih tablah in kažipotih je zelo neroden problem, ker je odvisen tudi od zmožnosti turista; nikakor pa ne sme presegati določenih mej. V taki meri napačna napoved razdalj ni opravičljiva, postane lahko zapeljiva in celo nevarna.

Planina je bila mrtva, okrog koč nobenega življenja in iz dimnika se ni kadilo. Koča je bila zaprta. Zle slutnje pa je pregnal listek na vratih z napisom:

»Pridem ob šestih zvečer — Ivanka.«

In sva si rekla, da je še ob sedmih ne bo. Odžejala sva se ob dobrem vodovodu na planini in s tem maščevala tistih šest deci vina na Črni prsti. Ogledala sva si koč od zunaj, sprehodila se po planini v prijetnem jesenskem soncu in bila nadvse presenečena, ko je Ivanka prišla še pred napovedanim časom. Ogledala sva si koč od znotraj, to skromno italijansko, najbrž vojaško stavbico v senci košatega drevja, s skromno kuhinjo, ravno tako obednico in spalnico

Zavetišče na Črni prsti

Foto dr. J. Prešern

v podstrešju s čednimi posteljami. Vse naokrog kaže, da je med okupacijo moralo tu biti nekako vojaško naselje, do katerega je pripeljala široka vojaška cesta, katere sledovi so vidni tik do planine. Nekako boječe in s hudimi slutnjami sva vprašala Ivanko, kaj bi se dalo dobiti za večerjo. Z obupom sva se spogledala, ko sva čula odgovor:

»Pašto-špageti.«

Ivanka je znala brati nejevoljo na najinih obrazih, pa je dodala:

»Ko pa koruze za polento ni!«

Razumeli boste najino nejevoljo in razumeli boste, da sva na to jezo popila spet vsak po šest deci vina tja do desetih zvečer. Po šest deci dobrega vina z goriških Brd, to pot ne iz kake evforije, temveč na — jezo. Zakaj izkušnje tudi iz najnižje doline potrjujejo, da se pije alkohol ne samo na veselje, temveč tudi na žalost in še posebno na jezo. Je to bridka resnica. Resnica pa je tudi, da sem hud nasprotnik popivanja in razgrajanja po planinskih oštarijah — a sladke pijače mi ne prijaajo.

Drugo jutro sva odšla po vojaški cesti, mestoma že zarasli, tu pa tam razpadajoči, v velikem loku proti naselju Tolminske Ravne mimo tudi že zapuščene planine Plazje. Naselje leži na mali gorski terasi ali polici, kjer leži nekaj bornih njivic. V septembru zori počasi na njih še ječmen in ajda se nekam neodločno pripravlja k cvetju. Drugače pa strmine zgoraj, strmine spodaj in težko obložene ljudi srečujeva, ko nosijo vsi zasopli in potni težka bremena pravkar po-

Foto Alojzij Vengar

Pred Orožnovo kočo na Črni prsti pred l. 1900
1. Hugo Roblek, 2. Janko Mlakar, 3. Janko Vilfan

košene otave na upognjenih plečih. Morda bodo še posebno zanimale kdaj strokovnjaka-etnologa hišice v svojstvenem slogu s slamnatimi strehami in s protjem in slamo prepletenimi zatrepi. Revščina gleda iz njih in vsa teža življenja se bere z ostrih potez na obrazih domačinov. Trento oživlja tujski promet, a tega tukaj še dolgo ne bo, ker je kraj predaleč od prometnih zvez.

V naselju zapusti markacija cesto in po ozkih stezicah in velikih strminah pripelje v dno grape do Zadlaščice in dalje ob njej zopet po cesti tja do Tolmina. Srečno sva utekla nevihti v obednico hotela v Tolminu. Iz same hudobije sem povprašal natakario, če bi se dobila pašta, da podražim Janeza. Dobil sem vljuden odgovor, da jo lahko takoj pripravijo, sicer pa da je ravno poldne in da servirajo tudi po jedilnem listu.

Ko sem prišel domov, sem sestri ukazal, da se ne sme prikazati s špageti najmanj mesec dni.

Planinci, kupujte bloke za gradnjo našega skupnega doma Zlatorog! Dobite jih na PZS, pri vseh planinskih društvih in v planinskih kočah. Prvo žrebanje dobitkov bo že novembra t. l.

Društva, ki še niste podprla te naše akcije z dobitki v obliki brezplačnih bivanj v planinskih postojankah, storite to čimprej!

Rudo Goljak:

ISTRSKI RAZGLEDI

3. Beli križ

o izstopam na Tartinijevem trgu v Piranu iz avtobusa, ga je večina še v senci, zakaj jutro je in sonce se šele počasi dviga izza Čičarije. Potniki, ki so se pripeljali z menoj, se razgublajo. Kmalu sem sam sredi tega našega najbolj svojevrstnega obmorskega mesta. Ogle-dujem si prostrani trg, spomenik glasbenika Tartinija, kateremu je bil Piran rojstno mesto, ribiško in potniško pristanišče pred njim, in nato ulice v najstarejšem delu, ozke in temačne, da takih še v koprski Božji dragi ni.

Na sliki, zajeti z morske strani, se zdi Piran kar impozanten, v resnici pa nam kaže le z ospredno kuliso zakrito resničnost. Obala, Tartinijev trg, na vzvišenem mestu postavljena cerkev z benečanskim zvonikom in ločenim baptisterijem, zadaj pa strmo vzdigujoči se hrib, ponekod skoraj navpično. To je vse. In ni vse, zakaj mesto na zemeljskem pomolu je tudi še tu. Če bi bilo vsaj dvakrat večje, kot je, bi se v njem izgubil. Tako ozke, zveržene in z mostovži pokrite so te ulice, da sonce ponekod vanje sploh nikoli ne posije. In brez zelenja so. Nobenega drevesa, nobenega vrtička, še travnate bilke ni tu.

V pristanišču so zasidrane naše nove ribiške ladje, zakaj nekdanje so odplule z ribiči vred na nasprotno obalo Jadrana. Od tam so se za časa Benečanov preselili v Piran predniki sedanjih odseljencev. O njih nam poročajo italijanski zgodovinarji in kronisti Tommassini, Coppo in drugi. Na novih, opremljenih z najmodernejšimi napravami, se blešče slovenska imena in na njih so vkrcani absolutni slovenske pomorske ribiške šole. Ostale so zasidrane v Izoli. Poleg njih je še nekaj tovornih bark. Ladje naše Splošne plovbe s 63 000 tonami nosilnosti gostujejo še na Reki. Pristanišča v Piranu, Izoli in Kopru so zanje premajhna in brez železniške zveze z zaledjem. Le uprava je v Piranu. Tako je z našim slovenskim morjem.

Ko popijem v kavarni na Tartinijevem trgu čaj, me popelje ozka in strma ulica do glavne piranske cerkve. Kakor trdnjava stoji osamljena na sedlu vzpetine, ki pada strmo, skoraj navpično proti mestu, še bolj pa proti morju. Z obzidja bi se mogel strmoglaviti naravnost na obalo. Po zidovju me presenečajo mnogoštevilni grmički neke cvetlice, ki je še nikjer drugje nisem zasledil. Tudi v Dalmaciji ne. Še bolj me pa privablja pogled v severovzhodno daljavo, kjer se na koncu Tržaškega zaliva razgrinja košati Trst. Od nikoder drugod z naše obale ga ne vidimo v taki širini kakor od tu.

Težko se odtrgam od tega pogleda in od misli, ki se mi ob njem prebujajo, in krenem dalje po strmi poti do pokopališča. Nenavadno,

kakor toliko drugega v Piranu, tej prastari naselbini Histrov, Grkov, Rimljanov, Slovencev, Benečanov in Italijanov, pa spet Slovencev, je tudi to pokopališče. Visoko je treba piranskim pokojnikom, da najdejo svoje zadnje počivališče. V strmino pod njimi buta morje, čez nje pa vihra burja, kadar prihrumi sèm od Krasa. Imena na spomenikih zgovorno pričajo o benečanskem poreklu tu počivajočih. Domačih, istrskih, je malo.

Potem me zamikajo razvaline srednjeveškega obzidja. Še vedno so mogočne in še vedno stoje nad zidovi dvozobi nadzidki. Težko je bilo sovražniku premagati te utrdbe in priti do mestne gospode ali piratov, ki so dolgo strahovali severni del Jadrana. Danes so te utrdbe mrtve, samo še veličastne priče razburkane preteklosti.

Ko se poslavljam od njih, se je sonce že visoko dvignilo. Toplo obseva morje na moji levi in vinograde spredaj in na desni strani. Med njimi me vodi ilovnata pot. Od nje se cepijo vanje poti v poglobljenih jarkih z živimi mejami. Tudi te poti so piranska svojevrstnost.

Še nekaj minut hoje, in na levi strani pod menoj se prične odpirati fieški amfiteater. Zgradila ga je narava sama z malim, ravnim prizoriščem v zalivu, na katero tudi ni pozabila postaviti tik morja sladkovodno jezerce. Ledinsko ime za ta krasni svet je bilo nekoč Ježa. Ime Fieso ali Fiesa je dobil šele po svojem italijanskem zemljiškemu gospodu. Še vedno mu priznavamo življenjsko pravico pred častitljivo staro Ježo. Kako dolgo še? Tudi še potem, ko bo uresničen sklep, da postane ta svet zaščiten narodni park? Čudna pieteta.

Pot se vije dalje in tam na vrhu se mi nenadoma dvigne pod nebo antenski steber Radia Koper, sedaj najznačilnejše znamenje Belega križa na višini 191 metrov. Okrog in okrog še vedno vinogradi, smokve, breskve, oljke in še vse, kar tu raste, cvete in zori. Dober, rodoviten svet. In od povsod razgled na sinje, od dopoldanskega sonca obsijano morje, na Trst, na zahodno jadransko obalo in na griče proti Strunjanu. Počasi kukajo izza grebena tudi notranji istrski griči od onkraj cestnega prelaza Strunjan—Portorož.

Pripeka me zvabi na vrt gostilne na razpotju. Sedim pri mizi pod smokvo in pijem domači refošk. Pri drugi mizi ob zidu, od koder je lep razgled na Ježanski zaliv in njegovo modro sladkovodno oko, sedi družba naših izletnikov ali letoviščarjev. Pripeljali so se gor z avtomobilom iz Portoroža, zakaj nedaleč proč se prične že asfaltirana cesta. Poslušam njihov pomenek. Lepota Belega križa in njegovega razgleda jih je navdušila. Še se bodo vrnili, obljublajo. Verjamem jim.

Poslovim se od refoška in od razgleda na Ježo in jo mahnem do tja, kjer se mi pod nogami odpre razgled na Sečoveljski zaliv. Pod pobočjem, ki je vse posejano z vinogradi, vrtovi, parki in hišami, leži naše najlepše in najznamenitejše primorsko letovišče — Portorož. Morje na severu mi je zakril greben, zato mi je pa razkril ono na jugu. Tam na levi, pod griči, leže svetlucijske soline, za malim

gričkom za njimi se pa skrivajo sečoveljske, druge največje v Jugoslaviji. Ves izlivni del Dragonjske doline pokrivajo.

Onkraj zaliva se vleče od vzhoda proti zahodu kakor dolga črta severna skalnata, pusta in dolgočasna obola Savudrijskega polotoka. Zdi se mi, da je le umetno zgrajen valolom. Tam na koncu te črte je Savudrija. Nekoč je pripadala koprskemu okraju in šteli smo jo za slovensko, kolikor ni bila poitalijančena. Kot slovenske je zaznamoval Hrvat prof. Rodić tudi vse vasice na vzhod proti dolini Dragonje. Pred meseci sem bil sam v eni teh vasic in govoril z domačini slovensko. Sedaj so prideljeni bujskemu okraju in LR Hrvatski. Meja na Dragonji je bolj naravna, so rekli tisti, ki so tako odredili.

Za solinami v Dragonjski dolini je rudnik črnega premoga. Med vojno ga je zalila voda in potrebovali smo več let, da smo ga očistili in obnovili. Zdaj kopljejo »črno zlato« globoko pod solinami in samim morjem naši nekdanji trboveljski »knapi«. Postali niso samo Primorci, marveč tudi podmorci. Če ne bi imel prevelikega odstotka žvepla, bi bil ta premog za našo industrijo velika in dragocena pridobitev. Rudnik črnega premoga na Orlah pri Ljubljani je izčrpan in oni v Vremenski dolini ima le tanke plasti.

Bolj ko stopam navzdol proti Portorožu, lepši postaja svet okoli mene. Spreminja se v mediteranski vrt. Zimzeleno drevje in grmovje ga spreminjata v bujen park. Nehote primerjam to zaledje Portoroža z zaledjem slavne Opatije. Njeno ozadje je kras, to pa prst na flišni podlagi. Taki so tudi vsi griči nad Sv. Lucijo in dolino Dragonje. Njihova južna pobočja pokrivajo gozdovi oljk, lovorja, japonskih nešpelj in borovcev. Poletna podoba se tudi pozimi ne spremeni veliko. Med vsem tem bujnim zelenjem so pa raztresene kmečke hiše in gosposki dvorci.

Na tem južnem pobočju Belega križa leži velika in znamenita vrtnarija. Iz nje prihajajo tudi sredi zime v Ljubljano in druga naša mesta najlepši nageljni in druge cvetlice, ki smo jih prej uvažali za devize iz tujine. Če si je ne bi bil že prej ogledal, bi bil krenil k njej, tako jo pa mahnem rajši naravnost v Portorož. Spotoma se mi vriva v misli spomin na preteklost, ko tu še ni bilo letovišča. Na tem čudovito zatišnem in prisojnem kraju so se košatili samo šadovnjaki in vinogradi in Slovenci so mu pravili Narce. Nekdo je pojasnil, da je nastalo to iz »Na vrtce« — na vrtcu. Ime Portorož je dobil kraj šele po ureditvi letovišča. Tako so tujci prekrščevali našo obmorsko Slovensko Istro od kraja do kraja in na prvotna imena so ponekod pozabili celo domačini.

Poldan je, ko stopam po cesti sredi letovišča. Sonce sicer dobro pripeka, a rahel vetriček hladi ozračje, da le ni prevroče. Pred kavarnami in restavracijami sede domačini in tujci. Na uho mi zvene besede najrazličnejših jezikov, a največ germanskih. V kopališču je pisan živžav. Ob pomolu leži velik motorni čoln in čaka na izletnike po okolici. Jaz pa ne pojdem danes nikamor več, da si ne pokvarim lepih vtisov s poti čez Beli križ.

Boris Režek:

ŠERPA PASANG

Spominu Bojmira Filipiča

vihri, ki je šla čez nas in so v njej življenja izgubila sleherno ceno, da je bila tudi najbolj kruta usoda samo ena izmed nešteti, smo naposled pogrešili tudi najbolj skromnega med nami, ki je z lahkoto prenašal najhujše napore, ničesar terjal in sam od sebe niti ni spregovoril ter je za vse, kar ga je doletelo, imel le vdan smehljaj.

Predober je bil; odkar sem ga poznal, skoraj petnajst let, ko sem ga še kot dečka našel pod Turncem in ga vzel na vrh, da je prišel na vrh, ki ga je z Okenca tako žalostno ogledoval, je bil tak. Nikoli ne bom pozabil tiste tihe radosti v njegovih očeh, ko je došel na ta vrh, prvi v njegovem življenju, a vendar le neznamenat sklani rogelj ob sivih gorskih velikanih, ki so ga tako vabili. Šele čez leta sem potem spet naletel nanj, ko je skoraj že odrasel in sem ga po njegovem vdanem smehljaju takoj spoznal.

V zimskem viharju na Veliki planini je do pasu v snegu, težko oprtan in s tremi pari smučmi na ramah, vsem gorskim hudičem na kljub, le priril do pastirskega stana. Vejavica je sproti zasipavala njegovo sled in sta njegova tovariša omagovala v njej, pa je nato še drugega za drugim dobesedno privlekel po poslednji strmini v rešilno zavetje in ju na pol zmrzla spet obudil v življenje.

Hudo nerodno mu je bilo, ko sta mi njegova tovariša pripovedovala o tem, in na tistem se je izmuznil stran, kot bi ga bilo sram nadčloveškega dejanja, ki bi ga morda nihče drug ne zmogetl.

Odslej sem ga pogosteje srečaval na Veliki planini, pa tudi Bistrici, na Sedlu in po raznih turah, ostal pa mi je enako zagoneten, dokler ga nisem našel v plezalnem tečaju na Jermanovih vratih in sem šele takrat zvedel za njegovo ime. V tej družbi se je menda prvič v življenju sprostil in ves srečen prenesel precej mučni obred plezalskega krsta, ko je padalo po njem, medtem ko so se ostali novinci žalobno kremžili. Ko smo potem vlačili les za bivak na Maričkini plošči, pa je bil spet v svojem elementu in si je nakladal takšne tovore, da je kar izginjal pod kupom desk. Vrh vsega pa je potem na kolesu privlekel iz Ljubljane v Bistrico cela razložena vrata z ogradjem vred, si jih naložil na pleča, brez počitka prinesel na Sedlo in se takoj vrnil, da je bil že zgodaj popoldne spet doma pri knjigah.

Počasi smo izvedeli o njem, saj sam ni nikdar kaj pripovedoval, da je ves pesek in prod za gradnjo domače hiše na Mirju sam zvozil v samokolnici od dovolj oddaljene Gradaščice. Da si je sam na novo podplatil gorske čevlje in smo si to njegovo, res mojstrsko delo tudi ogledali... za vsako stvar je bil ročen in je po gorah prenašal s

seboj kar celo delavnico. Če se je kar koli strgalo ali pokvarilo, je znal dati v red — vse od luknje v hlačah do petrolejskega kuhalnika.

Izza tega tečaja na Jermanovih vratih je ostal v našem krogu tih, kakor bi ga ne bilo, toda imeli smo zabavo z njim, ker je dobrodušno prenašal naše prijateljske strupenosti. A v navezi je bil zanesljiv kot le kaj. Vrstile so se ture, poleti in pozimi, in če je le mogel, je bil zraven.

Se nekaj je bilo na njem tako prekomerno, kot sta bila njegova moč in vztrajnost — bil je orjaški jedec. Nekoč pa je prekosil tudi samega sebe. Bilo je po težki zimski turi na Grintovec, v najhujšem mrazu, ki ga nihče od nas še ni doživel, in v viharju, ki nam je ledenil kri v žilah. Tokrat je šlo hudo zares in zmrznile so mu noge, a v koči na Kokrskem sedlu smo mu jih z drgnjenjem le rešili. Koj nato, ko je bil spet otajan in ogret, pa je potegnil k sebi zvrhan lonc golaža in ga, hkrati zajemaje iz velike kozice tudi polento, pospravil do poslednje trohe... Tedaj je že dolgo imel med nami častni vzdevek Pasang, ki si ga je zaradi svojih tovorniških sposobnostih pridobil po slovitim šerpi, ki je bil sodeloval na mnogih himalajskih ekspedicijah. Od tega trenutka, ko pa je sam pospravil šest res izdatnih obrokov, ki bi nam sicer vsem zadostovali, pa smo ga imenovali samo še Basang.

Čokat in zajeten, črnolas in skoraj mongoloidnih potez, je bil res videti kot kak šerpa, sicer pa mu tudi nihče ni prisodil, da je študent arhitekture, če ga je videl v njegovi gorski monduri, dokler je bila še znesena z vseh vetrov in smo ga zlobno natezali, da je podoben potujočemu piskrovezu, dokler se ni počasi prelevil v primernejšo opravo. Njemu pa je kar žarel obraz, če smo ga imeli v besedi in kmalu ga je poznala tudi vsa Bistriška dolina. Prišli smo namreč nekoč v Bistrico in oskrbnik Peter nam je tako mimogrede povedal, da leži v snegu pod Rjavo glavo gams, ki ga je že pred mesecem prinesel plaz. Naš Basang pa je nato brez besede pograbil svoj dolgi, kar razbojniški nož in je tega gamsa spretno odrl, mu porezal krače in jih za Domom zakopal v sneg. Čez teden, ko smo se vrnil z gora, je sneg že toliko okopnel, da je meso ležalo na vrhu. Basang pa ga je v vsesplošno grozo pomašil v oprtnik. Čez nekaj dni se je prismejaj v našo družbo, češ, da je bila iz tiste mrhovine izvrstna bržola. Saj je bilo meso zmrznjeno in prav nič pokvarjeno, domačinom pa to le ni šlo v glavo.

Na zimski odpravi v Durmitor je sam zalegel pri jedi in nošnji za tri. Zdaj ga vidim na sliki vrh Mininega Bogaza in tako ga imam pred seboj izza vseh mnogih dni v njegovem kratkem življenju, ko je bil z nami, bodisi v zavetju zameta vrh Grintovca ali v dneh oddiha v Bistrici in spet na poti na vrhove, ko je z radostnim pogledom šel po gorah in je z njim več povedal kot s tisoč besedami. Vidim ga v njegovi neomajni zvestobi z vrvjo v rokah na ledeni vesini, ko je šlo za las.

Mi živi mu te zvestobe ne moremo več povrniti, a njegov spomin je ostal med nami. Povsod po vrhovih, kjer je nekdaj pustil

svoje sledove, nam je blizu; tih kot nekdanj, zatopljen vase in z nam neznanim, lastnim doživljanjem. Mnogo nam je povedal s svojim smehljajem. Izpovedal je svojo slo po življenju, po delu in ustvarjanju. Ves se je žrtvoval, da bi se povzpел še na ta poslednji, najvišji vrh, pa mu ni bilo usojeno.

Umrl je na enem tistih smrtnih sprevodov iz nemških taborišč, morda tik pred rešitvijo in že v mislih na daljne domače gore, na vse, kar mu je pomenilo življenje, toda omahnil je in vsa njegova neizpolnjena upanja so šla z njim.

Jože Župančič:

IZ JEVNICE NA JANČE (794 m)

Janče so v naši turistiki zelo priljubljen kraj. Imajo več privlačnosti, med drugim to, da so oddaljene od najbližje železniške postaje Jevnice le pičli dve uri. Vsak mlajši planinec pa vam bo prisegal, da rabi za to pot — le 90 minut.

Jevnica je malo naselje, ki se prav v zadnjih letih lepo razvija. Kmalu po prvi svetovni vojni je bilo tu le nekaj hiš, pa še te so kazale svojo raztrgano revščino. Po prvi svetovni vojni pa niso imeli tu ne šole ne železniške postaje. Še dobro se spominjam, ko sem pred kakimi 30 leti obiskal tedanjo učiteljico Poldo Pleveljevo, kasneje poročeno Kovičevu, da sem dobil kaj čudno predstavo o našem podeželskem šolstvu in to celo v bližini Ljubljane in ob glavni železniški progi Beograd—Ljubljana—Trst.

Polda Pleveljeva je poučevala tedaj v izbi preproste kmečke hišice. Šolarji so morali do učilnice po leseni brvi. Stiskali so se revčki v nizki sobici, kadar pa je deževalo, je morala imeti učiteljica nad seboj odprt dežnik; ker so skozi razdrapano streho udarjale kaplje naravnost na glavo učiteljice, če je sedela med poukom pri katedru.

Pa je ta vrla učiteljica Polda Pleveljeva znala organizirati svoje sosede, da so začeli razmišljati o novi šolski stavbi. Zatem so se odločili še za gradnjo lastne železniške postaje; do tedaj so Jevničani hodili na bližnjo železniško postajo Kresnice ali pa v Laze.

Danes pa ima Jevnica — izhodna točka za Janče — že lepo podobo: sprejme te lepa železniška postaja in šolarji imajo prav čedno šolsko splotje. Prav zadnje leto so dobili v vasi še elektriko, da je vasica postala res napredna v vseh pogledih. K temu pripomore še lepa nova stavba Zadrúžnega doma, ki sicer še ni povsem dogotovljena. Na razpolago imajo v njej že trgovino, pa tudi dvorana za kulturne prireditve je v Zadrúžnem domu.

Pot na Janče je dolga 5 km in se začne dvigati takoj za železniško postajo. Sprva je treba precej v hrib, da dobiš pod seboj tistih 530 m, ki tvorijo višinsko razliko med Jevnico (264 m) kot začetno točko, pa do vrha Janč (794 m), kjer bo cilj naše današnje poti.

Prva hiša na strmini nad vasjo je dom zdaj že pokojne učiteljice Polde Plevelj-Kovičeve. Ko se dvigaš v hrib, imaš lep razgled na savsko dolino in reko Savo pa na vrsto hribov, ki te pozdravljajo z levega brega reke Save vso pot do Janč; to so Murovica (740 m), Cicelj (817 m), Miklavž (741 m), pa tudi hribovska vasica Grmače (576 m), kjer se prevrže pot iz zasavske doline na moravško stran. Na Grmačah je tudi spomenik padlim borcem iz narodno-osvobodilne borbe.

Vsi ti kraji okrog Jevnice in Janč so prav tako kakor oni na levem bregu Save igrali v času NOB veliko in pomembno vlogo. Tu je držala kurirska pot, ki je prihajala iz Bele krajine od Glavnega štaba pa potem po Dolenjskem in semkaj skozi Zasavje med štajerske partizane. V vasicah okrog Janč so sprejeli med vojno na stotine kurirjev in tisoče borcev partizanov, ki so

prišli s Stajerske in preko reke Save na poti na Dolenjsko in v Belo krajino ali na nasprotno stran. Prav in tem je bil velik pomen teh vasi, ker so dajali kurirjem in borcem hrano in prenočišča.

Vsaka vasica na pobočju Janč, vsako naselje, da celo prav vsaka hiša in njen prebivalec je dal v najtežjih dnevih naše zgodovine velik doprinos k naši borbi za svobodo.

Med prvimi kmetijami, kjer te pripelje pot iz Jevnice na Janče, je kmetija posestnika Godca, po domače Manožnika v vasi Mala dolga noga. Nekdanji gospodar je bil eden najbolj naprednih sadjarjev v dolini in se je že pred mnogimi desetletji pečal z umnim gospodarstvom ter mi je nekoč sam s svinčnikom v rokah dokazoval, da se na strminah pod Jančami ne splača sejati žitaric. »Sadjarstvo donša več koristi!« je trdil. Zato je ta napredni kmečki gospodar spremenil svoje njive v sadovnjake in je pridelal že pred drugo svetovno vojno tako odlično sadje, da so se kupci zanj topli. Godec je organiziral tudi ostale sosede in je ustanovil tudi sadjarsko društvo, ki je priredilo v njegovi novi hiši ob jevniški postaji celo več sadjarskih razstav. Za moje takratne šolarje je bil to vselej praznik, kadar smo se peljali z vlakom v Jevnico in si ogledali sadno razstavo v Jevnici, nato pa smo se vrnili v Litijo po bližnjici: čez Golišče in mimo samotnega kmeta Zupančiča-Zavrliča. Te spomine še zdaj radi obnavljajo moji nekdanji učenci, mnogi od njih partizani, ki so nekaj let kasneje s puško v rokah branili vse te kraje pred nasilnim okupatorjem.

Kmeta Manožnika pa ni več: umrl je težko bolan v samotnem bunkerju pod Jančami, ker so vsi njegovi sinovi odšli v partizane, sam pa je bil najboljši oče vsem borcem, ki so iskali v hiši streho ali kos kruha. Prav zato je moral zbežati iz domače hiše v — smrt...

Vsak popotnik, ki gre danes mimo Manožnikove domačije, se rad ozira po lepih sadovnjakih, ki bodo ostali še dolgo let spomenik temu naprednemu zasavskemu kmetu. Po pravici mi je dejal neki domačin: »Nekateri slavni ljudje imajo le po en spomenik, vsakemu sadjarju pa je spomenik vsako drevo v domačem ali tujem sadovnjaku. Njegova slava gre vsako jesen iz roda v rod, ko hvaležni nasledniki obirajo sadje, ki ga je sadil in cepil tak navdušen prijatelj narave.«

Nadaljnja pot nas vodi mimo skromne hiše bratov Kokaljev, znanih z domačim imenom Špirovci. To so bili trije bratje, vsi vneti lovci, najboljši Nimrodi v našem Zasavju. Miha Špirovec je pred leti ustrelil zadnjo divjo mačko v janških gozdovih. Eden Špirovčevih, Florijan Kokalj, pa je bil za grajskega lovca na Bogenšperku. Domoval je v samotni lovski koči na Kamnu pod slavno bogenšpersko graščino, za strašilo pred nadležnimi tujci pa je imel lovec Florijan velikega nagačenega medveda. Medved je stal na zadnjih nogah, kakor bi hotel planiti na došleca. Tudi jaz sem se nekoč ustrašil te zverine, ko sem prismočal mimo Florijanovega doma na Kamnu.

Od Špirovčeve hiše se vije pot skozi gozd proti Jančam. Pobočje Janč je večji del gozdnato, v njih je precej kostanja, kar daje tej pokrajini in njenim jesenskim obiskovalcem prav posebno vabo. Za izboljšanje kvalitete zasavskega kostanja smo izvedli v letih pred II. svetovno vojno v Jevnici poseben tečaj za cepljenje kostanja z maronijem. Vršil se je za učitelje iz vsega tedanjega litijskega okraja, kamor je spadala tudi Jevnica, vodil pa ga je znani sadjarski strokovnjak Štrekelj iz Ljubljane. Pri precepljanju kostanja z maronijem so po vsej soseski pomagali tudi šolarji. Od takrat raste v janških gozdovih precej maronija, potrebno pa bi bilo, da bi akcijo za precepljanje kostanja z laškim maronijem še nadaljevali, tako bi dvignili doprinos kostanjevih gozdov na pobočju Janč.

Pot na Janče tudi za samotnega popotnika ni dolgočasna. Vso pot srečavaš domačine, ki ti radi povedo to ali ono zanimivost.

Litijski domačin Borišek Jože mi je pravil, kako je v času NOB v teh vasicah partizanal. Tedaj je bil v gozdovih pod Jančami pri obveščevalni službi in radijski oddajni postaji, tam so bili tudi ruski in ameriški predstavniki. Zaupni domačini iz zasavske doline, zlasti železničarji, so opazovali nemške transporte, ki so vozili vojaštvo in orožje in drug vojni material na italijansko

fronto. Vse ugotovitve so poročali po kurirjih radijski postaji na Jančah, ki je javljala novice Glavnemu štabu POS v Belo krajino, ta pa zaveznikom, ki so nato razbijali železniške transporte na poti do Italije. Prav zato pa so naši partizani le bolj poredko napadali Nemce na predelu okrog Jevnice, da ne bi privabljali nemških oddelkov na to ozemlje, ki bi s hajkami ovirali delo radijske postaje pod Jančami. Ob nekem nenadnem nemškem napadu pa je bil ubit tudi ameriški delegat John prav na pobočju Janč.

Izletniki, ki se zanimajo za sestav janške pokrajine, bodo ugotovili, da hodijo po svetu, ki ga sestavljajo skrilarci, deloma pa dolomitno hribovje. Brez posebnih naporov dospemo nato na planoto okrog vasice Janče, kjer se nam nudi prekrasen pogled na Ljubljansko kotlino, na Kamniške planine, Karavanke in Julijce, pa tudi na Notranjsko in Dolenjsko. Janče imajo res prekrasen položaj z imenitnim razgledom! Za kratek napor si res obilno poplačan.

Nekaj okrepcila ti nudi zasilno gostišče litijskega planinskega društva, v jeseni pa bo menda na razpolago nov planinski dom, ki so ga Litijani že začeli graditi po načrtih arhitekta Paškulina. Potem pa bodo Janče še pridobile na privlačnosti.

Leopold Stanek:

DEČNI VIRI

(Ob Meštrovličevem Vodnjaku življenja v Zagrebu)

Poljub

On: V školjko mojih dveh dlani
svojo glavico položi,
s čašo svojih ust napij
mojim — kakor roža roži!

Ona: Ože svojih rok okleni
krog telesa, ki drhti,
vzemi moje, tvoje v meni
kleno žene naj kali!

Dete

On: V svojih bokov si zibeli
sad zibala dveh teles,
v krvi — prvi si kopeli —
stkala s svetom večno vez.

Ona: Zibki grob reži ob strani,
v kri se meša strupa zmes,
s ščitom svojih ram nas brani
pred pogubo divjih jez!

Glava

On: Mož ostal sem slednjič sam.
Zrem strmó na dni racveta:
kar v spominu je omam,
suhi venec jih prepleta.

Vase vrta, v svet prodira
duh in se sprašuje: kam?
Tajna tajni dver odpira,
konca jim ne razvozlam.

Pripis

Pij, popotni, iz vodnjaka,
pij napoj moj blagodejni,
z virom, ki se v vek pretaka,
v slasti utešiš se žejni.

Z usti srkaj vir z gladine —
lik odsev ti tvoj odkrije:
kdor pri meni se napije,
v smrti nikdar ne premine!

DRUŠTVENE NOVICE

V. ZLET PLANINCEV JUGOSLAVIJE V PROKLETIJAH

Malo je bilo doslej slovenskih planincev, ki bi poznali Prokletije kaj več kakor samo po imenu. Toda že to drastično ime samo je vzbujalo predstavo neke svojevrstne pokrajine, polne divje romantike in zato vredne vsega zanimanja. Velika oddaljenost, pomanjkljive prometne zveze, vprašanje oskrbe in dyomljiiva varnost gibanja v tem od civilizacije še močno odmaknjem svetu pa so marsikomu od nas pomenile skoraj nepremostljivo oviro. Tem razveseljivejša je bila zato novica, da se bo vršil letošnji medrepubliški zlet planincev v Prokletijah in to od 4. do 8. julija.

Organizacijo zleta je prevzela Planin. zveza Srbije, v katere območje spada pretežni del Prokletij. Da se je lotila te nelahke naloge z vso potrebno vneemo, je pokazala že 1. številka »Zletnega Vestnika«, ki je izšla v prvi polovici meseca maja, še bolj pa ostale tri številke, ki so ji sledile v mesecu juniju. Tu je bil do nadržbnosti zajet ves program zleta in vsa potrebna navodila udeležencem. Zal le, da se je zakasnilo obvestilo o ugodnosti 75% popusta na železnici in izrednega dopusta, sicer bi nas bilo tudi iz Slovenije gotovo za cel vlak.

Vseeno se nas je v torek dne 3. julija zbralo na ljubljanski železniški postaji okrog 200 »prokletašev« in to iz 21 planinskih društev. Najčastneje je bilo zastopano PD Ljubljana-matica s 74 udeleženci. Porazmestili smo se v treh prostornih pulmanih in ker smo bili domalega v parih (po Prešernovem nasvetu, da »vselej mož najmanj zapravi, ak ženico ima seboj«), je koj zavladal živahen živ-zav. Do Zidanega mosta, kjer se nam je pridružilo še nekaj štajerskih planincev in planink, se je že vse pomešalo v pristem planinskem razpoloženju, ki ga ni mogel skaliti niti pusti dež v Spodnjem Posavju niti številne plohe, ki so se ulivale na prostrani Srem. Sele na večer, ko se je naš brzec bližal Beogradu, nas je zaskrbelo, ali bomo ostali v teh udobnih vagonih še naprej ali pa nas čaka prav nevšečna selitev. No, ljubeznivemu tovarišu Potisku, tistemu od žel. direkcije v Ljubljani, je vendarle uspelo, da smo nemoteno nadaljevali vožnjo vse tja do končne postaje v Peči, kamor smo dospeli naslednji dan (sredo) popoldne.

Peč (20000 preb.), upravni center plodne Metohije, je izhodišče za vzh. del Prokletij. Železniško zvezo preko legendarnega Kosovskega polja je dobilo to starodavno šiptarsko mesto šele po osvoboditvi. Zaslužilo si jo je že s krvjo 15 narodnih herojev. Pred njihov spomenik je tudi delegacija PZS (T. Bučer, M. Fetih, dr. M. Potočnik in R. Lavrič) položila lep lovorov venec.

Medtem ko smo na železniški postaji oddajali težke nahrbtnike na kamione, da nam jih prepelje do 22 km oddaljenega naselja Kučište, je nekaj tovarišev, namenjenih na Djerovico, najvišji vrh tokraj državne meje (2656 m), krenilo v južni smeri proti 15 km oddaljenim Dečanom, da si tam spotoma ogledajo sloviti manastir s freskami iz XIV. stoletja in drugimi pričami srednjeveške srbske kulture. Pretežna večina pa si je izbrala pot proti zahodu do 12 km oddaljenega Lakovega hana.

Po kratkem ogledu Patriaršije koj onkraj mesta, še za stoletje starejšim kulturnim spomenikom od Dečanov, smo po zmerno napeti cesti kmalu dosegli silno deber, ki si jo je morala v davni izgledati Pećska Bistrica, da si je našla tako izhoda iz mogočnega gorskega oklepa. To je Rugovska klisura s tisočmetrskimi, skoraj navpičnimi stenami. Dobro uro rabiš, da ji prideš do konca. Drzno speljana cesta je mestoma hudo ogrožena od plazov in zato v stalnem popravilu. Nič boljša ni od Lakovega hana do Kučišta, ki smo jo prevozili na kamionu. Za las je manjkalo ob par srečanjih, da nismo

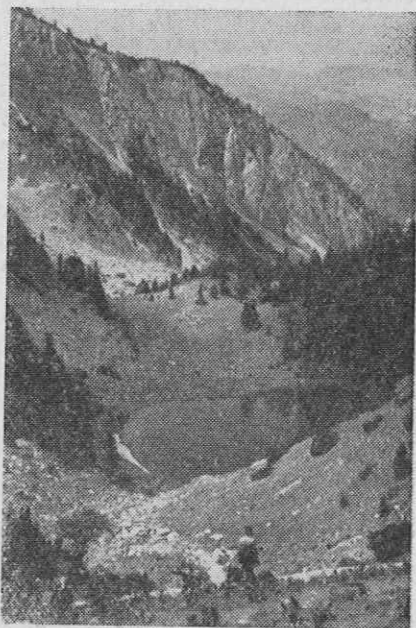

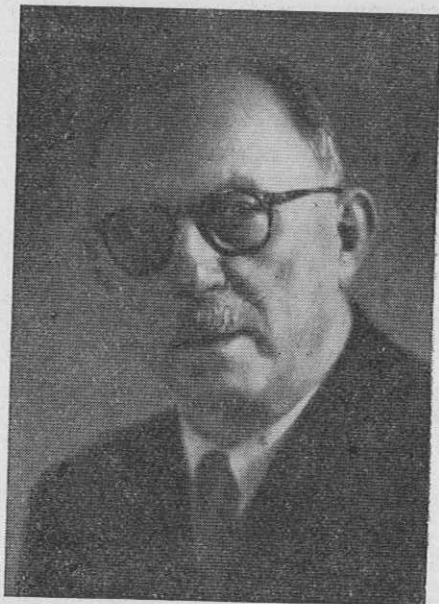
Foto V. Mazl
Prvo Ničinarsko jezero

MAKS KOŽELJ

V letošnjem letu nas je zapustil znani planinski slikar in planinski organizator Maks Koželj, ki smo se ga ob 60-letnici kamniškega planinskega društva skromno spomnili. Tedaj je slavil 70-letnico svojega življenja.

Maks Koželj je bil 20 let tajnik enega od najstarejših planinskih društev, 5 let pa predsednik. L. 1922 je zbral reševalno ekipo, ji postavil na čelo Franca Erjavška in v njej zbral njegove tri brate in tri Kamničane. Rodil se je 30. marca 1883, se učil na umetno-obrtni šoli prof. Vacla in nato absolviral pet semestrov dunajske akademije. Zaradi bolezni se je vrnil domov. L. 1906 je študiral v Pragi in Münchenu, poslej pa živel 50 let nepretrgoma v Kamniku. Kot planinski organizator je pokojnik deloval v mestecu, ki je mičen stražar ob vhodu v bistriško gorsko krajstvo, kot vesten tajnik in agilen predsednik; kot planinski slikar pa je eden redkih slovenskih slikarjev, ki jih je pritegovala lepota gora s tolikšno silo, da se ji je kot slikar povsem posvetil. Članar, ki je označeval njegovo delo ob njegovi 70-letnici, pravi: »Slikar Maks Koželj zavzema v našem krajinarstvu, zlasti v prikazovanju gorskih motivov častno mesto. Njegova umetnost je izvirna in neodvisna. Vendar jih ne opazuje ob divjanju elementarnih sil, pač pa v blagem svetlem dnevu ali pa po nevihti, ko se izmije ozračje in se razlije sončna setloba po prelepi kamniški okolici, da zažarijo planine v rožnatih barvah. Čeprav je iskal motive v Juljskih Alpah, je večina njegovih del iz neposredne okolice rodnega mesta in planin.«

Na razstavi, ki jo je za 60-letnico slovenskega planinstva 14. avgusta 1953 odprlo PD Ljubljana-matica, so bile tudi naslednje podobe Maksa Koželja: Skrlatica, Ojstrica v večernem soncu, Panorama z Mokrice, Jalovec, Koča v Kamniški Bistrici. Izbor za to razstavo je bil zelo strog. Tudi sam je 70 let star še priredil samostojno razstavo planinskih akvarelov. Njegova umetnost je našla pot do ljudstva in po svoje razglasila lepoto našega gorskega sveta doma in v inozemstvu (Prim. I-Zika, Slikar naših planin Maks Koželj sedemdesetletnik, PV 1953 546 1. sl.; Slovenske gore v podobi, PV 1953.

NEKAJ OBLETNIC IZ SAVINJSKIH ALP

Letos je poteklo 80 let, kar se je 13. do 15. avgusta 1876 vršila slovesna otvoritev Savinjskih Alp na vrhu Grintovca, ki jo je organizirala družba »Savinjcev« (Sannthaler). Udeležilo se je te otvoritve komaj 14 planincev, večji del z Dunaja in Gradca. Na vrhu Grintovca je imel slavnosten govor prof. dr. J. Frischauf, pobudnik otvoritve in dve leti načelnik »Savinjcev«.

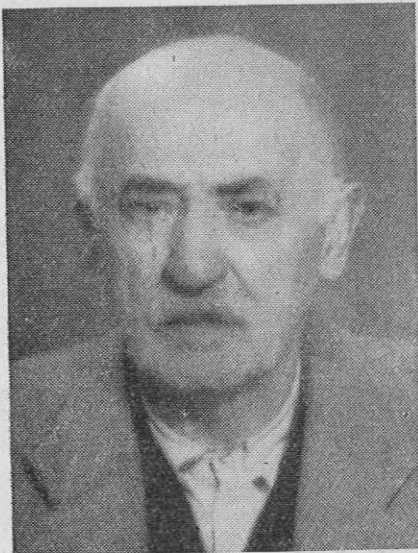
Julija letos pa je minilo tudi 80 let, kar so se izvršila večja popravila na starem prehodu iz Zadnjega Okrešlja pod Brano na Jermanova Vrata ali Konja oz. Kamniško sedlo. Stari, slabo nadelani prehod si je 22. julija 1876 ogledal dr. Frischauf in določil mesta za popravilo. 20 let nato je Savinjska podružnica po Frischaufovi trasi pot še bolj nadelala. 10 let nato pa je Savinjska podružnica SPD otvorila tu čez dobro zavarovano pot, ki še danes varno popelje tisoče planincev iz Bistriške v Logarsko dolino in narobe. Ta stari imenitni prelaz je torej praznoval letos kar tri obletnice: 80-, 60- in 50-letnico. Pot so nadelavali znameniti solčavski vodniki Janz Piskernik, Ošep, Herle.

80 let je minilo, odkar je dr. Frischauf postavil skromni planinski zavetišči na Korošici in na Okrešlju. Zavetišče na Okrešlju je celjska sekcija DuÖAV pred 60 leti povečala zaradi vedno vidnejše konkurence l. 1893 ustanovljenega SPD. 10 let nato je plaz odnesel nemško kočjo na Okrešlju in naredil prostor slovenski postojanki.

50 let je stara tudi pot iz Logarske doline mimo slapa Rinke na Okrešelj in to levo od slapa. Dotlej je bila znana manj razgledna nemška pot desno od slapa.

Obletnice niso same sebi namen. Ob njih se spomnimo na kulturnopolitično poslanstvo planinstva v tistih časih, ko se je bilo treba boriti za slovenski značaj lepega gorskega sveta. Planinska zgodovina koč, potov in markacij na svoj način kaže, kako se je počasi in v trdem boju z nemštvom razraščalo in osveščalo slovensko narodno življenje.

T. O.

IVAN ENGELSBERGER

V noči od 14. na 15. julij je preminul v Trziču bivši trgovec Ivan Engelsberger, najstarejši trziški planinec, prvi častni predsednik PD Trzič in odlikovanec s častnim srebrnim znakom PZS.

Pokojnik se je rodil 12. novembra 1869 v Krškem in je prišel v Trzič leta 1896. Ze pred prihodom v Trzič je bil član Slovenskega planinskega društva. V zapisniku prvega občnega zbora trziške podružnice Slov. plan. društva, ki se je ustanovila 21. junija 1908 se Ivan Engelsberger še ne omenja; pač pa je prvič v zapisniku drugega občnega zbora 3. avgusta 1908, ko je bil izvoljen za blagajnika. Kot tak je sodeloval v podružnici do leta 1912, ko je podružnica za nekaj časa zamrla. Ali to mrtvilo ni oviralo moža, da ne bi propagiral planinstva in še posebno lepe Kofce. In ko je minula prva svetovna vojna, je 2. februarja 1921, kot eden izmed redkih ostalih nekdanjih članov odbora sklical 5. občni zbor in bil tudi soglasno izvoljen za predsednika. S tem je podružnica oživela in takoj štela 115 članov. Ze na občnem zboru je bila sprožena misel, da se postavi na Kofcah zraven Primškovega pastirskega stana planinska koča, ki bi bila last podružnice. Engelsberger je podal poročilo o načrtu gradnje in to, da ima za kočo nabranih 394 K. Toda akcija je že 1922

propadla, ker niso bili voljni dati svet na Kofcah lastniki planine. Zato se je pričel Engelsberger zavzemati leta 1923 za postavitev koče pod Storžičem in nabirati za to denar. Leta 1925 so se razmere spremenile in ponovno je stopilo v ospredje vprašanje Kofc. Dr. Karl Born je podružnici podaril na Kofcah svet za planinsko kočo in prispeval tudi les, ki ga je že leta 1921 objubil. Koča se je pričela graditi 1926. Zaradi finančnega poslovanja so tedaj v Trziču še ustanovili posebno zadrugo »Planinski dom na Kofcah«. Leta 1927 je bila koča gotova in otvorjena kot Planinski dom na Kofcah. Planinski dom na Kofcah je pogorel leta 1944. Sedanji dom na Kofcah je bivši Primožičev dom na Kofcah. Engelsberg je ostal kot predsednik še do leta 1928. Zaradi velikih zaslug za planinstvo ga je občni zbor 26. februarja 1928 soglasno izvolil za prvega častnega predsednika, častno diplomu so mu Trzičani slavnostno izročili v Domu na Kofcah.

Kako rad je hodil pokojni tovariš na planine, nam dokazujejo njegovi podpisi na Kofcah, kjer je bil v Domu podpisan 299-krat. Tudi planinci so ga radi imeli in planinke so ga imenovali »planinski ata«. Še pred tremi leti je izrazil željo, da bi se rad šel na planine, čeprav je vedel, da zaradi oslabelosti ne bo več mogel. Starček je hodil le po Trziču in posedal s svojo pipico tu in tam pred kako hišo.

2. avgusta leta 1953 ga je Planinska zveza Slovenije odlikovala s častnim srebrnim znakom. Planinsko društvo Trzič ga je ob svoji 40-letnici leta 1953 s spoštovanjem imelo v svoji sredi.

18. julija smo v Trziču pokopali »ata«. Sedaj počiva med trziškim planinskim svetom, njegov spomin pa bo še živel med planinci v njegovem delu.

50-LETNICA KAMNIŠKE KOČE NA KAMNIŠKEM SEDLU

12. VIII. 1906 so kamniški planinci odprli širom po Sloveniji in po državi znano Kamniško kočo na Jermanovih Vratih. Ker je bila isto leto zgrajena tudi pot iz Okrešlja na Sedlo, je koča imela izredno pomemben položaj blizu stične točke treh slovenskih dežel, Stajerske, Kranjske in Koroške. Pobudo za gradnjo so dali takratni načelnik Kamniške podružnice SPD notar Emil Orožen, trgovec Karel Kumer, Jernej Kemperle iz Kamnika in posestnik Karl Prelesnik iz Stranj. Mesto, kjer stoji koča, so l. 1904 določili ti možje, načelnik Osrednjega odbora SPD prof. Fran Orožen, prof. Frischauf iz Čili ti možje, načelnik Osrednjega odbora Grada. Gradnjo je vodil dr. Milan Orožen, tedaj visokošolec, ki živi sedaj v Ljubljani, sicer pa je bival 43 let v Celju.

Les za kočo je dala Kamniška meščanska korporacija, načrt za kočo je naredil ing. Skaberne iz Ljubljane, denarna sredstva pa je zbrala Kamniška podružnica, v kateri je Orožnova družina igrala vodilno vlogo. K otvoritvi koče je prišlo okoli 300 planincev, otvoril pa jo je slovesno notar Emil Orožen. Prva oskrbnica je bila Minka Grkman iz Kamnika. Tisto leto je sneg zgodaj zapadel, zato so kočo zaprli že 5. sept.

Koča na Jermanovih Vratih je ena najbolj obiskanih koč v slovenskih gorah. V njej so se že pred vojno vršili mnogi pomembni tečaji zaradi bližine zapadne stene Planjave in zaradi lahkega dostopa iz Bistrice. Še večjo vlogo pa je koča igrala po osvoboditvi. Zato je PD Kamnik kočo povečalo in moderniziralo. Slovensko planinstvo je na to prelepo razgledno postojanko v resnici lahko ponosno, tisoč in tisoč planincev vseh generacij pa je vezanih nanjo z najrazličnejšimi planinskimi spomini. T. O.

FRANC ERJAVŠEK

Kdo od stalnih obiskovalcev Kamniške Bistrice in Grintovcev ga ne pozna! Od mladih nog pa vse do danes, ko se mu bliža šesti križ, je povezan z gorami med Veliko Planino in Grintovcem najprej kot pastir in drvar, nato pa kot gorski reševalec, gorski vodnik in oskrbnik.

Ze od l. 1921, ko je bilo Tonetu 22 let, najdemo med reševalci brate Erjavške, Franca, Toneta, Petra in Lojzeta. Leto nato se v Kamniku ustanovi reševalna postaja, Erjavšek Franc pa je bil imenovan za vodjo sedmih reševalcev. Franc je sodeloval skoraj pri vseh reševalnih akcijah od leta 1921 do l. 1954. L. 1927 je postal oskrbnik Cojzove koče in ostal tu do l. 1936. Marljivo je leto za letom popravljaj pota in jih markiral, znan pa je bil med planinci kot dober in uslužen oskrbnik. Nato je v Stahovici odprl gostilno, po vojni pa je zgradil na Veliki planini planinsko kočo, v kateri je bil v l. 1950—1952 sam oskrbnik, kočo samo pa je dal v najem PD Domžale in PD Črnuče.

Franc Erjavšek je živa priča planinskega dogajanja v Grintovcih skozi 35 let in več. Kot otrok je nabiral planinski mah z materjo pod Desko in Vežico, nato pasel v Bistrici, nato prijel za drvarsko sekuro pri Zagani peči, gonil divjad Windischgrätzu, bil med gonjači dvornega lova in današnjega državnega lova, bil priča razcveta slovenskega planinstva v Kamniških Alpah od l. 1929 do druge svetovne vojne, po vojni pa je sodeloval v obnovi planinstva in postavljanju temeljev nove sodobne planinske organizacije. Njegova vodniška knjižica kaže, kako so ljudje cenili njegovo predanost, mirnost, poštenost in njegovo resnično predanost goram in gorništvu. Z gorami živi še zdaj. Ni dolgo tega, kar je poiskal novo pot iz Velike planine v koroški svet, pot, ki bi se ognila grebenu Konja in bi bila prehodna tudi pozimi, preko Konjske planine skozi Prag v Luško Belo in iz te na Šibje pod Presedljamem.

Ljudje takega kova so neizogiben in nepogrešljiv sestavni del pravega planinstva in gorništvu. Zgodovina planinstva ne more mimo njih.

T. O.

10-LETNICA OBNOVLJENE MARIBORSKE KOČE

Sredi julija 1956 je PD Maribor slavilo desetletnico, kar je 14. julija 1946 razglasilo svojo prvo delovno zmago po osvoboditvi, ko je izročilo obnovljeno Mariborsko kočo svojemu namenu.

Mariborska koča ima zanimivo zgodovino. Postavili so jo l. 1913 Nemci, 17. junija 1921 pa jo je prevzela mariborska podružnica SPD. Postala je organizacijsko torišče delavne mariborske podružnice, ki je že pred vojno mnogo storila za turistično eksploatacijo Pohorja. Okupator je nastanil v njej posadko, ki jo je 3. septembra 1944 premagala Serčerjeva brigada. Kakor ostale pohorske planinske postojanke je tudi Mariborska koča morala postati žrtev v boju za obstanek našega naroda.

Po štiriletnem presledku je po osvoboditvi na Pohorju spet nastopilo PD Maribor in v 10 letih obnovilo in na novo postavilo svoje postojanke. Z njimi pa je dalo pobudo še drugim činiteljem, ki so nato poskrbeli za celo vrsto lepih turističnih objektov na zelenem Pohorju. Največji uspeh PD Maribor je nedvomno Ribniška koča, ki so jo otvorili 29. novembra 1949. Obnovljena Mariborska koča je sicer obdana z drugimi imenitnejšimi hoteli in domovi, vendar je vsa leta po vojni imela številen obisk, ki je stalno raste. Ohranila je svoj planinski značaj kljub avtomobilski cesti, ki jo veže z dolino. Povprečno jo je zadnja leta obiskalo vsako leto okoli 9000 planincev. Če jo ing. Vladimir Slajmer, predsednik mariborske podružnice od 1933 do 1939, imenuje rojstno hišo podružnice, jo imenuje zato, ker so se ob tej postojanki razvijali rodovi mariborskih planincev, neugnanih, delovnih, uspešnih, zavednih v boju zoper nemškega vsiljivca pred vojno in zavednih graditeljev socialističnega planinstva.

Proslava 10-letnice nove Mariborske koče je bil prirsčen, bolj intimen društveni dogodek kakor pa širša javna prireditev. Vendar se je pri koči zbralo nekaj stotin planincev, ki so prišli iz različnih smeri. Pozdravil jih je društveni predsednik ing. Friderik Degen, ki je v jedrnatih besedah povedal, zakaj se spominja PD Maribor te na vitez nizke obletnice. Med gosti je bil tudi tov. Tone Bole, član Izvršnega sveta LRS, ki je kot predsednik mariborskega okraja vedno kazal razumevanje za gospodarski, kulturni in politični pomen planinstva, dalje pohorski pesnik Ludvik Zorzut, ki je prinesel pozdrave primorskih planinskih društev, navzoči so bili nekdanji predsedniki planinske organizacije v Mariboru, dr. Davorin Senjor, ing. Vladimir Slajmer, dr. Jože Bergoč, »fanatiki« z Ribniške koče, delavni odborniki PD Maribor, zastopnik sosednjega celjskega društva Tine Orel in vrsta drugih.

Ob tej priložnosti je PD Maribor izdalo brošuro »Planine ob meji« s podnaslovom 1946—1956 Mariborska koča, o kateri bomo poročali posebej.

Komemoracija pod Jalovcem in planinska vožnja za VTK memorial. Dne 27. maja 1956 so se zbrali pri spominski plošči pod Jalovcem planinci in alpinisti Univerze, da kakor vsako leto, tudi letos počaste smrt prerano umrlih tovarišev planincev in alpinistov, članov odbora PD Univerza, ki so tragično končali tiste usodne noči 28. maja 1950 v ostenju Jalovca.

Ob številni udeležbi planincev in alpinistov, svojcev ponesrečenih, zastopnika Planinske zveze Slovenije in ostalih, je tov. Buser Stanko, član odbora PDU otvoril skromno slovesnost nekaj po 10. uri. Nato je spregovoril zastopnik PZS, načelnik komisije za alpinizem tov. Tone Bučer; za njim tajnik PDU tov. Jurca Stane, ki je v izbranih besedah orisal delo in odlike pokojnih tovarišev. Ti so bili med tistimi prvimi, ki so dali največ svojih sil za ustanovitev naše mlade študentovske planinske organizacije, ki so ji dali njene prve oblike, po katerih vzoru so šle vse športne organizacije ljubljanske Univerze. Po nagovoru sta člana odbora PDU položila ob ploščo lep venec. V imenu prizadetih družin se je spomnil pokojnih tovarišev tov. Vavpotič Aleksander. Z enominutnim molkom je bila komemoracija zaključena. Sledil je drugi del slovesnosti — planinska vožnja!

Planinska vožnja za VTK (V-avpotič France, T-ominec Slavko, K-ovačič Igor) memorial ima posebna pravila; pravico udeležbe imajo vsi člani PD. Obvezna je bila vožnja z bremenom (nahrbtniki) ca. 5 kg. Proga je bila dolga 2000 m s 500 m višinske razlike. Start je bil pri spominski plošči pod Jalovcem, cilj pa v dolini Tamar (na koncu plaz) ob gozdni meji! Proga ni imela nobenih vmesnih vrat, označena so bila le najbolj kritična mesta v razritem plaz. Obvezna vrata so bila le 100 m pred ciljem in pa cilj sam. »Naveza« je morala v 100-metrski coni privozi zati skupno v cilj ali v največji možni razdalji 100 metrov. S tem je dal prireditelj poudarek popolnoma planinskemu značaju vožnje, kolektivnosti. Poleg vožnje in obvladanja visokogorskega terena se upošteva ravnanje po najslabšem v »navezi«, tako da pri vsem tem čas ni edino merilo za uspeha in končni izid plasiranih. Letošnja edinstvena prireditelj, na katero so bili povabljeni vsi alpinistični odseki Slovenije, ni dosegla svojega pravega namena zaradi premajhne udeležbe. Kljub vsemu temu je slovesnost dobila širši značaj in zato nameravamo naslednje leto nadaljevati s to tradicionalno obliko medsebojnega sodelovanja med AO-ji Slovenije in povabiti k sodelovanju vsa PD. S takimi prireditvami nujno obnavljamo smisel za visokogorsko turno smučanje, ki skriva v sebi ne malo etičnih vrednot. Toda žal, da takšne planinske prireditve niso bolj obiskane. Poleg domačih članov so se udeležili te vožnje še člani PD Ljubljana-matica in PD Tržič oz. člani njihovih odsekov.

Vrstni red na startu je bil naslednji: PD Ljubljana-matica, PD Univerza I., PD Univerza II., kombinirana naveza Tržič in Univerza in kot zadnja ženska naveza PD Univerza.

Prvo mesto je zasedla naveza PD Univerza II. v postavi Aplenc Andrej, Ferjančič Vlado in Zorko Jože s časom 5 min. in 01 sek., ki je pokazala najbolj varno vožnjo, največ smisla za skupnost in s tem

osvojila lep prehodni pokal za VTK memorial, ki ga je poklonil AO Univerza, posamezniki pa lične diplome s silhueto Jalovca.

Drugo mesto je zasedla naveza PD Univerza I. (Deržaj Matjaž, Janko Metod in Jurca Stane), ki je zaradi nesigurne vožnje ob preveliki brzini (padci) izgubila dragocene sekunde in s časom 5 min. in 14 sek. osvojila drugo mesto ter prejela diplomu. To je prejela tudi tretjeplasirana naveza PD Ljubljana-matica (Jeglič Tone, Kunaver Aleš in Zrimšek Borut), ki je zaradi pomanjkljive opreme in nesigurne vožnje prispela na cilj s časom 7 min. in 01 sek. Kombinirana naveza PD Tržič in Univerza je bila diskvalificirana zaradi neenotnega prihoda skozi 100-metrsko kritično cono. Prav tako je bila diskvalificirana ženska naveza PD Univerza (Serbec Marja, Centih Lidija) zaradi padca, ki je terjal zlom smučke.

Upamo, da to ni bila prva prireditelj takega značaja in da bodo tej sledile še druge. Naj ostala planinska društva širrom po Sloveniji sledi vzoru Tržičanom (Kramarjev smuk), Mojstrančanom (smuk z Luknje) in Univerze (planinska vožnja za VTK memorial).

Naj s takimi prireditvami ožive naša samotna smučišča, naj visokogorsko smučanje posreduje dragocene vrednote vsem onim, ki jim hoja v gore, turno smučanje, planinstvo in alpinistika ni samo rekord, ampak tudi doživetje!

Odkritje spomske plošče pod Grintovcem. V nedeljo, 17. junija 1956, je Planinsko društvo Univerza Ljubljana skupno z Zvezo študentov Jugoslavije, združenjem geodetov iz Ljubljane, odkrilo spominsko ploščo v počastitev spominu prerano umrlega planinca-študenta geodeta Petera Lada, ki se je v svojem petindvajsetem letu smrtno ponesrečil pod Grintovcem (4. XII. 1955). Ploščo je lično izdelal študent kiparstva Janko Metod, v temnosivem marmorju.

Pri skromni slovesnosti so bili navzoči pokojnikovi prijatelji in geodeti, planinci in alpinisti PD Univerza. Tajnik PDU tov. Jurca Stane je v nekaj besedah poudaril, naj bo ta plošča v spomin vsem onim študentom-planincem-alpinistom, ki jih je doletela tragična smrt v gorah, vsem mimoidočim pa v opomin. Nato je v izbranih besedah izpregovoril planinec-študent geodet Miro Černivec, ki se je spomnil mirnega, vestnega in značajnega tovariša. Po kratkem nagovoru je prerezal vrstico, s katero je bila privezana planinska zastava, in zaključil: »Odkrivamo ti to ploščo, tebi in ostalim v spomin, ki ga bomo vedno nosili s seboj v gore, posebno pa še takrat, kadar bomo pri izvrševanju svojih službenih dolžnosti zrla na piramidno vrh Grintovca!«

S tem je bila komemoracija zaključena, nakar so se planinci napolnili na vrh Grintovca.

Planinska nesreča na Velikem Kozju. Na Zasavskem hribu Veliko Kozje se je dne 18. maja t. l. smrtno ponesrečil tov. Jamšek Martin iz Sevnice.

Odšel je od doma 18. V. t. l. in naročil, da se vrne z večernim vlakom iz Zidanega mosta.

Ker ga še drugi dan ni bilo domov, so svoji pogrešanega prijavili oblastem v Radečah. Sami so se podali na vrh Veliko Kozje in ga skušali najti. Na vrhu se je

vpisal v vpisno knjigo. Po daljšem iskanju so se brez uspeha vrnili domov.

PD Radeče in LM Radeče sta dne 21. maja obvestili GRS Hrastnik naj pošlje svojo ekipo na Veliko Kozje. Ta se je nemudoma odpravila na pot ter takoj pričela z iskanjem. Pregledali so vso severno stran Velikega Kozja ter ga naposled našli na vzhodni strani ca. 300 m pod vrhom. Reševalna ekipa je ugotovila, da je bil takoj mrtev, ker je padel preko stene in se nato kotatil še 200 m po strmini, nato pa zadel z glavo v drevo.

Imenovani je po mnenju ekipe hotel nabrati cvetic, ker so pri njem našli šopek. Zaradi neokovanih čevljev in slabe planinske opreme mu je spodrsnilo na skali, obrasil s travo.

Hrastniški reševalci so ga takoj spravili v dolino in ga predali pogrebemu zavodu.

C. I.

IZ OBČNIH ZBOROV

PD Slovenska Bistrica. Društvo je v preteklem letu vidno napredovalo. Njihov uspeh se občuti največ v porastu članstva, ki je narastlo za celih 209 novih članov in jih šteje danes skupaj 600. Od teh je 108 delavcev, 200 kmetov, 130 uslužbencev, 70 učencev osnovnih šol in dijakov ter 92 ostalih poklicev, skupno 438 moških in 162 ženskih članov. Iz društva so črtali 104 člane, bodisi da so umrli ali bili premeščeni ali pa niso kljub večkratnim opominom plačali članarino. Pri pobiranju članarine se je zelo izkazala tov. Utenkar Jožica, ki je za to prejela od obnega zbora posebno pohvalo. Nova planinska skupina v Smartnem je v preteklem letu zadovoljivo opravila svoje delo. Zaradi nezainteresiranosti s strani članov pa se ni vršil sestanek planinske skupine v Zg. Polskavi, kjer je društvo tudi izgubilo nekaj članov. Pohvalno pa je omeniti tov. upravitelja na nižji gimnaziji v Zg. Polskavi, ki je na lastno inicijativo organiziral skupino 50 mladincev. Planinski Vestnik še ni dovolj prodril do njihovega članstva in v tem smislu društvo ne beleži uspeha. Prvomajski izlet na postojanko pri Treh kraljih je povsem uspel. Zanimivo je, da je bil posebno velik obisk iz Hrvaške. Na svojo postojanko so nato organizirali še dva skupniška izleta, ki sta bila združena tudi z udarniškim delom pri gradnji nove postojanke. Dela se je udeležil tudi njihov častni član tov. dr. Jagodič. Pri gradnji postojanke je članstvo izvršilo 260 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti din 20 000.—. Ni pa uspelo propagandni komisiji organizirati izletov tudi v druge kraje. Čudijo pa se, zakaj ima njihova postojanka pri Treh kraljih tako majhen obisk ravno iz Slov. Bistrice. Propagandni odsek je skrbel, da je bila izložbena omarica vedno napolnjena z novim propagandnim materialom, pri čemer je pomagal tudi AO. Društvu je tudi uspelo organizirati na osnovni šoli v Slov. Bistrici skupino pionirjev in pionirk, ki so si izbrali tudi svoj odbor. Odbor se je že dvakrat sestel in so razpravljali o pomoči, ki naj jim jo nudijo starejši člani, o predavanjih in taborjenju na postojanki. Pionirska skupina si je dala ime »Bratje Uršič«. Društvo je poiskovalo organizirati mladinsko planinsko skupino tudi na gimnaziji v Slov. Bistrici, kjer pa doslej ni našlo odziva. Pred občinim zborom se je vršil na gimnaziji v Slov. Bistrici občini zbor pionirjev, kate-

rega se je udeležilo 170 pionirjev. Po končanem programu so si ogledali film »Reševalci«. Na občnem zboru pionirjev so bili navzoči tudi nekateri člani upravnega odbora PD.

Društvo je v preteklem letu tudi znatno izboljšalo svojo administracijo, kar je potrdil tudi nadzorni odbor. V preteklem letu je investiralo v novogradnjo pri Treh kraljih skupaj din 2 667 116.—. Od tega zneska je MLO prispeval din 200 000.—, Tovar na Impol din 573 600.— (vrednost podarjene aluminijaste strehe), ostalo pa je investiralo društvo iz posojila PZS oziroma lastnih sredstev. Skupna vrednost novogradnje znaša din 9 681 283.—. Letni promet postojanke je znašal din 1 507 304.—, dobiček pa din 75 720.—. Celotni društveni dobiček v letu 1955 je znašal din 193 335.—. Društvo pa ima še precej upnikov in bo naloga novega odbora, da poravna tudi te svoje dolgove. Po vpisni knjigi je njihovo postojanko lansko leto obiskalo 1303 planincev, kar je v primerjavi z obiskom iz prejšnjih let zelo malo. Gospodarski odsek je v koči temeljito obnovil električno napeljavo, zgradil novo stranišče v postojanki, renoviral ledenico in splaniral večji prostor pred postojanko, kjer je namestil mize in stole. Potrebni les za novogradnjo in popravilo že obstoječe koče je posekal v društvenem gozdu, nekaj lesa pa je tudi odprodal in prejeti denar investiral v novogradnjo. Zaradi dajanja jedrač in pijače na kredit dolguje oskrbnik društvu okrog pol milijona dinarjev. Občni zbor je zato sklenil, da se mora ta dolg takoj izterjati, v bodoče pa se oskrbniku ne sme več dovoliti nobeno kreditiranje. Občni zbor je sklenil, da je po svojih močeh pripravljeno prispevati h gradnji Zlatoroga v Ljubljani, vendar pa na njihovo znatnejšo pomoč PZS ne more računati, dokler društvo ne bo dogradilo svojega doma.

Alpinistični odsek šteje 12 članov in je izvršil v preteklem letu 42 plezalnih vzponov, poleg tega pa so poedinci izvršili še 18 vzponov na razne vrhove, kar naj bi bil znak, da ni njihov cilj samo plezanje. V avgustu so organizirali v Kranjski gori enotedenski tabor, za kate-rega je društvo prispevalo din 10 000.— in KSS enak znesek. Ker je stal tabor v celoti din 38 000.—, so razliko morali nositi člani tabora. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bilo vsako nadaljnje njihovo udejstvovanje onemogočeno. Upoštevati je treba, da je odsek daleč od gora in da nima niti ene plezalne vrvi. Zato je načelnik odseka apeliral na občni zbor, da AO podpre, saj gre za vzgojo mladih ljudi, ki so dali iz svoje srede že velike žrtve. Občni zbor je s predlogom soglašal, vendar pa je odsek pozval, da mora postati aktivnejši, tako kot v tistih časih, ko so še živeli in delali v odseku bratje Uršiči. H koncu je občni zbor določil, da bo v tekočem letu uredil vsaj eno sobo v novem Domu in da se bo okrog 22. julija vršil planinski teden. Tov. Podhraški Karla je za njegove zasluge izvolil za svojega častnega člana, hkrati pa sklenil predlagati PZS, da podeli tov. dr. Simonu Jagodiču, ki je njihov najstarejši aktivni planinec, zlato značko, tov. Jožetu Tomažiču in Galu Vladotu, graditeljema prve koče pri Treh kraljih, pa srebrne.

Spomin pokojnih bratov Uršičev je občni zbor počastil z enominutnim molkom.

I. Zbor mladincev PD Prevalje. Vršil se je dne 19. II. 1956, vodil pa ga je tov. Vauh Ernest, vodja tega odseka.

Po odigranju himne (igral je mladinski tamburaški zbor Svobode) je predsednik PD Prevalje pozdravil zbor in izrazil željo, da bi današnji zbor začrtal smernice za bodoče delo, hkrati pa pregledal svoje dosedanje delo. Apeliral je na mladince, da bi svojo aktivnost še bolj razširili in zajeli še tiste mladince, ki še niso vključeni v njihove vrste.

O delu mladine je izčrpno poročal tov. Vauh Ernest. Med drugim je povedal, da je odsek od maja 1955, ko se je ustanovil, pridobil že več novih članov in da šteje mladinski odsek danes 106 članov, od teh 57 mladincev in 49 mladink. V odseku je zajeta mladina iz osnovne šole in gimnazije v Prevaljah. Naloga odseka je, da v prostem času, t. j. izven šole navaja mladino k spoznavanju narode in ji prikazuje resne posledice nepravilnega življenja, ki kvarno vpliva na mladino. Na raznih predavanjih in skupinskih izletih ter sestankih pa naj se prikaže mladini zdravstveni pomen gibanja v naravi. Ze takoj v začetku osnovanja odseka so ugotovili, da ima mladina velik interes za delovanje v planinstvu. Vrste mladih planincev so se večale na vsakem sestanku, prav težko pa so pričakali prvi skupinski izlet. Za to so si izbrali Jankovec, ki ga cenijo stari in mladi planinci v Prevaljah. Vse poti, vsa vzgoja novih kadrov, bodisi planinskih, pa tudi alpinističnih, vse je šlo preko Jankovca. Na prihodnjem sestanku se je število novih planincev zopet dvignilo.

Vsaki 14 dni ima odsek redni sestanek in je društvena soba vsakokrat nabita. Vsak sestanek je bil vedno dobro pripravljen. Obravnavali so organizacijo PZS z vsemi odseki, pomen in razvoj alpinizma in planinstva, prvo pomoč po knjigi dr. Derganca, orientacijo in vremenoslovje v gorah, zaščito planinske flore in favne in planinsko opremo. Organizirali so tudi skioptično predavanje »Od Triglava do Jadrana«. Razen predavanja pa so mladinci diskutirali tudi o opravljenih turah ter o pripravah za bodoče izlete. Niso pa tudi pozabili na planinske pesmi. Da pa bi mladincem ne škodovalo udejstvovanje v planinah, se je izvršil za celotni odsek zdravniški pregled in bila naložena zdravstvena kartoteka. Kako koristen je bil ta pregled za marsikatero mladince, se je pokazalo na samem pregledu. Pregled je brezplačno izvršil tov. dr. Sušnik Janko, za kar se mu odsek iskreno zahvaljuje.

Ko se je pričela sezona izletov, so se vršili izleti vsako drugo nedeljo. Prehodili so vse hribe v njihovi okolici kakor Jankovec, Rimski vrelec, obiskali so Smučarsko kočo na vrhu Uršlje gore (dvakrat v tej sezoni), Sleme, Smrekovec, Raduho, Peco, Poštarski dom, Strojno, St. Danijel, Hom in Volinjek. V zimski sezoni so opravili dve turi, in sicer na Hom in Uršljo goro. Bili so tudi na Pohorju in v Logarski dolini, žal pa jim je slabo vreme preprečilo vzpon na Kamniško sedlo. Z denarnimi sredstvi so jim pomagali PD Prevalje, Obč. ljudski odbor Prevalje, Kovina Prevalje, Sindikalni svet v Ravnah ter Sindikalna podružnica kovinarjev v Ravnah. S pomočjo PD Prevalje so si nabavili 20 kom. enotnih hlač. Skrbeli pa so tudi za propagando. Nastopali so vedno enotno in združeno na vseh izletih, na najvišjem vrhu na Peci pa

so postavili velik železen cepin in ga oskrbeli z vpisno knjigo in štampiljko. Skupinsko so se udeležili tudi otvoritve Smučarske kočice pod Uršljo goro.

Za tekoče leto so prevzeli vrsto nalog, od katerih naj omenimo le nekaj najvažnejših, kakor da bodo še tesneje sodelovali s svojimi starši in šolskim vodstvom, da bodo v odsek pritegnili čimveč mladine, mladince, ki skušajo zaiti na slaba pota, odvrnili od tega in jih izvabili na skupinske izlete, da bodo začeli izdajati mladinski planinski list, da si bodo postavili mladinsko planinsko bajtico na Obretanovem in dali pobudo sosednjim PD za ustanovitev mladinskega odseka.

Zbor je pozdravil v imenu nižje gimnazije in osnovne šole na Prevaljah tudi tov. Suhadolčan, ki je čestital odseku k doseženim uspehom, hkrati pa izrazil željo, da bi se pri izdaji mladinsko-planinske lista »Planine — naši prijatelji« povežali še z nižjo gimnazijo, ki izdaja pionirsko-mladinski list.

Za svojega vodjo so si mladinci ponovno izbrali tov. Vauha Ernesta. Na koncu zbora je bila za vse člane odseka pripravljena čajanka, med tem pa je mladinski tamburaški zbor igral planinske pesmi.

Na pobudo predsednika so mladinci iz zbora poslali vodji himalajske odprave naslednjo resolucijo:

»Planinska zveza Slovenije, v roke vodji himalajske odprave tov. dr. Mihi Počotniku, Ljubljana.

Pionirji in mladinci, člani mladinskega odseka Planinskega društva Prevalje, zbrani na svojem prvem zboru, pošiljamo našemu vodstvu odprave na Himalajsko pogorje iskrene planinske pozdrave in čestitke. Z zanimanjem zasledujemo v naših časopisih vse priprave. Uverjeni in prepričani smo v trdnost in usposobljenost jugoslovanskih alpinistov, da bodo to veliko nalogo izvršili v ponos nas vseh Jugoslovanov.

S planinskimi pozdravi!

Mladinski odsek PD Prevalje.«

PD Prevalje. V navzočnosti številnih delegatov družbenih organizacij, SZDL, ZKS, LMS, GZS, Svobode in sosednjih PD ter 177 članov PD Prevalje se je vršil občni zbor dne 25. II. 1956 v prostorih gasilske doma v Prevaljah.

Društvo oskrbuje Dom na Uršlji gori in zavetišče v Lešah. Oskrba obeh postojank je bila zadovoljiva. Promet v Domu na Uršlji gori je znašal din 846 825.—, v Lešah pa din 771 698.—, ali skupaj din 1 618 523. Dobiček je znašal din 340 691.—, za kar se je v glavnem nabavila posteljna oprema za Uršljo goro. Značilno je dejstvo, da se je število gostov in nočitev napram prejšnjim letom dvignilo za približno 50%. Nasprotno pa se je promet alkoholnih pijač znižal za približno 20%. Kočo na Uršlji gori je obiskalo nad 4000 planincev. Člani društva so v preteklem letu opravili v gospodarskem sektorju 4443 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti din 177 720.—. Če pa prištetemo k temu še 186 ur prostovoljnega dela markacijskega odseka in 277 ur propagandnega odseka, so vsi skupaj napravili 4906 udarniških ur v vrednosti din 196 240.—. Alpinisti so od tega izvršili 1960 ur.

Stanje članstva se je dvignilo in so na novo vključili v svoje vrste 40 planincev. Predvsem so dvignili kader pionirjev in mladincev, katerih je že preko 100. Za-

hvala za to gre predvsem tov. Vauhu Ernestu, ki z velikim veseljem in vestnostjo vzgaja mladince. Med letom jih je zapustil dolgoletni predsednik tov. Pernuš Jože, kateremu so v zavetišču Volinjek na Lešah priredili odhodnico. Prireditelj je bila zelo dobro obiskana in je to znamenje, da je bil tov. Pernuš med prevajalskimi planinci zelo priljubljen. Društvo se je po svojih delegatih udeležilo raznih prireditev kakor kongresa planincev Jugoslavije v Zagrebu, IV. izleta planincev Jugoslavije v Tjentištu v Bosni itd., največji ponos pa je društvu predsednik tov. Vute Rajko, ki se je povzpел na Mont Blanc in Matterhorn. Štirje člani in ena članica pa so društvo zastopali na vztrajnostnem teku planincev pri smuku preko Pohorja, katerega je organiziralo PD Maribor. Planinska transverzala je pri članih zelo popularna in je 15 članov že pričelo z obhodom te poti.

V lanskem letu se je število alpinistov povečalo, tako da šteje danes ta odsek 18 članov in 4 pripravnike. Po socialnem sestavu so povečini delavci in dijaki visoke šole. Posebno delaven je bil odsek v minuli zimski sezoni, saj je bila izvršena cela vrsta zimskih vzponov doma in v Savinjskih Alpah. V poletni sezoni so se trije člani odseka udeležili 10-dnevnega plezalnega tečaja Ravenčanov na Raduhi, 2 člana odseka pa sta bila na plezalnem taboru v Vratih. Januarja 1955 so organizirali krajši tečaj na Uršlji gori, katerega so se udeležili dijaki. V lanskem letu je odsek izvršil 29 zimskih plezalnih vzponov, in sicer 8 vzponov na Uršlji gori, 11 vzponov na Raduhi, 6 vzponov na Ojstrici, 2 zimska vzpona v Turškem žlebu in 2 zimska vzpona v Prisojniku. V letni sezoni so izvršili 62 vzponov, in sicer 11 na Uršlji gori, 21 na Raduhi, 3 na Peči, 4 na Ojstrici, 3 na Brano, 3 v Turškem žlebu, 2 v Hudem prasku, 2 na Skuti, 6 v Triglavski steni in 2 na Krnu. Kot prvenstvene vzpone je šteti vzpon po zahodnem razu Raduhe, zahodni raz Smohorice in vzpon preko ladje v Smohorici. Pripravniki so opravili nad 100 pohodov na vrhove preko 2000 m. Odsek je deloval marljivo tudi na propagandnem polju. Udeležil se je Pohorskega smuka, otvoritve bivaka pod Ojstrico in zbora alpinistov v Logarski dolini. Tesno je sodeloval z mladinskim odsekom in mu bil za vodnike pri skupinskih izletih.

GRS postaja je v preteklem letu intervenirala trikrat.

Markacisti so na novo markirali tri poti, eno pa so obnovili. Namestili so 6 kažipotnih tablic, pred pričetkom zime pa tudi kažipotna znamenja za zimsko markacijo. Na vrhu Raduhe je odsek namestil novo vpisno knjigo.

Propagandni odsek je sodeloval z vsemi organizacijami v kraju ter se udeleževal njihovih sestankov. Glavni cilj je bil, da bi pritegnil v svoje vrste čimveč mladine. Število članov se je zvišalo in šteje danes 423. Štiri skupine so obiskale Savinjske in Julijske Alpe, več izletov pa je bilo organiziranih v njihove bližnje plemine. Predavanje so imeli le eno, predvajali pa so tudi planinske filme. Na Planinski Vestnik je naročenih 70 članov. To število pa nameravajo še povečati.

Na splošno pobudo vseh planincev je bil dne 24. aprila 1955 osnovan pri društvu mladinski odsek. Podoben odsek je obstajal pri društvu že pred vojno, vendar pa v skromnejši obliki ter manjšem številu.

Odsek je popolnoma samostojen, sestanki se vrše redno vsakih 14 dni, o udeležbi pa se vodi stroga evidenca. Lansko leto je odsek štel samo 56 članov, letos pa je na novo vstopilo že toliko mladincev, da znaša sedaj njihov število 57 mladincev in 49 mladink. Izvedli so že več izletov in znaša povprečna udeležba na enem izletu od 45 do 50 mladincev. Člani so bili vsi zdravniško pregledani.

K doseženim uspehom jim je čestital tudi podpredsednik PZS tov. Tone Bučer. Obrazložil jim je namen gradnje planinskega doma Zlatoroga v Ljubljani in jih pozval, da po svojih močeh h gradnji tudi oni prispevajo. Nato pa je izročil tov. Telcerju Francu zlat častni znak in tov. Pernušu Jožetu ter Plejnsku Emilu srebrni častni znak, s katerimi jih je odlikoval PSJ za njihove zasluge v planinstvu. L. R.

Občni zbor PD Tolmin se je vršil 28. februarja 1956. Od 172 članov je bilo navzočih 85 in trije zastopniki PD Most na Soči.

Predsednik društva, tov. Fili Janko se v svojem poročilu ugotavljal, da nastopi tudi v društvu obdobje, ko se kljub prizadevnosti ne morejo pokazati vidnejši uspehi. Tako leto je bilo tudi preteklo. Društvo je preusmerjalo svoje delo na ožje področje tolminskih gora, ko je bilo prej več let usmerjeno v Trento in na Mangrt. Odbor je razmišljal o prenosu planinske razstave iz Trente v Tolmin in o opustitvi postojanke »Jalovec« v Trenti. Nova usmerjenost se je pokazala na zunaj z množičnim izletom 2. maja v Tolminsko Ravne in z izdelavo podrobnih načrtov za adaptacijo Koče na planini Razor, za kar so predvideni izdatki v višini din 4000.000.—. V delu so še načrti za adaptacijo obstoječe financerske kasarne na Ravnah za bodoči planinski dom.

Letošnji občni zbor se je vršil ob 60-letnici Soškega planinskega društva in 10-letnici obnovitve društva kot PD Tolmin. V kratkih obrisih je predsednik prikazal delovanje Soškega planinskega društva, ki je prirajalo številne skupne izlete, povezovalo člane z družabnimi prireditvami, zgradilo kočjo na Krnu, markiralo veliko število poti, imelo največ 265 članov in uveljavilo slovensko planinstvo v Posočju do prve svetovne vojne, ki je prekinila uspešno delo. Pod Italijo je društvo, odtrgano od matične organizacije, živel po imenu do leta 1928, vendar pa se je v klubu »Krpelj« posvetilo raziskovanju podzemskih lepote, ko na vrhove ni moglo, dalo pa je Slovencem alpinista posebnega kova Klementa Juga.

Po osvoboditvi je na območju Soške podružnice nastalo šest novih društev. Tolminsko je pod predsedstvom Janeza Vidmarja zgradilo kočjo na planini Razor in kočico na Globoki, obnovilo planinska pota in jih markiralo. Ko so postali odborniki društva povečini funkcionarji OLO, je društvo začelo usmerjati svoje delo na Gornje Posočje v zvezi s splošnim razvijanjem turizma v bivšem tolminskem okraju. Zadnja podpora OLO Tolmin za izdelavo načrtov za adaptacijo kočje na planini Razor je pomagala lanskemu odboru pri preusmeritvi dela spet na tolminsko gorsko področje.

Iz tajniškega poročila so bili razvidni problemi Zveze pri planinski transverzali, gradnji osrednjega doma »Zlatorog«, povečanja števila naročnikov Planinskega

Vestnika in statistični podatki društva. Članov je bilo v letu 1955 172 in to 102 moška in 70 ženski. Do deset let starih članov je bilo 5, do 14 let 9, do 18 let 22, nad 18 let pa 136. Prebral je predlog za podelitve srebrnega znaka tov. Janezu Vidmarju in izvleček iz okrožnice PZS.

Poročilo gospodarja je pojasnilo članovo stanje planinskega doma Jalovec v Trenti, Koče na planini Razor, kočice na prevalu Globoka, okrepčevalnice v Tolminskih Ravnah, planinske razstave v Trenti in stanje inventarja. Poslovno leto je društvo začelo s 13.000.— dobička iz leta 1954 in najetjem din 100.000.— obratnega kredita za kritje potreb na postojankah. Iz poročila je bilo razvidno, da je nujno povečati kočjo na planini Razor, ki ne zmaguje več navala planincev zaradi premajhne kapacitete prenočišča in neugodne razporeditve prostorov. Iz primerjave potrošnje blaga v naših postojankah se vidi, da ljubitelji gora niso nagnjeni k popivanju. Društvo je v letu 1955 ustvarilo v svojem poslovanju din 23.642.— dobička.

Za markacijski odsek je poročal tov. Sorli Vladko, najbolj delavni član odbora. Novih markacij ni bilo, ker so bile vse obnovljene v letu 1954, v načrtu je izdelava 30 orientacijskih tablic, ki bi veljale približno din 15.000.— Dal je predlog, da se popravni transverzala na krajšem odseku od Prehodavcev skozi Smrečje do pod Velikega Mohavščaka.

Po pregledu bilance je podal dr. Janež za nadzorni odbor obširno poročilo, v katerem je kritično pretrsel vse delo lanskega odbora in vzpodbujal, da se odpravijo nekatere nepravilnosti.

V debati, ki je sledila poročilu, so diskutanti razpravljali o vprašanju doma Jalovec, planinske razstave in mladine, o poslovanju posameznih postojank in o finančnih virih za nameravane adaptacije. Nato je bila potrjena bilanca za leto 1953 in stari odbor razrešen. Pri volitvah so bili ponovno izvoljeni tov. Fili Janko za predsednika, za podpredsednika pa Robič Tone in Sorli Vlado, na novo pa za tajnika Leban Ivan in za blagajnika Sedej Stana. V novi odbor je bilo pritegnjenih precej mlajših članov, za delegata v skupščino PZS je bil izvoljen Robič Tone.

Proračun za novo poslovno leto prikazuje realne možnosti društva in znaša din 414.500.— Prav tako je tudi načrt dela stvaren in so bile sprejete le take misli, ki se s strokovnimi sredstvi dajo izvesti.

Ob koncu je bila vnovič poudarjena želja po zbiranju denarnih sredstev za gradnjo Zlatoroga. Občni zbor se je glasno izjavil proti odpravi naših planincev na Himalajo, češ da se s tem trošijo prevelika sredstva za namen, ki je dvomljivo utemeljen. Za odpravo namenjeni denar naj se uporabi za gradnjo Zlatoroga in planinskih postojank.

Dopisnik PD Tolmin

PD Litostroj Ljubljana. Društvo deluje v tem podjetju že 6 let. Bavi se predvsem z izletništvom. V preteklem letu je organiziralo pet večjih skupinskih izletov, in sicer v Planico, na Vršič, Veliko Planino, Črni vrh in v Logarsko dolino, posamezni člani pa so pridno obiskovali Julijce in Kamniške Alpe. V načrtu so imeli še veliko več izletov, ki pa jim jih je preprečilo skrajno neugodno vreme. Alpinistični odsek ima šest članov in tri planince, ki se tudi že urijo v plezanju. Opravili so

12 plezalnih vzponov, od tega 3 IV. do V., 7 III. ter dva vzpona II. do III. težavnostne stopnje. V zimski sezoni pa so izvedli tri vzpone na Jalovec, med temi enega pod težkimi vremenskimi pogoji čez Kotovo sedlo, en vzpon na Prisojnik pod zelo neugodnimi snežnimi razmerami ter prvenstveni vzpon med Z smerjo in smerjo skozi Okno z grebenskimi prečanjem v Planjavi. Poleg tega so izvršili še 5 visokogorskih smučarskih tur.

V članstvu so zelo nazadovali, saj združuje društvo le 222 članov nasproti 309 članom v letu 1954. Pozitivnejša pa je njihova bilanca v naročnikih na Planinski Vestnik. Medtem ko je bilo v letu 1954 na revijo naročenih 112 članov, je to število v lanskem letu naraslo že na 132. V sestavi društva je tudi kolektiv Telekomunikacij. Bilanca izkazuje din 109.010,50 dobroimetja.

Diskusija se je v glavnem vršila okrog organizacije skupinskih izletov, glede katerih so bili diskutanti mnenja, da jih je bilo vse premalo. Društvenih skupinskih izletov bi se radi udeležili tudi mladinci Telekomunikacij. Sklenili so, da se bodo povezali z upravnim odborom in delavskim svetom podjetja zaradi finančne pomoči ter dodelitve avtobusov, da bi se v bodoče mogli skupinskih izletov udeleževati tudi svojci članov. Med člani pa bodo izvedli anketo, ki naj bi pokazala, koliko članov želi preživeti počitnice v gorah. Alpinistični odsek si je med drugim zastavil nalogo zgraditi bivak.

Odboru bo tudi nadalje načeloval do sedanji predsednik tov. Marjan Smerajc.

PD Slovenj Gradec. Uspehi tega društva v vseh letih po osvoboditvi res niso zaslužili tako malo pozornosti s strani njegovega članstva, kot se je to pokazalo na občnem zboru dne 14. III. 1956, katerega se je udeležilo komaj 20 članov. Četudi je bila udeležba zelo slaba, so bila podana poročila poedinih funkcionarjev pestra in bogata, iz njih pa smo lahko ugotovili, da je bilo društvo zelo delavno in kot vsako leto, tudi tokrat doseglo lepe uspehe.

Društvo je v preteklem letu vključevalo 644 članov. V tem številu je zapaden tudi 35 mladincev in 168 pionirjev. Pionirski skupini sta na osnovni šoli in nižji gimnaziji. Med rednimi člani pa je zelo številen aktiv PTT nameščenec okrajne pošte Slovenj Gradec pod vodstvom tov. Prevorčnika Martina. Za da bo društvo s premetitvijo tov. Prevorčnika izgubilo iz svoje srede zelo agilnega delavca, saj je vedno radevolje poprijel za delo, kjer koli je bilo to potrebno. Društvo se zelo veliko ukvarja z mladino. Poleg običajnih skupinskih izletov pa nameravajo v bodoče propagirati med mladino tudi smučanje. Predvsem v ta namen namerava društvo tudi uporabiti podpora din 30.000.—, ki jo bo v kratkem prejelo za vzgojo kadrov od OLO Maribor. Izlete so prirejali na Pohorje in na Plešivce, več ali manj pa tudi v Savinjske Alpe in Julijce. Med člani odprave, ki se je preteklo leto napotila v Centralne Alpe in se povzpela na Mont Blanc in Matterhorn, je bil tudi društveni podpredsednik tov. Ivo Skerlovnik. Društvo je v mariborskem »Večeru« objavilo več člankov, v prvi številki Pl. Vestnika 1955 ob proslavi 35-letnice društvenega obstoja pa društveno kroniko. V društveni omarici, ki visi na poslopju

nasproti hotela »Pohorje«, so s fotografičnimi posnetki nazorno prikazali društveno gradbeno dejavnost v poslednjih 10 letih. Ta pa ni bila majhna. Njihovi agilnosti in iznajdljivosti je pripisati, da je društvo predvsem z lastnimi sredstvi zgradilo v tem času tri planinske postojanke, med temi ono pod Veliko Kopo dvakrat, ker je prva pred otvoritvijo do tal pogorela.

Društvo vzorno oskrbuje najzahodnejši planinski postojanki na Pohorju, t. j. kočo pod Kremžarjevem vrhom in pod Veliko Kopo. Postojanki sta sicer zabeležili v preteklem letu nekoliko manj obiska kot v prejšnjem letu, vendar pa je bil finančni promet precej večji. Zaradi razmeroma nizkih cen pa sta postojanki izkazali le manjši dobiček. Kočo pod Kremžarjevim vrhom je obiskalo po vpisni knjigi 2143, kočo pod Veliko Kopo pa 3490 obiskovalcev. V bližnji prihodnosti nameravajo zgraditi novo vozno pot iz Slovenjega Gradca na Pungart, ker je že obstoječa Dovže—Pungart zelo neprikladna, do 8. julija letos pa upajo, da bo v koči pod Veliko Kopo tudi že zasvetila električna luč. V ta namen so že pričeli z nabiralo akcijo prostovoljnih prispevkov lesa na panju, ki je pokazala že lep uspeh. Računajo, da bodo nabrali lesa za najmanj pol milijona dinarjev, kar bo zadostovalo za priključek na električno omrežje v vasi Razborce, od koder znaša razdalja do njihove postojanke le še 1800 m.

O Planinskem Vestniku je poročal tov. Martin Prevorčnik. Podal je obširno poročilo in med tem na kratko očitral tudi 60-letno delo te edine slovenske planinske revije. Nato je prešel na naloge, ki so jih za dvig revije prevzela društva na zadnji skupščini PZS v Mariboru, in ugotovil, da teh nalog društvo ni izpolnilo. Število naročnikov je padlo od 83 na 73, revijo pa so odpovedali tudi nekateri vidnejši društveni člani, namesto da bi si kot ugledni člani društva prizadevali, da bi pridobili prej kakega novega naročnika. Pičilo je tudi število mladincev—naročnikov na Pl. Vestnik, ki predstavlja komaj 5% vseh naročnikov.

Markacijski odsek je obnovil markacije na nekaterih mestih transverzale na Pohorju ter postavil zimske markacije od Črnega vrha do Pungarta ter dalje preko Velike in Male Kope do Kremžarjevega vrha, premarkiral vse severne dohode do doma pod Veliko Kopo po vozni cesti od Bolfenka, prav tako pa tudi od Bolfenka do Partizanskega doma na Mali Kopi ter dopolnil številne markacije s planinskega doma pod Kopo do žel. postaje Dovže, ker je tamkaj najlažji in najkrajši dostop do Doma pod Kopo in sploh na zahodno Pohorje.

Zbor je pozdravil namero PZS, da skupno z lovci in ribiči postavi v Ljubljani reprezentančni dom in bo to gradnjo po svojih močeh tudi podprl, vendar je pa mišljenja, da njihova pomoč ne bo mogla biti izdatnejša, ker društvo samo gradi in mora samo zase zbirati potrebna denarna sredstva. Strinja se tudi s prostovoljnimi prispevkom po din 20.—od vsakega člana za himalajsko odpravo. Ker pa je bil ta sklep sporočen društvu nekoliko pozno in so med tem pobrali že precej članarine, je zbor sklenil, da ne bo kasneje pobiral tega prispevka in da bo društvo poravnalo to obvezo. Zato pa bo ta prispevek od članov pobralo prihodnje leto.

Značilno za to društvo je dejstvo, da je v preteklem letu porabilo za potne stroške le din 500.—. To bo razumljivo le onemu, ki ve, da celotni odbor in to od predsednika pa do poslednjega odbornika, dela izključno iz idealizma, na amaterski bazi in to že dolgo vrsto let.

Zbora se je udeležil tudi podpredsednik PZS tov. Tone Bučer, ki je ob tej priložnosti dolgoletnemu društvenemu predsedniku tov. Milošu Germovšku izročil zlati znak, s katerim ga je za njegovo vestno in požrtvovalno dvajsetletno delo odlikovala Planinska zveza Jugoslavije.

PD Ravne na Koroškem. Čeprav so izpolnitev društvenega plana do neke mere zavrlj objektivni razlogi, je vendarle bilanca društvenega dela za leto 1955 dokaj povoljna. Dasi jo je neugodno vreme zelo oviralo, so vseeno organizirali in izvedli mladinski izlet v Julijce z udeležbo 20 mladincev, skupni izlet na Veliko planino z udeležbo 21 članov, skupni izlet v Julijske Alpe z udeležbo 18 članov in mladinski skupinski izlet na Peco z udeležbo 20 mladincev. Število članstva so dvignili od 253 v letu 1954 na 332 v letu 1955, kar je samo za 10 članov manj, kot pa so imeli v svojem letnem načrtu. Nedvomno pa je eden od njihovih največjih uspehov formiranje alpinističnega odseka, kar je stalo društvu mnogo truda. Po uvidevnosti raznih forumov, zlasti pa podpredsednika tov. Iva Škerlovnika, pa jim je končno uspelo prebroditi vse težkoče, tako da danes lahko s ponosom gledajo na ta svoj najmlajši odsek, katerega člani se že vzpenjajo po stenah naših najvišjih gora. Premalo pozornosti je društvo potalogalo na ustanovitev pionirskega odseka, medtem ko je udeleževanje mladincev v tem društvu že zelo uspešno. To pa bodo skušali nadomestiti v letošnjem letu s tem, da bi to delo naložili tovarišu, ki bo užival vsestransko zupanje staršev in pionirjev. Društvo se namreč dobro zaveda, da bo le iz dobro vzgojenih mladincev in pionirjev možno ustvariti klene in značajne planince in alpiniste.

Društveni lokal je še vedno odprto vprašanje in postaja ta problem vsak dan bolj pereč. Obširna literatura, ki naj bi služila vzgoji članstva, leži zaprtja v omara, številni rekviziti pa se nahajajo v hrambi članov. Odbor je to nalogo reševal že na razne načine in z različnimi variantami, vendar pa doslej brez uspeha.

V okviru kulturno-propagandnega dela je društvo organiziralo troje uspešnih predavanj in to predavanje tov. dr. Strnada »O vzponu naših planincev na Mont Blanca«, tov. Cirila Debeljaka »O Dolomitih« in Petra Lučiča-Roki »Od Julijcev preko Kamniških planin do Dubrovnika«. Vsa ta predavanja so spremljali lepi barvni diapozitivi. Na tečaju AO na Raduhi pa so inštruktorji tečaja izvedli vrsto strokovnih predavanj za tečajnike.

Alpinistični odsek šteje 8 članov, od katerih so štirje izurjeni za samostojno plezanje do V. stopnje, ostali pa do IV. težavnostne stopnje. Od 10. do 21. julija 1955 je organiziral prvi plezalni tečaj za začetnike, na katerega so bili povabljeni člani AO in PD Slovenj Gradec, Prevalje, Mežica in Črna. Tečaja se je udeležilo 11 rednih in 7 izrednih tečajnikov, inštruktorji pa so bili iz Celja ter iz Ljubljane. Tečaj je nad vse pričakovanje uspel. Sorazmerno porastu članstva pa se ni zvi-

šalo število naročnikov na Pl. Vestnik. Popolnoma na novo so markirali pot z izhodiščem Ravne na Steharski vrh. Omembe vreden uspeh društva je bila tudi tradicionalna prireditve društva III. planinski raj, ki je uspel v vsakem oziru in mu z dohodkom omogočil kritje vseh izdatkov med letom.

PZS je zastopal tov. Ciril Debeljak iz Celja, ki je pohvalil delo društva in jim čestital k doseženim uspehom. Nato je izročil društvu predsedniku tov. Janezu Gorjancu srebrni častni znak, s katerim ga je odlikovala Planinska zveza Jugoslavije za njegovo uspešno delo v planinstvu.

V diskusiji so predvsem obravnavali skupinske izlete, nato pa delo alpinističnega odseka. Za tečaj, ki ga nameravajo organizirati letos, imajo že pripravljena finančna sredstva. Nato pa so diskutirali o gradnji planinske postojanke, za kar obstajata dve varianti, in sicer postavitev koč na Lužah, ki pa bi prišla prvenstveno v poštev za smučarje in bi se vzporedno s kočjo morala zgraditi tudi žičnica, druga varianta pa je ta, da bi na vrhu Navrškega vrha zgradili paviljon oziroma planinsko kočjo. Slednji predlog je zbor sprejel z velikim aplavzom. Predlagali so tudi, da se postavi razgledni stolp na Steharskem vrhu.

Društvu bo tudi v bodoče načeloval dosedanji marljiv predsednik tov. Janez Gorjanc.

Po zaključku občnega zbora je ob spremljavi barvnih diapozitivov predaval tov. Ciril Debeljak o naših Julijcih.

PD Kobarid, III. redni občni zbor tega društva se je vršil dne 4. III. 1955 v sejni sobi ob. LO Kobarid.

Društvo je stoddstotno izvršilo na prejšnjem občnem zboru sprejeti načrt dela. Izvršilo je vse štiri planirane izlete in to na Krn, Mangrt, Stol in Triglav, poleg tega pa še dva mladinska izleta na Stol in Krn. Deset članov je tudi sodelovalo na prostovoljnem delu pri čiščenju snega na visokogorski cesti na Mangrt. Markirali so pot na Stol, vrh sam pa opremili s skrinjico, vpisno knjigo in štampiljko. S tem so odprli planincem in ljubiteljem narave eno najlepših razglednih točk v tem predelu Alp. Da bi pa obisk tega predela še bolj dvignili, nameravajo urediti planino pod Stolum, ki naj bi nudila planincem potrebna okrepčila in eventualna prenočišča. S tem bi zelo ustregli počitniškim gostom, ki se preko poletja stalno združujejo v Kobaridu in bi jim bili na ta način omogočeni lepi izleti. Stol je leta 1954 obiskalo okrog 300, lansko leto pa že okrog 600 planincev. Z vedno večjim razvojem turizma in posebno v zvezi z otvoritvijo obsejnega prometa vlada za ta najzapravnejši del naše domovine vedno večje zanimanje. Obisk teh gora pa se bo nedvomno zelo pomnožil tudi z otvoritvijo zavetišča na Bogatinskem sedlu, ki bo tvorilo nekako vez med obema deloma Julijcev.

Eden od glavnih sklepov lanskoletnega občnega zbora je bil preureditev in popravilo planinskega doma na Vrsnem. Društvo je ta sklep v celoti izvedlo in investiralo vanj din 391.963.—. Vsoto din 300.000.— si je izposodilo od PZS, ostanek pa je društvo vložilo iz svojih lastnih sredstev. Izvršili so notranjo adaptacijo prostorov, zgradili nova stranišča, postavili

nov štedilnik in izvedli še razna druga manjša dela. Nabavili so tudi 6 novih miz, 24 stolov, točilno mizo in radioapar. — Bruto promet postojanke je znašal dinarjev 1.901.866.—. Obisk postojanke je bil dvakrat večji kot preteklo leto.

Zbor je sklenil, da bo prihodnje leto postavil na Krnu spominsko ploščo padlim borcem-planincem v krnskem pogorju in, na trgu Kobarida maketo, na kateri bodo naznačena, vsa pota v tamkajšnje gore. Poleg tega bo odbor določil tričlansko komisijo, ki naj ugotovi, katera pota je potrebno popraviti oziroma obnoviti markacije. Za vodstvo tujcev pa bo društvo določilo posebne vodnike. Da poživi delo z mladino, bo društvo nabavilo kompletno planinsko opremo za enega mladince.

PD Kočevje. Društvo je v preteklem letu v glavnem končalo z deli pri urejevanju in opremlitvi svoje postojanke pri Jelenovem studencu, ter tako ta prvi planinski objekt na kočevskem predalu javnosti v uporabo. S tem so dosegli vsekakor lep uspeh, saj je v lanskem letu obiskalo kočjo že nad 1000 planincev, kar je za začetek že lepo število. S primerno agitacijo in propagando pa upajo obisk še povečati, zlasti še, ker so bili vsi dosedanji obiskovalci z udobnostjo v koči zelo zadovoljni. To pa jim nalaga zelo težko in odgovorno nalogo — oskrbovanje kočje. V preteklem letu so delali tako, da je kočjo brezplačno oskrboval član upravnega odbora, kar pa letos ne bo več mogoče. Promet se stalno dviga in bo presegal možnost oskrbovanja le s prostovoljnimi delom, vzporedno s tem pa nastopa tudi materialna in finančna odgovornost.

Z vloženi sredstvi in prostovoljnimi delom se je imovina društva povečala na din 1.701.929.—, od tega nepremičnine din 1.158.873.—, oprema din 500.891.— in drobní inventar din 42.265.—. Pridobljena sredstva predstavljajo predvsem dotacije društvu, in sicer din 117.744.— v gotovini in din 78.430.— v materialu. Vrednost prostovoljnega dela v preteklem letu je znašala din 10.500.—.

Kljub vsemu pa društvo še ni končalo z deli na Mestnem vrhu. Urediti in očistiti bo moralo studene ter izpeljati odtok, urediti zajetje studenca in napeljati vodovod, splanirati jaso pred kočjo, napraviti igrišče za odbojko in druga otroška igrišča, urediti vhod v ledeno jamo in podobno. Vse to pa naj bi se izvedlo s prostovoljnimi delom. Markacijski odsek je markiral pot mimo Stojne in Jame treh bratov ter iz dveh smeri pot na Mestni vrh. Vključevanju novih članov, predvsem mladine, se društvo ni dovolj posvetilo, zato tudi ni čudno, da ima društvo samo 27 mladincev in nobenega pionirja. V tej smeri bo moralo društvo vsekakor temeljiteje poprijeti za delo. Prav tako bo moralo organizirati nekaj predavanj, katerih v preteklem letu sploh ni imelo. Vse to je kritično ugotovil tudi občni zbor in sprejel ustrezne sklepe.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen tov. Karničnik Nace.

PD Bohinj-Srednja vas. Sledeč sklopom in danim smernicam lanskega občnega zbora, je društvo takoj začelo z delom. Sredi julija 1955 je že izročilo svojemu namenu planinsko kočjo na Uskovnici (1138 m), ki jo je za dobo 10 let vzel v najem od Goričarja iz Srednje vasi 66. Koča je lepo urejena in ima idealna smučišča. V koči pod Bogatinom so prebili vse notra-

nje prostore in prepleskali jedilnico ter dokupili nekaj novega inventarja. V koči so deponirali tudi že 1000 komadov škodelj, kar bo zadostovalo za prekritje polovice strehe. Društvo še vedno misli na povečanje koče, ker bi imeli s tem dvojno korist. Prvič bi s tem pridobili nove prostore, drugič pa bi prišla večja cisterna pod stavbo in bi se s tem izognili nevarnosti, da ne bi betonska glazura v cisterni potila zaradi mraza. Veliko skrb jim dela popravilo poti iz Savice na Komno, ker tako visokih stroškov sami ne zmorejo, enako pa tudi ne PD Ljubljana-matica in KZ Srednja vas, ki sta na popravilu te poti enako zainteresirani. Težišče vsega društvenega dela pa je bilo seveda usmerjeno na nadaljevanje gradnje nove Vodnikove koče na Velem polju, za katero so bili v letu 1954 položeni šele temelji. Kakšno je bilo to delo, naj povedo naslednje številke: Z gradnjo so pričeli 14. VII. 1955. Prenesti so morali na mulah ali konjih iz Srednje vasi 4150 kg apna, 7350 kg cementa, 420 kg betonskega železa, 65 kg žičnikov, 4500 kom. škodel in 2800 kg drugega materiala. Iz peskoloma na Velem polju je bilo potrebno prenesti 29 m³ peska za zidove in 12 m³ gramoza za beton. Delavci pa so morali na svojih ramah prenesti iz Konjščice na Velo polje 4 m³ desk in 17 m³ obžaganega lesa za ostrešje, v skupni teži 12500 kg. Dalje so morali ročno prenesti iz Vrtače nekaj preko 3000 kg apna in 2800 kg jamskega lesa, ki so ga uporabili za prestavitve stare koče na drugo, za to določeno mesto in za doslej opravljena gradbena dela pri novi koči je bilo izvršenih 2635 zidarskih ur, 2661 tesarskih ur, 600 težaških ur in 1727 ur težakov, ki so bili zaposleni kot sezonski delavci. Koča je bila jeseni 1955 v grobem stanju gotova in pod streho in čaka sedaj na notranja dela. Staro kočo so premaknili nekoliko naprej in jo z močno žično vrvjo zavarovali pred plazovi. Zatržno upajo, da jim bo v letošnjem letu uspelo dobiti potrebna finančna sredstva, da bo še letos, ko praznujejo 25-letnico obstoja društva, pričel obratovati vsaj del koče. Za gradnjo so v preteklem letu porabili din 2648 316.—. Din 2000 000.— je prispevala PZS, porabili pa so tudi ves dobiček vseh treh svojih postojank, nekaj so pa še na dolgu. Naj omenimo, da je društvo vse to delo, kakor tudi oskrbo postojank vršilo izključno s prostovoljnimi delom in brez plačane administrativne moči.

Popolnoma razumljivo je, da se ostalo delo v društvu ni razvijalo tako pozitivno. Za vključevanje novih članov, zlasti mladincev in pionirjev se ni dosti napravilo. Funkcionar, ki mu je bilo naloženo to delo, je bil premeščen na drugo mesto, namesto njega pa ni nihče prevzel njegovih poslov. Iz poročil tudi ni razvidno ničesar o kakih predavanjih. GRS je stopila 8-krat v akcijo in to petkrat pozimi in trikrat poleti. Poleg tega je GRS postaja izvedla dve poizvedovalni akciji.

V diskusiji je zbor predvsem pohvalil veliko poizvedovalnost članov upravnega odbora, ki je prišla do vidnega izraza zlasti s tem, da je društvo poleg oskrbovanja treh postojank in novogradnje adaptiralo še postojanko na Usvokvini in izvršilo razna dela v koči pod Bogatinom, za kar je opravilo res veliko delo. Najzaslužnejše člane bo društvo predlagalo PZS za odlikovanje s častnim znakom. Zbor je tudi

sklenil, da sme PZS najeti posojilo din 160 000.—, na odplačilo za dobo 10 let, za kar bo dalo jamstvo društvo. To naj bi bil njihov prispevek h gradnji Zlatoroga.

Zbor je za leto 1956 v celoti izvolil dosedanji upravni odbor, vendar pa s to izpopolnitvijo, da je na mesto propagandista, ki se je preselil, izvolil upraviteljico osnovne šole tov. Ivanšek Miro in za člana upravnega odbora tov. Cesarja Jožeta.

PD Solčava-Luče. Društvo je upravljalo kar pet postojank in to Dom Rinko ter Rogovilec v Solčavi, zavetišče pod Ojstrico, kočo Pod Olševo in Kočo na Loki. Bruto dobiček vseh teh postojank je znašal din 1095 438.—, za kar gre v veliki meri zasluga delovnemu kolektivu postojank, zlasti pa še upravniku tov. Haudeju Damjanu. Ker je imel delovni kolektiv v postojankah razmeroma nizke plače, jim je zbor odobril 15% participacijo na dobičku. Največji dobiček izkazujeta Dom Rinka in Rogovilec. Društvo si je s tem vsekakor postavilo trdne temelje za svoj nadaljnji razvoj in si bo moralo tudi za izpopolnitev manjkajoče opreme na nekaterih postojankah, da bo lahko do skrajnosti izrabilo vso kapaciteto in s tem dvignilo dobiček.

Društvo je šlo leta 1954 — 163 članov, lansko leto pa le še 147, torej za 16 manj od prejšnjega leta. Izgubilo je 22 članov, na novo pa pridobilo 4 mladince in 2 pionirja. Zelo pa se je potrudilo v pridobivanju naročnikov na Planinski Vestnik. Uspelo jim je dobiti nad 40 novih naročnikov. Markirali so pot Rogovilec—Kal—Loka do vrha Raduhe, niso pa markirali tudi ostalih poti na Raduhu, kot je to sklenil lanskoletni občni zbor. Pri izbiri markacista niso imeli srečne roke in so še pri markiranju prej navedene poti morali sodelovati drugi člani. Skupinskih izletov zaradi slabega vremena niso mogli izvršiti.

Glede na preveliko razdaljo med Solčavo in Lučami, ki zelo ovira društveno delo in ni pravega kontakta, je zbor sklenil predlagati, da se Luče izločijo iz PD Solčava in ustanovijo samostojno planinsko društvo. Ker je bil društven dobiček ustvarjen tudi z delom Lučanov, jim bo PD Solčava odstopilo sorazmerni del dobička, hkrati pa odstopilo v upravo tudi Kočo na Loki pod Raduhu.

Zanimiva je ugotovitev nadzornega odbora, ki se je stalno udeleževal sej upravnega odbora, da je bila napaka upravnega odbora predvsem ta, da se je na vseh sejah vršila razprava le okrog postojank, kar je delno tudi opravičljivo, kajti v lanskem letu je bilo pod upravo društva 5 planinskih postojank. Vendar pa splošne dejavnosti planinstva, katero ima planinsko društvo, ni vršilo. To je pač ugotovitev, ki velja v veliki meri tudi za mnoga druga društva.

Občnega zbora se je udeležilo 62 članov. PZS je zastopal tov. Bučer Tone, ki je občni zbor pozdravil. Pozdrave PD Celje pa je izročil tov. Tine Orel.

PD Radovljica. Delo društev v preteklem letu se je razvijalo v znamenju 60-letnice društva in 10-letnice delovanja v svobodi. V počastitev tega jubileja in za zaključek občinskega praznika je društvo priredilo uspelo veselico, v decembru pa še akademijo, na kateri so zastopniki PZS izročili društvu srebrni častni znak, s katerim ga je odlikovala Planinska zveza Jugoslavije.

Hkrati so zastopniki PZS izročili zlati znak PSJ tudi tov. Pavlinu Jožetu in srebrni znak tov. Pavlu Olipu. PZS pa je podelila diplome tov. Janezu Pristavcu, dr. Vladimirju Krištofu, Slavku Vengarju, Janezu Kolmanu, Slavku Šušteršiču in Juliju Torkarju.

Društvo je oskrbovalo Roblekov dom na Begunjsčici, Valvasorjev dom pod Stolom in Pogačnikov dom pri Križkih jezerih. Razen Roblekovoga doma sta obe postojanki pokazali pozitiven uspeh. Pasivnost postojanke je zakrivila predvsem okolnost, da je bil oskrbnik v glavni sezoni poklican na orožne vaje in da je moralo zato društvo plačevati nadomestno moč v postojanki, poleg slabega vremena in dejstva, da so prodajne cene zaradi zvišanih cen za nošnje prenikzo kalkulirali. Pogačnikov dom pri Križkih jezerih je obiskalo 1628, Roblekov dom 2071 in Valvasorjev dom 2722 obiskovalcev, skupno torej 6421 obiskovalcev. Od tega je samo Pogačnikov dom obiskalo 113 inozemcev, največ Angležev. Slabo vreme je tudi v preteklem letu vplivalo na to, da obisk ni bil tak, kot ga je bilo pričakovati. Investicij zaradi pomanjkanja finančnih sredstev niso vršili, razen to, da so nabavili 40 odev za Valvasorjev dom, kar jim je omogočila dotacija Obč. ljudskega odbora Radovljica. Delno so tudi odplačali posojilo pri PZS.

Članstvo se je dokaj aktivno udeleževalo v planinstvu, o čemer pričajo vpisne knjige postojank po vrhovih Julijcev, Kamniških Alp, Karavank pa tudi na Primorskem, kjer imena vpisanih društvenih članov niso redka. V društvu imajo tudi precej vnetih naročnikov in še več vnetih čitateljev Planinskega Vestnika. Zal, da se skupinsko izletništvo ni toliko obneslo. Organizirana pa sta bila dva mladinska izleta, eden v Drago in drugi na Roblekov dom. Oba je organiziral in vodil sam predsednik tov. Božo Černe. V preteklem letu so skušali pritegniti v odbor tovariša, ki bi imel dnevno kontakt z mladino preko šole, vendar jim ni uspelo doseči niti to, da bi se udeležil vsaj ene seje upravnega odbora. V tekočem letu bodo skušali povezati mladino preko taborniške organizacije. Markacijski odsek je delno popravil in očistil pot skozi bukove sedla Sovatna ter izruval kilne za vstop v steno skozi Krnico okrog Pihavca, da bi s tem zavaroval planinsko floro pred uničevalci planinskega cvetja. V samih Karavankah so popravili in markirali vrsto poti, med temi tudi transverzalo.

Društvo vključuje 591 članov, 95 mladincev in 23 pionirjev ter je nasproti letu 1954 nazadovalo za 91 članov. Vzrok padca je v tem, da je društvo temeljito prečistilo člansko kartoteko in izločilo iz nje vse one, ki niso za preteklo leto poravnali članarine.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen tov. Božo Černe.

PD Kamnik. Društvo je v preteklem letu začelo z množičnim vzgajanjem mladih planincev iz vrst šolske mladine. Določenih številnih skupinskih izletov zaradi slabega vremena in pomanjkanja vodnikov sicer ni moglo v celoti izvesti, storilo pa je vse, kar je bilo v danih razmerah možno storiti. Pri tem pa je tudi ugotovilo, da bo moralo ustvariti materialne pogoje, če bo hotelo z začetim delom nadaljevati. Prav tako pa je nujno sode-

lovanje šol. Od skupnega števila 753 članov vključuje namreč 164 mladincev in 64 pionirjev, kar vsekakor predstavlja lepo število mladine. Na Planinski Vestnik je naročenih 96 članov.

Alpinisti niso organizirali večjih odprav ali izvedli večjih vzponov. Vrste alpinistov so se z odhodom v JLA in odselitvijo v zadnjem času zelo razredčile. Zato bo moralo društvo v tem letu temu problemu posvetiti kar največ pažnje in skrbeti, da se bodo vrste alpinistov zopet pomnožile. Reševalci so aktivno sodelovali pri vseh reševalnih akcijah svojega področja, prav tako pa je Gorska reševalna služba skrbela za vzgojo svojih članov. Gospodarstveniki so bili zaposleni predvsem z adaptacijo koč na Starem gradu, pri čemer je članstvo stodontno pomagalo s prostovoljnimi delom, saj je izvršilo nad 3600 prostovoljnih delovnih ur. V ta namen so izvedli tudi nekaj društvenih prireditev, finančno pomoč pa jim je izkazala tudi SZDL. Društvo zelo bremeni posojilo din 450.000.— za koč na Kamniškem sedlu in din 200.000.— za Cojzovo koč na Kokrškem sedlu, ki ga je društvo najelo v letu 1954 pri PZS, od katerega pa zaradi slabega prometa v obeh kočah ne more odplačevati predpisanih anuitet. Zato je občni zbor tudi sklenil predlagati skupščini PZS, da izroči upravo Doma v Kamniški Bistrici PD Kamnik. Ta dom bi naj jim bil neka ekonomska baza za vzdrževanje visokogorskih postojank. Kočo na Kamniškem sedlu je v preteklem letu obiskalo 2204, Cojzovo koč na Kokrškem sedlu 1344 in koč na Starem gradu 4772 obiskovalcev. V celoti je padel obisk vseh treh postojank v primerjavi z letom 1954 za 2356 obiskovalcev.

V okviru proslav desetletnice osvoboditve je društvo dne 3. VII. 1955 razvil svoj prapor, kateremu je kumoval predsednik kamniške občine tov. Janko Alfred. Sodelovali pa sta pevski društvi Solidarnost in Lira iz Kamnika. Dne 14. VIII. 1955 pa so slovesno odprli povečano koč na Starem gradu. Tudi ta proslava je bila izvedena v okviru desetletnice osvoboditve. Pri tej priložnosti so na slovesen način izročili društvu predsedniku tov. Lojzetu Kodru zlato spominsko značko z diplomom. Upravni odbor pa se je tudi zavedal važnosti, ki jo ima za društvo dobro ohranjen in skrbno urejen arhiv. Kot eno najstarejših društev, ki je že leta 1953 obhajalo 60-letnico svojega obstoja, je sklenilo, da ohrani to dragoceno dokumentacijo tudi svojim potomcem. Ureditev arhiva je bila poverjena tov. Pavletu Kemperlu, ki je svojo nalogo tudi nadse odlično izvršil. Ta za društvo neprecenljiva vrednost je zajeta v sedmih velikih in usnje vezanih knjigah in je PD Kamnik doslej najbrž edino, ki ima tako urejen arhiv.

Delo kamniških planincev pa je bilo pozitivno ocenjeno tudi na najvišjem planinskem forumu. Na I. planinskem kongresu v Zagrebu je bilo društvo odlikovano z zlatim častnim znakom z diplomom, izmed članov pa sta prejela na skupščini PSJ tov. Pavle Kemperle zlati in tov. Stefan Repanšek srebrni častni znak z diplomom. Še posebej pa je plenum PZS odlikoval tov. Pavleta Kemperla s srebrnim častnim znakom z diplomom.

Občni zbor je soglasno izglasoval za podelitve diplome in pismene pohvale za služniški društvenim delavcem. Diplome so

dobili: tov. Vidmar Nace, Divjak Jože, Rajh Slavko, Benkovič Karel, Rodič Lojze, Ravnik Adolf, Vizovšek Vinko, Gregorc Rajko, Cesen Franc, Rozman Jože in Štupar Albert; pohvale: Valentin Srečko, Benkovič Albin, Potokar Stane, Medved Tone, Dolenc Ljudmila, Uršič Tone, Zabavnik Mica, Iskra Polonca, Lemič Jurij, Repanšek Janez, Cebular Lojze, Janežič Jože, Perner Lojze, Dolenc Albin, Lampič Leon, Jančigar Julij, Čebulj Adolf, Rajh Bogomir, Balantič Štefka, Ribič Bertl, Galjot Marjan, Presterl Miha, Potokar Albina, Sest Ivan, Zelhofer Hinko, Grašek Marija, Novak Filip, Marolt Ivan, Karo Jakob, Spende Karel, Jakopec Brane in Jerman Miha.

Predsedniku tov. Kodru Lojzetu pa je zbor za njegovo požrtvovalno delo podaril lepo umetniško sliko.

Za vključevanje mladincev in pionirjev je zbor obdaroval s planinskimi srajčkami Rozman Bogico, Cesna Petra in Gregorca Joška.

PD Črnomelj. Društvo je polagalo ob račun svojega dela dne 11. III. 1956. Občnega zbora se je udeležilo 72 članov, navzoči pa so bili tudi tov. Zunič Janez, predsednik OBLO Črnomelj in zastopniki množičnih organizacij. PZS je poslala pismene pozdrave.

Društvo se je tudi še v preteklem letu največ bavilo z deli okrog svojega planinskega doma na Mirni gori, ki so ga slovesno otvorili dne 11. VII. 1954 ob 10. obletnici osvoboditve Bele krajine. Z veliko pomočjo bivšega OLO Črnomelj, ki je tudi v letu 1955 prispeval 2 milijona dinarjev za investicije na Mirni gori, so Dom popolnoma opremili tako, da je tudi za vsakega še tako razvajenega gosta udoben. Kmalu pa se je društvo znašlo pred novo težko nalogo, kako odpraviti stalni deficit, ki ga je Dom prinašal vsak mesec. To vprašanje so zaenkrat rešili na ta način, da so sporazumno z upravo državnih železnic in OLO Črnomelj otvorili na žel. postaji Črnomelj bufet, v kar so morali zopet investirati okrog din 150.000.—. Septembra 1955 je pričel bufet poslovati, konec leta pa je imel že za din 1.865.299.— prometa. Ker pa je v zvezi s tem nastalo v društvu še več dela s finančnim in administrativnim poslovanjem, so za stalno namestili društvenega tajnika tov. Lušina Staneta, ki je te posle vršil v splošno zadovoljstvo. Žal pa je tov. Lušin le kratek čas vršil te posle, ker se je pri izvrševanju službene dolžnosti v januarju 1956 težko ponesrečil in dobljenim poškodbam podlegel. Društvo je tudi skušalo izvesti sklep lanskega občnega zbora, da bi postojanko elektrificiralo. V postojanki je že izvedlo vso električno napeljavo in si izposodilo tudi agregat, vendar je pa elektrika zagorela le 1. maja. Zaradi previsoke najemnine so morali agregat vrniti. Kaže pa, da bosta v letošnjem letu okrajni in občinski ljudski odbor napeljala elektriko na Planino kot na Mirno goro, najbrž pa tudi telefon, s čimer bo seveda postojanka mnogo pridobila. Če pa bo mogoče popraviti še dovozno pot v taki meri, da bo možno priti do vnožja Mirne gore z vsakim motornim vozilom, ne bo več obstajalo vprašanje rentabilnosti doma in bo ta postojanka postala res prava izletniška — turistična točka.

Sodeč po številu članstva v zadnjih nekaj letih, lahko trdimo, da je število članstva ustajeno. Opaziti je, da je pla-

ninski duh zavel tudi med mladino in pionirje, čeravno še v manjšem številu. Začetek je vsekakor tu in dolžnost odbora je, da ta zdrav pojav še bolj poživlji. Društvo je to plat na račun gradnje doslej sicer zanemarjalo, gledati pa bo moralo, da se bo vzgoji članstva in vključevanju mladine v bodoče bolj posvečalo. Materialna baza je ustvarjena, zato društvu to delovanje ne sme biti več prvo in edino.

Za praznik 1. maja so organizirali množični izlet na Mirno goro, ki je privabil na postojanko številne planince, med njimi tudi kulturno skupino Radia Ljubljane in Triglav filma. Izletov v taki širini bi bilo potrebnih vsekakor več. Okrajna Lovska zveza pa je s sodelovanjem društva postavila pred planinskim domom spominsko ploščo padlim lovcem. Markacije so bile v preteklem letu povsod obnovljene, vendar pa bo treba izvesti še nekaj novih in namestiti kažipotne tablice.

V dokaj živahni diskusiji so diskutanti obravnavali vprašanje mladine, večje propagande za obisk Mirne gore, boljše povezave s hrvaškimi društvi, predvsem s PD Karlovac, ki so zaradi ugodnih železniških zvez zelo zainteresirani za Mirno goro, o uvedbi boljših železniških in event. avtobusnih zvez, o gradnji Zlatoroga v Ljubljani, o širjenju Planinskega Vestnika itd.

Društveni odbor bo tudi v bodoče vodil dosežanji agilni predsednik tov. Martin Klinar.

L. R.

PD Mežica. Društvo sicer ni v celoti izpolnilo delovnega načrta dela, vendar je pa storilo to, kar je bilo v danih razmerah mogoče in kar kaže na veliko požrtvovalnost meziških planincev. Ne po svoji krivdi pa niso dosegli zaželenega uspeha pri gradnji doma na Peci, kar je njihov najvišji cilj.

Predvsem je društvu manjkala pomoč širšega dela članstva. Delo je v glavnem slonelo na ramah ožjega odbora poedinih odsekov, ki so stoodstotno izvrševali svoje naloge. Skušali so razgibati aktiv na Heleni, kjer so imeli dva članska sestanka in so tudi postavili pododbor za Podpeco, dejavnosti pa kasneje kljub temu ni bilo. Edino akcijo so izvedli pri gradnji žičnice na Pikovem, za dovršitev katere so se posebno zavzeli. Obljuba članov na lanskeoletnem občnem zboru, da bo vsak član opravil najmanj po 10 ur prostovoljnega dela, ni bila izpolnjena, vendar pa so vsi skupaj kljub temu pri vseh mogočih delih v okviru društva izvršili 1533 prostovoljnih delovnih ur. V tem številu pa niso štete ure, ki so jih člani odbora izvršili v zvezi z oskrbo postojank, na terenu s prirejanjem izletov, s tajniškimi, blagajniškimi in knjigovodskimi posli, ki jih tudi ni bilo malo. Gradbeni odsek tudi ni mogel izvršiti onega dela, ki bi ga bil sicer lahko, če se ne bi pojavile nevšečnosti pri dobavi jeklene žice za žičnico na Peco. Tako pa je poskrbel za ca. 100 m³ kamna, ki je bil večinoma vzdian v zaščitno škampo pri kleti in ugasil ca. 2,5 toni apna. Položil pa je tudi vodovodne cevi v dolžini 150 m, ki spajajo oba bazena za vodo. V bližini gradilišča je pripravil 77 m³ macesnovega lesa, 73 m³ okroglega smrekovega in borovega lesa pa je bilo spravljenega na žago v Mežico z namenom, da ga rudnik sedaj porabi za svoje namene, pozneje pa, ko bo društvo samo potrebovalo les, isto količino društvu vrne. Na žagi pa se nahaja še 5,805 m³ rezanega lesa, 16 m³ okroglega

lesa pa še pri Jeklnu v Koprivni. Žičnica Helena-Pikovo je dokončana, vendar pa še ne obratuje. V gradnjo je društvo lansko leto investiralo vsega skupaj din 1464 003. Gospodarski odsek je uredil novo klet za glavno zalogo pijač, s čimer so bili dani osnovni pogoji za pravilno gospodarsko poslovanje. Spomladi so otvorili novo postojanko pri Skrubeju v Podpeci, ki je zelo aktivna. V minuli sezoni so tudi zasnilo oskrbovali zavetišče na Pecl. Priredili so tudi vsakoletno tradicionalno pustno veselico in sodelovali pri organizaciji vrtno veselice ZB, vinske trgatve pri Skrubeju itd. Gospodar odplačuje ugotovljeni primanjkljaj iz poslovnega leta 1954 in dolguje iz tega naslova še din 144 822.—. Primer društvenega gospodarja je obravnavalo sodišče v Mariboru, ki ni ugotovilo poneverbe, marveč je bil obsojen zaradi malomarnega poslovanja na pogodno kazen in odplačilo škode, ki jo je povzročil društvu.

Odsek za markacije je pregledal poti in obnovil markacije na sektorju Mežica—Uršlja gora, Crna—Bistra—Raduha, Bela peč—Raduha in Mežica—Helena—Peca. Dalje je na novo trasiral pot iz sedla Male Pece na vrh Pece preko južne strani. Ta pot je do polovice gotova in jo bo treba deloma še zavarovati s klini in vrvmi. Gradnjo te nove poti je narekovala potreba zaradi odmaknitve od državne meje, ker teče stara pot v 100-metrskem obmejnem pasu. Izgradnja te poti je tudi v zvezi z izdajo pavšalnega dovoljenja za dostop na Peco.

Skupinske izlete so organizirali na Volinjak, Pikovo, Raduho, Smrekovec, dvakrat na Peco in na Dobrač. Mladinsko-pionirski odsek je organiziral tridnevno brezplačno planinsko taborjenje pri koči Podpeca. Udeležilo se ga je 25 pionirjev in mladincev. Pionirjem so priredili tudi samostojno predavanje o naših gorah ter organizirali skupinski izlet na Peco in Smrekovec. Za odrasle člane je bilo organizirano predavanje »Od švicarskih Alp do našega morja«. Za novice je skrbel stenoča, ki se je redno obnavljala.

Alpinistični odsek se ni uveljavil. Zaradi odhoda nekaterih članov odseka v vojske se je odsek razformiral in priključil AO Prevalje. Turistični odsek je uredil v Mežici majhen park in ob glavni cesti zasadil topole, poskrbel pa je tudi za zadostno zalogo kvalitetnih razglednic Mežice in okoliških vrhov, česar prejšnja leta ni bilo.

Za uspešno in požrtvovalno delo je prejel društveni predsednik tov. Jurhar Anton srebrni častni znak, s katerim ga je odlikovala Planinska zveza Jugoslavije. Izročil mu ga je podpredsednik PZS tov. Bučer Tone.

PD Skofja Loka. Društvo oskrbuje Dom na Lubniku, ki slovi po svoji gostoljubnosti in dobri kuhinji. Dom je mnogo pri-

dobil z napeljavo telefona, še v letošnjem letu pa nameravajo dom tudi elektrificirati. Vrednost njihovih osnovnih sredstev, ki jih predstavljajo Dom na Lubniku, gospodarsko poslopje s hlevom, telefonska napeljava in oprema v Domu, predstavljata din 6219 163.—. V preteklem letu je v Domu prenočevalo 468 gostov, ki so imeli skupno 582 nočnin. Skupni iztržek nočnin je znašal din 50 575.—. Kakih posebnih investicij razen napeljave telefona v lanskem letu niso izvršili. Nabavili so le nekaj jedilnega pribora, dva hrastova soda in nekaj opreme. Kupili so tudi novega konja.

Članstvo je porastlo za 28 članov, naročnikov na Planinski Vestnik ima društvo 52. Med člani je vključenih 89 mladincev in 8 pionirjev. Markacijski odsek pod vodstvom znanega markacista tov. Lovre Planine je bil ves čas pridno na delu. Popravil ali na novo markiral je pot iz Skofje Loke čez Gabrovo na Lubnik, iz Zminca čez Breznico na Lubnik, del poti od ceste proti Nacetu in pot čez Sv. Tomaž na Praprotno ter zelo potrebno pot in zvezo Lubnika s Starim vrhom. Odsek ima popolnoma urejeno kartoteko svojih markiranih potov in ima v svoji evidenci že 29 poti.

Dne 15. maja 1955 je društvo odkrilo spominsko ploščo Pavlici Jožetu in Vergotu Jožetu, ki sta bila dne 19. oktobra 1941 od Nemcev na Lubniku ustreljena, sodelovalo pa je tudi na Turistični razstavi skupno z drugimi organizacijami v času od 31. julija do 7. avgusta 1955. Za drugo izdajo Loških razgledov pa je tudi oskrbelo spis o ustanovitvi in delu društva do otvoritve Doma na Lubniku.

Izvedli so več skupinskih izletov in to na Vrsnik, na Ratitovec, na Mangrt, v Primorje, pa v dolenska kopališča in v Belo krajino. Nadvse navdušeni pa so bili člani z izletom v »neznano«.

V diskusiji so obravnavali gradnjo Zlatoroga, Planinski Vestnik, himalajsko odpravo, delo z mladino, sodelovanje s taborniki, zaščito favne in flore, sodelovanje z JLA itd. Navzoči zastopniki PD Medvode so seznanili navzoče o svojem delu z mladino, ki je pokazalo vidne rezultate in povabilo društvo na čim tesnejšo sodelovanje. Predlagali so tudi, naj bi jih tu in tam vabili na svoje seje, ker bi le tako najlaže delali z roko v roki. Zastopnik JLA major tov. Crnica pa je društvu ponovno zagotovil vso pomoč armije pri napeljavi elektrike. Zastopnik PZS tovarš Dekleva je pozval društvo k čvrstjšemu ideološkemu in političnemu delu ter povečanju števila mladine.

V nabiralni akciji, ki sta jo med občinim zborom izvedla za Zlatoroga tov. Babič in Sink, je bilo nabranih din 5000.—.

Društvo bo tudi v tem letu vodil tov. Oman Valentin, ki načeluje društvu že vrsto let.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

PD Kranj (nabiralna akcija tov. Štirn Alojza) din 11 000.—; PD Kranj (nabiralna akcija Milnar Drage in Anžič Marije) din 6 000.—; PD Laško (nabiralna akcija) din 9 349.—; PD PTT Ljubljana (nabiralna akcija gorenjskih pošt) din 7 100.—; PD Dovje Mojstrana (nabiralna akcija) din 2 000.—; PD Prevalje (nabiralna akcija v koči na Uršlji gori) din 1 000.—; Tov. prof. Kunaver Pavel, Ljubljana din 150.—; Tov. Lavrič Rado, Ljubljana (nabiralna akcija) din 1 400.—; s k u p a j din 37 990.—.

IZ PLANINSKE LITERATURE

Geografski zbornik, Acta geographica III, Ljubljana 1955. Posebni odtis. Nekoliko pozno zabeležujemo pomembno publikacijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti oziroma njenega Geografskega inštituta. Zbornik prinaša za planince, smučarje in ljubitelje narave posebno zanimivo in tehtno razpravo Snežni plazovi v Sloveniji 1950—1954, ki jo je napisal mladi geograf Ivan Gams, znan tudi našim bralcem kot pisec prijetnih poljudno znanstvenih in znanstvenih geografskih člankov v PV. Naša nivologija bo prišteda Gamsovo razpravo med pionirska dela o snežnih razmerah in plazovih v naši domovini, Geografskemu inštitutu pa gre zasluga, da se je temu znanstvenemu delu posvetil s primerno znanstveno pripravo, sredstvi in primerno metodo. Ivan Gams poroča v uvodu, da se je inštitut obrnil l. 1950 do 1951 na 402 osebi na slovenskem ozemlju, da pa je dobil odgovore glede plazov komaj od slabe četrtine zaprosenih oseb. Kasneje se je inštitut naslonil na Glavno upravo za gozdno gospodarstvo LRS. Gamsova razprava urejuje dobljeni material, zbran v štirih zaporednih zimah, od katerih sta prvi dve s plazovi izredno bogati, drugi pa siromašni. Delu so priložene karte, na katerih so vrisani plazovi, kar lepo ponazoruje številno gradivo in zaključke. Avtor med poročevalci, ki so vredni pohvale, omenja tudi dve planinski društvi (Celje in Tolmin) ter znanega oskrbnika Andrejko Šlebirja iz Stahovice, med literaturo pa navaja članke, ki so o plazovih izhajali v našem glasilu, posebno Kuna-verjevi članki, Avčinov članek o plazovih, Malovrhov, Tumov in drugih pa tudi druga manj sistematična poročila o plazovih, ki so izšla v PV v dolgih desetletjih. Razprava je razdeljena na sedem poglavij: 1. Uvod, 2. Relief in vsakoletni plazovi (Julijske Alpe s predgorjem in Karavanke ob Dolini, ostale Karavanke in Sa-

vinjske Alpe, ostala gorata Slovenija), 3. Zima 1950/51, 4. Zima 1951/52, 5. Zima 1952/53, 6. Zima 1953/54, 7. O tipih plazovitosti in plazov v Sloveniji. Sledi še zaključek v slovenščini in francoščini, seznam kart in skic ter seznam fotografij. Za planince je razprava v celoti uporabna in zanimiva, prinaša marsikaj novega in predstavlja pomembno pobudo za sistematično opazovanje narave. Tehtni so doneski 7. poglavja in se tičejo strokovne nomenklature s področja plazov, kjer naletimo na nova poimenovanja, mimo katerih slovenska nivo in lavinologija ne bo mogla iti. T. O.

Planine mladini, glasilo Planinskega društva Medvode, izhaja še vedno na dva meseca, urejuje ga uredniški odbor, odgovorni urednik pa je neutrudni in pobudni Jože Bukovec, ki je na zadnji skupščini PZS na Šmarjetni gori v Kranju 30. aprila 1956 bil posebej pohvaljen za požrtvovalno delo pri vzgoji našega planinskega naraščaja. Medvoško mladinsko planinsko glasilo je lep zgled stvarnega prizadevanja za pridobivanje mladih ljudi v planinsko organizacijo, za njihovo planinsko izobrazbo pa tudi za njihovo kulturno in človeško rast. V Sloveniji ni društva, ki bi bilo doslej zmoglo tako vidno organizacijsko in manifestacijsko žarišče, kakršno so zmogle Medvode. Vsekakor mimo teh metod ne bo mogel nihče, kdor bo le hotel v tem smislu prispevati nekaj obče veljavnega. Vsebinsko glasilo vsebuje marsikako lepo domisljico, predvsem pa jo preveva idealno prizadevanje in občutek za duševnost mladega človeka. Tiska se na boljšem papirju kakor glasilo PZS. Na ovitku bi bilo treba tiskati tudi letnik ali še bolje, letnico. T. O.

Bilten Planinskega društva »Radnički« Beograd, november 1955 — maja 1956. V Biltenu se odraža kot najmočnejša alpinistična osebnost in kot najspretnейše pero Zvone Blažina, znan gost naših Alp in eden prvih

beograjskih alpinistov s pravo plezalsko ambicijo in kljub mladim letom precejšnje izkušnje. Bilten prinaša nekaj njegovih zanimivih, živo in prizadeto pisanih člankov, ima pa tudi druge navdušene sodelavce. Nekaj naslovov za ilustracijo vsebine: Moj prvi vzpon v Alpah; Planinstvo ali alpinizem (članek ugotavlja, da so alpinisti kluba Radnički zedinili in združili planinsko in alpinistično metodo z zimskimi vzponi v Prokletijah in v Durmitorju; Prvenstveni zimski vzpon po severozapadni strani Marjaša; Možnost planinarjenja po Durmitorju s Črnega jezera; Vzpon na Korab po grebenu Kabaša in brezimenih vrhov. V drugi številki poroča Zvone Blažina o svojem vzponu v severni steni Velike Zinne; Prenj; Prvič v steni; Ponovno v Prokletijah; Pogoji plezanja v velikih višinah (problem aklimatizacije in drugo). Zanimiv je poskus opisa »Vzpon na Murtenico in Mučanj« v srbskem desetercu, v dikciji in slogu srbske pripovedne ljudske pesmi, poskus, ki kaže precejšen smisel za literarno obravnavanje, za parodijo in dovtip.

»Niti grmi, nit se zemlja trese
nit udara more u bregove
već 'Radnički' na Mučanju putuje
i u jednom sitnome vagonu
četrdeset prebranih junaka
junačkim se glavama sudaraju.

T. O.

To Vuno, periodiko Ellenikou oreibatikou sindesmou, dimeninaia ekdosia (glasilo CAH, izhaja na dva meseca), Hodós Haril. Trikoupí, št. 1-4, 1956. Glasilo grškega planinstva je od l. 1955 na 1956 spet zelo napredovalo. Dobilo je lepši, solidnejši ovitek, dokaj boljši papir, opremljeno je z lepimi posnetki, povečal se je tudi obseg. Po vsebini ostaja glasilo integralnega planinstva in smučarstva, ki ga v grških mestih goji vsega 21 sekcij s 13 gorskimi domovi, kočami in zavetišči, med katerimi je najvišje na Olimpu v višini 2100 m, za njim na Parnasu itd. Revija je spredaj in zadaj objeta v maso oglasov, kar ji je nedvomno omogočilo izredno hitri vzpon v kvaliteti in kvantiteti. Prve štiri številke l. 1956 prinašajo en speleološki članek Drakos v Kastoriji (Nicolopoulos), članek o alpinizmu in smučanju v Rocky Moutains v ZDA (Loukissas), opis prvenstvenega vzpona jugozahodne

stene Stefani (B. W. Huhn ter Wiedemann), kritične pripombe o XVI. smučarskem šampionatu (Nassos A. Tzartanos), poročilo o VII. zimski olimpiadi in stalne rubrike, ki so izredno obširne in pestre ter zajemajo novice iz posameznih planinskih in smučarskih sekcij. V prvem zvezku je celostranska podoba detajla in jugozahodne stene Stefani z nemškim plezalcem. Posnetek je v vsakem pogledu dober in ne zaostaja za najboljšimi takimi prilogami v zahodnoevropskih alpinističnih glasilih. DAV je torej prodril tudi v Grčijo in ima že svojo »prote anabasis« — prvenstveni vzpon v gori, ki ni ravno impozantna, ki pa ima steno, podobno dolomitskim. Stena ni visoka, pa je nemška trojka morala v njej prenočiti. (Grki besede bivak niso prevzeli, ostajajo pri svoji dianyktérevsis). Tudi Nikopulovi zimski posnetki z Olimpa so reviji v čast in ji dajejo višjo ceno.

T. O.

Revue d'Alpinisme, éditée par le Club Alpin Belge, 7. zvezek, 1954-55. Belgijski CA je bil ustanovljen 10 let pred našim SPD 18. febr. 1883. V podnaslovu CAB stoji opomba, da je društvo brez dobičkonosnih namenov pod častnim predsedstvom belgijskega kralja. Kaže, da je v stiski za članstvo. V mednarodnem svetu zavzema lepo mesto in ima popolno reciprocnost s CAF, CAI in CAS. Med prednostmi članov se na prvem mestu omenja abonma na Revue d'Alpinisme, vstop na konference, tečaje, znižane cene v kočah, na železnici in na vzpenjačah, udeležbo na tečajih v tujini, tehnično pomoč pri pripravi tur. Pričujoči zvezek obsega 90 strani za dve leti in se ponaša z najlepšo opremo, ki ji vsebina seveda ni kos. Papir in tisk je tak, kot da bi bili naročniki samo bibliofili in knjižni gurmani. Zvezek uvaja članek vodilnega člana CAB Rénéja Mallieux-a »Kralj Albert kot alpinist«. André Capel poroča o vzponu v Grand Capucin du Tacul v smeri, ki so jo do jul. 1955 preplezali le redki alpinisti (dve italijanski in 5 francoskih navez). Znani francoski strokovnjak za plezalne vrvi M. Dodéro je prispeval članek o vrveh in njihovem preizkušanju ter članek opremil z zanimivimi risbami, ki poznarjajo preizkušnje vrvi. Georges Als piše o Matterhornu v oktobru, A.

Platsier o turah v Hoggarju, Jean Henry pa o Chardonetu. Pomemben je članek »Vreme v gorah«, ki ga je spisal ing. Jean-Marie Pruvost za »Alpinisme«, pa je članek francoska revija odstopila Belgijcem. Pruvost, o čigar meteoroloških dognanjih smo nekoč že poročali, razpravlja o oblakih in vetrovih, o zraku in pari, o frontah in, kar je za planinca najmikavnejše, o vplivu zemeljskega reliefa na vreme. Več lepih fotografij pronašarja poglavje o vremenskih napovedih, o posebnih vremenskih znamenjih v gorah in o tipih vremena. Pruvost primerja meteorologa zdravniku, ki na podlagi diagnoze ustvarja prognozo, kako bo zdravljenje potekalo. Pruvost je šef zavoda Météorologie Nationale. Končno Mallieux ogorčeno protestira zoper vzpenjačo na Aiguille du Midi. Zadnji del revije prinaša drobiž: društvena poročila, poročila o tečajih, konferencah, UIAA, finančno poročilo, nazadnje pa še poročila o najvidnejših planinskih publikacijah na planetu.

T. O.

Rivista Mensile, 9—10, 11—12, 1955; 1—2, 3—4, 1956. Revija je glasilo CAI in izhaja 75. leto. Urednik je ing. Giovanni Bertoglio iz Torina, predsednik uredniškega odbora Cesare Negri. Če smo doslej ugotavljali, da se na zunanem licu revije pozna kočljivo gospodarsko stanje Italije, to ob novem letniku, petinsedemdesetem, ni več treba, kajti revija se je odločila za boljši, finejši papir in za moderen ovitek, kakor ga imajo francoska, belgijska in razne anglosaške in ameriške planinske revije. In da bi že s sliko na ovitku nakazala, kam gre današnji italijanski alpinizem, je prva številka 1956 prinesla A. Ottoza, ki kakor skalni ptič plezavček visi v steni, pripet na vponke, stoječ v dveh dolgih stremenih, nad njim pa se izgublja v sivino skoraj navpična, popolnoma gladka, nerazčlenjena stena Aiguille Crouh. Ovitek druge številke pa napoveduje kozmopolitski alpinizem, nacionalno močno podčrtan: prikazuje ga Paganijev posnetek Mitre Peaka v Karakorumu. Zvezek 9—10, 1955 prinaša referat o italijanski gorski reševalni službi, vsa ostala številka pa govori o K 2 in prinaša vse dokumente iz arhiva, da bi bila javnost

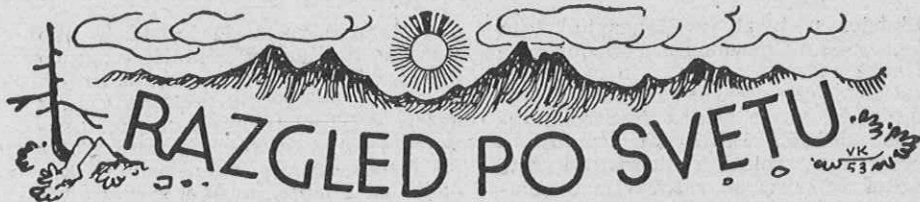
obveščena o vsem. Kaže, da je bilo v vrstah italijanskih alpinistov mnogo prahu, morda tudi nekaj hrupa za nič, in seveda veliko nevoščljivosti, brez katere pri ljudeh nikoli ne gre. Zvezek 11—12 je pestrejši. Uvodni Watzlov članek opisuje argentinsko ekspedicijo na Dhaulagiri 1954, kjer gre torej za reprezentanco in kurtoazijo. Peironel opiše svoj zimski vzpon po severni strani Breithorna, Rinaldi vihar na Corno Stella, urednik poroča o novem vodniku »Monti d'Italia«, Franco Rho o gorski favni, Mascherpa pa odgovarja na staro vprašanje, zakaj gora zdravi. Paleontologe bo mikal Cortijev članek »Paleontološki spomenik Camuno« (alto Val Camonica). Številko zaključuje urednikov potopis v Sardinijo.

Letnik 1956 uvaja Cavazzani z opisom nove smeri v severni steni Les Jumeaux, smeri, ki sta jo poleg dveh prejšnjih l. 1955 naredila poleg avtorja Carrel Leonardo, nosač iz Breuila (Cervinia) in Pession Pierino, nosač iz Valtournanche (Valtorenza). Zaltron izčrpnno poroča o turah ing. Piere Ghiglioneja v južnoameriških perujskih Andih in opremlja spis z dobriimi posnetki, kar o Cavazzaniju ni mogoče trditi. Med ostalimi članki je najznačilnejši Oggionijev o vzhodni steni Cime d'Ambiez, ki jo je nazval Via della Concordia, pot sloge, ki naj bi ob tem vzponu nastopila med Ampezzani in Trentini. Slehernega našega planinca bi zanimal Perissuttijev opis vzpona preko severne stene Mallega Koritniškega Mangrta. Zvezek 3—4 obširno popisuje tržaško ekspedicijo na Ala-Dag (Giorgio Bazo), prinaša mnogo slik in dva zemljevida. Sicer pa številka ni tako tehtna kakor ostale, o katerih poročamo.

T. O.

60 godina planinstva u Osijeku, Osijek 1955, je izdalo PD Osijek ob proslavi 60-letnice ustanovitve planinskega društva »Bršljan« v Osijeku l. 1895. Izročilo tega društva je l. 1925 prevzelo HPD, podružnica Jankovac, o kateri smo že poročali. Publikacija prinaša zgodovinski oris društva in seznam prvih 42 članov. Prvi član, odvetnik dr. Kamilo Firinger, je napisal tudi pričujočo zgodovino društva.

T. O.

Vpliv Himalaje na vreme in podnebje je dalekosežen, posebno pa se ji ima zahvaliti Indija. Od Himalaje zavisi monsumsko deževje, ogromne množine vode pa oddaja tudi iz orjaških ledeniških in snežnih zalog. Himalaja štiti Indijo pred kontinentalno izsušitvijo, ki sicer grozi vsej centralni Aziji.

Francoski geografski inštitut (Institut géographique national) poziva planince naj čuvajo razna znamenja in naprave, ki jih je pri merjenju površine postavil inštitut. Planinci, taborniki in turisti naj se zavedajo, da bi ne imeli dobrih kart, če bi inštitut teh stvari ne postavil, zavedajo naj se pa tudi ostrih kazni, ki jih zakon določa za škodljivce. — Proti vandalizmu se je pač treba boriti povsod.

Na Monte Rosa se je zgodila večja nesreča letošnje spomlad. Enemu od navezanih je spodrsnilo in potegnil je za seboj vseh ostalih pet. Zdrveli so po ledenem pobočju 200 m, vendar so se z vzajemno pomočjo le pretolkli do koče Monte Rosa. Spet je prišel na pomoč Geiger in pred kočjo naložil na svoje znamenito letalo najtežje ranjence, med drugimi Ludeckerjevo iz Mannheima, ki je dobila več ran na glavi in težje kontuzije po telesu.

SFAC (švicarski ženski alpski klub) je imel v preteklem letu 5307 članic v 53 sekcijah, je torej nekoliko nazadovalo v primeri z letom 1954. Klub ima 30 000 švicarskih frankov premoženja. Glasilo Nos montagnes je aktivno za 200 frankov. Klub goji turno smučanje, prireja tečaje za mladinke, ki jih imajo komaj 96 v petih mladinskih grupah.

Groupe de Haute Montagne (GHM), vrhunski francoski alpinizem, izdaja svoj letni zbornik. Lanski vsebuje opise vzponov, kakor sledi: Makalu II ali Pic de Kangšung in Čomo Lonzo (Lionel Terray), jugovzhodni greben kote 20650 (Jean Bouvier), Makalu II (Jean Bouvier), Štirje vzponi na

desnem bregu ledenika Barun (Pierre Leroux), Pethangtse (André Vialatte), Les Jumeaux (André Vialatte), Novi vzponi v Alpah in Pirenejih. Sledi kronika GHM in seznam članov. Izvod stane 300 frankov.

Khatung Kang je ime gori v Himalaji, na katero so prišli Švicarji letošnjo spomlad 12. aprila. Ni višja od 6300 m, vendar za tako majhno odpravo, kakršno so organizirali ing. Deriaz z ženo in Arthur Baumgartner, pomeni uspeh. 28. marca so zapustili Kathmandu s tremi šerpami in 12 nosači. Iz Pokhare so prišli na prelaz Thorungsee (5780 m), ki ga je prvi prekorščil Rébuffat l. 1950 s šerpo Ang Tseringom III, da bi prišel v romarski kraj Muktinath. Tu je delal tudi že Tilman. S prelaza Thorung sta Margerita Deriaz in Baumgartner prišla na Khatung Kang, potem ko sta postavila dve višinski taborišči.

Na Elbrusu se razprostira 144 km² snega in ledu. 77 ledenikov, med njimi največji Azau, 7 km dolg, polzi v doline pod njim. Pri jasnem vremenu se Elbrus vidi iz daljave 600 km. Poleg njega se še naslednji vrhovi dvigajo nad 5000 m: Dih-tau (5198 m), Šhara (5186 m), Koštan-tau (5145 m), Pik Puškin (5120 m), Džangi-tau (5051 m) in Kazbek (5043 m), 13 km dolgi greben stene Bezengi od prelaza Zaner do prelaza Dyhni-auš ima tudi višino 5000 m. Elbrus ima seveda več imen. Perzijci mu pravijo Albors, visoka gora, Georgijci Jal-bus, snežna griva, Turki Džin-padišah, gospodar gorskih duhov ali tudi Mingi-tau, tisoč gora; Kabardinci ga imenujejo Ašhamo-hua, gora dneva, Čerkezi pa Kuska-maf, srečna gora, in Aš-gama-ho, sveti vrh.

Kavkaz je eden od pragov med Evropo in Azijo, obdan z vrsto najrazličnejših kulturnih spomenikov. Njegova alpinistična zgodovina ni nič krajša kakor v Alpah. V istem letu, ko je Jacques Balmat stopil na Mont

Blanc (1786), se je povzpel na Kazbek nek menih Josif, kakor o tem poroča geografski pisec Ivan Batonišvili v Kalmasobi. L. 1811 sta profesorja Parrot in Engelhard prišla na Kazbeku do višine 4000 m, torej nekako v istem času, ko je knezoškof Salm-Reifferscheid organiziral prvo ekspedicijo na Grossglockner. Ko je dr. Kolenati 11. avg. 1844 prišel na Kazbeku do višine 4436 m in je l. 1868 Douglas Freshfield stopil na vrh, so dremali še mnogi alpski vrhovi v deviški nedotaknjenosti. Elbrus (vzhodni vrh 5633 m, zapadni 5595 m) je imel prvega obiskovalca že l. 1829. Bil je to Kilar Saširov, ki je spremljal komandanta Kavkaza generala Emanuela. V isti ekspediciji so bili še fizik Lenz, botanik Meier, zoolog Menetrie in filozof Kupfer, vsi člani ruske akademije znanosti.

V drugi polovici 19. st. ni bilo posebnih storitev. Šele po oktobrski revoluciji se je v Kavkazu zares razvilo alpinistično delovanje z vsemi značilnostmi sovjetskega alpinizma, predvsem s povezovanjem z znanostjo in s prizadevanjem za množičnost.

Začetek sovjetskega alpinizma se postavlja v l. 1923, ko je prof. Nikoladze prišel na Kazbek. L. 1925 pa je isti profesor, ki je l. 1901 v švicarskem Morginsu spoznaval alpske vrhove, stopil na vzhodni vrh Elbrusa z 18 ljudmi. Med njimi je bilo pet žensk, ena od njih je bila Aleksandra Džaparidze, ki je l. 1934 s prvo sovjetsko navezo zmogla Užbo. 1927 so bile na Elbrusu štiri skupine, 1928 pa je bilo na Elbrusu 17 tečajnikov jahalne šole iz Tiflisa pod vodstvom Klementjeva. L. 1929 je bilo na vrhu devet skupin, 1930 46 oseb in l. 1931 86 oseb. Naslednje leto pade število na 34, kajti tedaj je sovjetske alpiniste zamikal Pamir in težji tehnični problemi v Kavkazu. L. 1933 skoči število kar na 386, med njimi je 58 udeležencev prve alpinjade Rdeče armade. L. 1935 je na Elbrusu 2016 oseb, med njimi 638 udeležencev alpinjade kabardinskih kolhozov. Od l. 1936 do 1941 se sovjetski alpinizem razcveta in se loteva vedno težjih problemov.

Prvi zimski vzpon na Elbrus so ruski alpinisti izsilili v strahu, da jih prehitijo kak inozemec. L. 1933 so pozkusili člani moskovske sekcije Germogenov, I. Abalakov, Guščin, Malej-

nov, Koruzun in V. Nikitin i. dr. 23. marca 1933 so prenočili v višini 4200 m. Naslednje jutro je bilo pobočje poledenelo, skupina pa je imela komaj tri pare derez in en cepin, ostali so imeli le smuške palice, ker so bili pač smučarji. Namesto dve uri so porabili 8 ur do koč Pastuhov. Dva sta se morala vrniti zaradi višinske bolezni. Germogenov, ki je ves čas sekal stopinje, je začutil silen glavobol. Ponoči je zdrknila temperatura na -40°C in naslednje jutro so krenili nazaj. Aljoška Germogenov jim je to jutro umrl na rokah zaradi oslabelosti srca. Pri sestopu je I. Abalakov zdrknil v razpoko in tu prebil noč z mrtvim Germogenovim. Šele 27. marca je prišla rešilna ekspedicija.

L. 1933 je bila v višini 4250 m postavljena nova vremenoslovska postaja, v kateri sta prezimila Korzun in Gusev. V noči od 16. na 17. januar l. 1934 sta dosegla vrh Elbrusa v mrazu -34°C . Pri sestopu sta na zapadni strani odkrila kopna mesta okoli majhnih ognjeniških žrel, iz katerih je puhtela para in plin. Tako sta si razložila, zakaj je na Elbrusu v jasnih zimskih dneh vedno neka posebna meglica.

L. 1935 so prišle pozimi na vrh tri naveze. 6. februarja je Gusev vodil na vrh devet študentov moskovskega hidrometeorološkega inštituta, 23. februarja pa V. Abalakov 32 rdečearmejcev, ki so imeli zimsko alpinjado. Pri tem je izgubil enega človeka, ki je padel v razpoko južno od prelaza. L. 1939 je mojster slaloma Hipenreiter z vrha Elbrusa v 35 minutah prevozil pot, za katero so peš rabili 3—4 ure, naslednje leto pa Beljakov isto pot v 25 minutah.

Koče na Elbrusu kažejo, kako se je razvijal alpinizem na Elbrusu. L. 1909 je postavilo rusko planinsko društvo najskromnejše zavetišče na mestu kasnejšega »Krugozora«. L. 1929 je inženir Rakovski v višini 4200 m postavil leseno koč, l. 1932 pa je Društvo za proletarsko turistiko in izlete postavilo novo koč za 40 ljudi. Obiska pa je bilo toliko, da je okoli koč večkrat nastalo celo mesto šotorov. L. 1932 so postavili Krugozor, v katerem so prezimili Korzun, Nikitin in Lisenko. Motor na veter je dajal elektriko. L. 1933 so zidali istočasno na treh mestih. »Inturist« je gradil 30 m

nad Krugozorom komfortno postojanko. Blizu tam so postavili zložljivo vremensko hišico, v višini 5300 m pa je pod strmimi pobočji zapadnega vrha nastalo najvišje planinsko zavetišče na zemlji.

L. 1939 pa so postavili v višini 4200 m hotel z 200 posteljami. Za prevoz materiala so zgradili 14 km dolgo cesto, ki je premagovala višinsko razliko od 1500 do 3500 m, za motorna vozila, specialni traktor pa je vozil prav do snega.

Znanstveno delo na Elbrusu je šlo vzporedno z alpinističnim. L. 1925 do 1927 sta Frolov in Alberg preučevala ledenik, od 1926 do 1928 je delovala ekspedicija geofizikalnega observatorija pod vodstvom N. Kalitina, l. 1928 je fizik Berigau študiral intenziteto kozmičnih žarkov. L. 1936 pa so zgradili celo mrežo vremenoslovskih postaj.

Kazbek leži vzhodno od Elbrusa proti Kaspiškemu morju v bližini znamenite gruzinske vojaške ceste. Do l. 1923 je imel za seboj že kakih 12 obiskov. Tega leta je stopil nanj prof. Nikoladze z 18 tovariši. L. 1900 se je povzpela na ta 5043 m visoki vrh ruska profesorica Preobraženskaja iz Vladikavkaza, z znanim vodnikom Busurtanovim pa ga je zmogla tudi še l. 1920. L. 1903 so zgradili v višini 3480 m nad ledenikom Devdorak preprosto zavetišče s prostorom 3×4 m in je bilo znano pod imenom Jermolovljeva koča. V naslednjih letih je inženir Duhovski postavil še bakren bivak in bil od l. 1910 do 1912 trikrat na vrhu Kazbeka. Vodil ga je Jagor Kasalikašvili, ki se je razvil v prvovrstnega vodnika in je l. 1923 vodil tudi prof. Nikoladzeja ter se udeležil v starosti 53 let l. 1934 prvega vzpona na Užbo. Ko se je Nikoladze vračal s Kazbeka, je srečal prof. Didebulidzeja, ki je vodil ekspedicijo gruzinskega geofizikalnega observatorija, v kateri je bila tudi že Aleksandra Džaparidze. Ta in njegova dva brata spadata med pionirje kavkaškega alpinizma.

Prof. Didebulidze je l. 1925 s stariim vodnikom Kota Pizčelauri in z 11 tovariši ponovno stopil na Kazbek in postavil na vrhu meteorološko postajo z avtomatično delujočimi aparati. L. 1926 je predaval prof. Nikoladze v Londonu.

Sivolasi Douglas Freshfield, ki je na Kazbek prišel l. 1868, se je nalašč zato pripeljal v London.

8. sept. 1926 je Simon Džaparidze z 11 osebami (med njimi 5 žensk) prinesel na Kazbek meteorološke merilne priprave: Termometer, ki je kazal do -47° , ni zadostoval, zato je prinesel drugega, ki je kazal do -57° . Drugi udeleženci so bili: Kasalikašvili, Agniašvili, Ciklauri, Aleksandra Džaparidze itd. L. 1927 je Simon Džaparidze z vodnikom Jagorjem Kasalikašvilijem zaznamoval na vrhu — 75° mraza. Pri vzponu se ni držal klasične Freshfieldove poti, marveč je zavzel vrh z zapada in s prelaza po severozapadni strani.

Za 60-letnico Freshfieldovega vzpona je l. 1928 Džaparidze vodil na vrh 34 moških in 7 žensk. Vzpon so filmali in film vrteli pod naslovom »Vrata Kavkaza«. To leto je Džaparidze še enkrat obiskal Kazbek, naslednje leto pa se je smrtno ponesrečil pri vzponu na Tetnuld, blizu Užbe.

L. 1931 so poiskali novo pot na Kazbek Aleksander Džaparidze z jugovzhoda, z juga pa Maruašvili, Autonovič in Solotarev. L. 1932 nastopi inženir Šota Mikeladze, predsednik gruzinske planinske in smučarske sekcije, znan iz vzpona na Elbrus in Tetnuld. Z geologom Maharadzejem je skušal priti na Kazbek z vzhoda po skalnatem grebenu Drakon-Gvelešapi. Na požledu je v višini 4850 m zdrknil in potegnil za seboj tudi Maharadzeja, vrv pa se je zataknila in ju obdržala. Naslednje jutro je Mikeladze predlagal nadaljevanje ture, Maharadze pa je predlagal umik. Pri sestopu je Mikeladze, ki je imel ranjene roke, ponovno zdrsnil, načeta vrv se je pretrgala in Mikeladze je padel prav do ledenika Abano, Maharadze pa je sestopil in skoro umrl od izčrpanosti.

Jagor Kasalikašvili pa je bil na Kazbeku 33-krat, nazadnje v starosti 54 let, šest mesecev pred smrtjo l. 1935. Tega leta je bilo na Kazbeku 270 oseb. L. 1933 so v višini 3850 m odprli novo kočo, odprto poleti in pozimi. Pomožna koča z avtomatičnimi aparati pa je bila postavljena v višini 4350 m.

Užba je vrh, ovit s pajčolanom najrazličnejših bajk, pripovedk in pravljič kakor naš Triglav. L. 1930 sta ga naskočila Aleksander in Ale-

ksandra Džaparidze in zmagala. Se isto poletje so prišle tri naveze Moskovčanov in ena iz Tiflisa. 12 dni so oprezovale ob vznožju. Vodili so jih Jagor Kasalikašvili in Svanetijca Kviciant in Kibolami. Brez uspeha. Aljoša Džaparidze je nato tri leta študiral južno stran Užbe. 27. avgusta 1934 je vstopil v steno s svojo sestro, z Jagorjem Kasalikašvilijem, Sandrom Gvalia, z Levanom Maruašvilijem in Gjo Nigurianijem. Južni vrh je visok 4710 m, severni 4695 m. Brašno so jim nosili štirje svanetski lovci, ki pa so se kmalu ustrašili strmih skal in snežišč. Njihove tovore so prevzeli plezalci. Po drugem bivaku sta onemogla Maruašvili in Gvalia, vendar so šest dni po vstopu, 1. sept. dosegli južni vrh. Nato so 80 m pod vrhom bivakirali in preko ledenika Gul sestopili. V glavnem naselju Svanetije, Mestji, so prav ta dan slavili tri dogodke: značno prometno zvezo, izid prvega časopisa in vzpon na Užbo.

Skoro v istem času je ukrajinski samohodec Peter Nastenko prodiral na severni vrh s severne strani. Pogrešili so ga po 10 dneh. Sovjetski kronist je tedaj zapisal: »V sovjetskem alpinizmu, ki ga odlikuje visoko razvit čut za skupnost, ni samohodcev. V prvih letih sta bila znana dva samohodca: Selheim in Nastenko. Oba sta našla smrt v gorah. Ture samotarjev so ne-spametne. Tako tveganje se ne da z ničimer opravičevati.«

L. 1935 sta na severni vrh poskusila priti Vladimir Kisel in Boris Alejnikov. Imela sta brašna za tri tedne, 150 m vrvi, mnogo raznovrstnih klinov. Dva domačina sta jima obrnila hrbet že na ledeniku. Za vzpon na vrh sta rabila 7 dni od 14. do 21. jul. Na grebenu sta našla Nastenkovo beležnico, del vrvi, nahrbtnik in spalno vrečo. Verjetno je Nastenka vzel plaz, kajti v beležnici je stala opomba: »Tri dni močno sneži.«

L. 1937 je bilo tu 14 plezalcev v dolini Balkan, nato pa je v primeri s prejšnjimi leti nastopilo pravo romanje. L. 1938 sta se ponesrečila Salov in Bagrova. Iskal je tudi gorski letalec Lipkin, pa zastonj.

L. 1934 je Aljoša Džaparidze za dvajsetletnico vzpona prof. Nikoladzeja na Kazbek organiziral prečenje obeh Užb in Shelde. Vstopili so šele 1. novembra in hodili le 7 ur na dan.

Na vrhu jih je dobil snežni metež. Sedem dni so vztrajali, gladovali in prezebali. Nato so v visokem, svežem snegu po treh dneh popolnoma izčrpani dosegli vas Guli. En član naveze je bil z letalom takoj prenesen v bolnišnico, vendar je umrl za pljučnico. L. 1945 je skušal isti načrt uresničiti isti Džaparidze. Z njim sta bila Kalebši Oniani in Nikolaj Muhin. Sestra Aleksandra naj bi organizirala pri prečenju rezervno hrano in opremo. Z ledenika Gul so navezo stalno opazovali, dvakrat na dan so bili izmenjani dogovorjeni signali. Naveza je bila v stikih od 25. sept. do 3. okt., ko jo je zagrnil snežni vihar. Gruzinska vlada je organizirala posebno komisijo za reševanje in stavila na razpolago letala, radio in vso razpoložljivo tehniko. I. Abalakov in Gusak sta prišla iz Tiflisa. 12. okt. se je zjansnilo in opazili so tri pike, ki so se s severnega vrha pomikale proti sedlu. Nastopilo je letalo, pa ni moglo pristati, ker je goro spet zakrila snežna mečava. Dan za dnem so grmeli plazovi. Od 20. do 28. okt. je trajalo iskanje pod vodstvom I. Abalakova. Šele poleti 1946 so na vrhu ledenika Gul našli ostanke šotora, ki ga je pometel s seboj plaz obenem z vsemi prebivalci šotora.

Centralna uprava CAI je dobila, kakor poroča njeno glasilo v št. 9-10, 1. 1955, od PSJ pismo, iz katerega je razvidno, da namerava PSJ 1. 1957 organizirati himalajsko ekspedicijo na vrh, ki še ni določen. PSJ se je na CAI obrnil za informacije glede organizacijskih priprav za tako ekspedicijo.

Makalu je naslov knjigi, ki jo je kmalu po vzponu na ta osematisočak napisal Jean Franco. Naletela je na ugodno kritiko najboljših poznavalcev himalajske literature. Le za slike pravijo, da se pozna, ker ni bilo v odpravi Marcela Ichaca, ki je z Anapurne prinesel cele mape najlepših posnetkov.

Ing. Ghiglione in bratje Grivel iz Courmayeurja so bili povabljeni v Anglijo na alpinistični festival, ki so ga priredili v čast zmagovalcev Kanča. Bratje Grivel so opremili Angleže z derezami in cepini in jih je zato sprejela tudi kraljica Elizabeta. Ing. Ghiglione je bil navzoč na letni skupščini Alpine Cluba.

Dolomiti imajo izredno pisano zgodovino od prvih začetkov pionirskega alpinizma pa vse do današnjih dni. Posebnost za pionirsko dobo je ta, da so levji delež pri odkrivanju Dolomitov odnesli Angleži, vendar pa so kmalu naleteli na tekmeča Dunajčana Pavla Grohmana. To je bila nekaka hladna vojna med Avstrijcem in angleškimi navezami. Grohman je nastopil šest let za prvim Angležem Johnom Ballom, ki se je l. 1857 povzpел na Monte Pelmo. Navedimo nekaj kronologije: 1857 Monte Pelmo — John Ball; 1860 Marmolata di Rocca — John Ball, Birkbeck in V. Tairras; 1865 Rosetta in prelaz Comelle — Tuckett, D. Freshfield i. dr.; 1867 Civette — Tuckett in Frenchay; 1869 Cima di Ball in Fradusta — Leslie Stephen; 1870 Cimone della Palla — Whitewell, Lauener in Siorpaes; 1874 Rosengarten — Carson, Tucker. Kronologija Grohmannovih vzponov pa je naslednja: 1863 Tofana di Mezzo — Grohman in Lacedelli; 1863 Antelao — ista dva; 1864 Piz Boé — Grohman; 1864 Tofana di Rocces — Grohman, Lacedelli, A. Dimai in Siorpaes; 1864 Sorapis — isti, Lacedelli in A. Dimai; 1864 Marmolata die Penia — Grohman z A. in F. Dimai; 1869 Langkofel — Grohman, Salcher in Innerkofler; 1869 Velika Zinna — isti trije. Naslednje leto je Grohman izgubil vse svoje premoženje in Angleži so se znebili svojega tekmeča. Grohman se namreč od tedaj ni več prikazal v hribih. Nekaj let nato pa minejo tudi angleška imena v Dolomitih. Svojo nalogo so opravili po svojem okusu, nato pa so se obrnili k drugim ciljem. Tako je minila prva doba, ne da bi prvi obiskovalci obrali vse vrhove, niti vseh glavnih se niso dotaknili.

V naslednji dobi so spregovorili Nemci, Avstrijci, domačini, Italijani in Tirolci. To lepo pokaže zgodovina Zinn. Preteklo je 10 let po vzponu na Veliko Zinno, da sta se G. Ploner in Mihael Innerkofler lotila Zapadne Zinne, l. 1881 pa problematične in odbijajoče Male Zinne, ki sta jo zmožla sextenska vodnika M. in J. Innerkofler. Isti se je l. 1880 povzpел na kasnejši Grohmannov vrh v Langkoflu in preplezal stolp, ki ga še danes po njem imenujejo. L. 1889 je italijanski vodnik Bernard preplezal

Zahnkofel. L. 1890 je padla Fünfinger-Spitze, ki so jo zaman več let naskakovale najboljše vodniške naveze. Zmagala sta Dunajčan H. Schmitt in J. Santner iz Bozna. Ta smer je še danes med najtežjimi vzponi na ta vrh in ni postala »normalna pot«, kakor so po navadi postale vse pionirske smeri. Kasnejši plezalci so našli mnogo lažjih in manj napornih smeri.

V drugi dobi so se v dolomitskih dolinah že razvijali izredno sposobni vodniki, tehnično in moralno na višini, medtem ko so pionirji prve dobe tožili, da so jim postali vodniki v kočljivih položajih le breme. Značilni za to dobo so samohodci in že precej številne naveze brez vodnikov. Mednje spadata brata Zsigmondy in Purtscheller, ki so v letih 1882-84 naredili mnoge ture v Dolomitih, pomembne ponovitve vse brez vodnika, čeprav sicer v odkrivanju Dolomitov niso igrali nobene vloge. Med samohodci sta omembe vredna J. Santner iz Bozna in G. Winkler iz Münchena. Santner se je l. 1880 povzpел na kasneje po njem imenovano Santnerspitze. Bil je prvi Tirolec, ki je resno posegel v razvoj dolomitskega alpinizma. Winkler pa po značaju svojih vzponov otvarja že naslednjo dobo. Njegov stolp (Winklerturn v Vajoletskih stolpih) je najdržnejša storitev tistega časa in dokazuje, da pri odkrivanju kake skupine ne odloča številnost vzponov, smeri in pristopov, marveč mnogo bolj alpinistična kvaliteta vzpona. Winkler je prišel v Dolomite 17 let star in se prvi dan povzpел na Sass Maor v skupini Pala, isti večer pa preplezal še izredno težko poč v Cima della Madona, ki je danes znana kot Winklerjev kamin. Leto nato je prišel v Rosengarten, preplezal steno Laurins in Winklerjev stolp, leto nato pa se je ponesrečil v Weisshornu.

Med vodniki je pač najvidnejši Mihael Innerkofler iz Sextena, ki je od 1869 do 1884 pristopil na vrsto vrhov in naredil celo vrsto pomembnih vzponov in smeri. Omembe vredna sta sistematična, a manj zagnana turista Euringer iz Augsburga in G. Merzbacher iz Münchena, ki sta plezala z vodniki in naredila vrsto manj značilnih vzponov, dalje H. Helversen in L. Darmstädter.

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

**Zastopniki
v vseh večjih krajih**

Priporočamo Vam naše priznane kvalitetne izdelke

Blago za moške in ženske obleke,
za moške in ženske plašče,
moški in ženski kamgarn.
Naš loden in hubertus je zelo iskan in
najbolj primeren za gozdarje lovce in
planince

Tovarna volnenih izdelkov
MAJŠPERK

»**NIKO**«

TOVARNA KOVINSKIH IN ELEKTROMEHANSKIH IZDELKOV

ŽELEZNIKI
SLOVENIJA

proizvaja:

izdelke za pisarne in šole, analitske in
lekarniške tehtnice, laboratorijske in-
strumente, elektromotorje in sirene ter
električne aparate za gospodinjstvo

**MEDZADRUŽNO
LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE**

»ČEŠNJICA«

na ČEŠNJICI, p. Železniki

Telefon Železniki 24

se priporoča vsem interesentom za:

**rezan les vsej vrsti in dimenzij,
embalažne zaboje,
embalažne sode in
raznovrsne fine mizarske izdelke**

Pretnicijatiije za Metalni proizvedenija

BRAĆA KOŠULČEVI

• iz TITOV VELES •

proizvodi sledeće:

Sav medicinski nameštaj, nameštaj za pokućstvo iz metala, kao krevete za jednu i dve osobe, zatim sa šipkama, turističke za kamping, za bolnice, poniklovane krevete sa ulošcima od žičanog pletiva i drugo

»GVOŽDJAR«

TRGOVINSKO PREDUZEĆE NA VELIKO

BEOGRAD
DOBRAČINA 4

Pošt. fak. 240 — Telefoni: direkcija 21-570, nabavno 21-914, prodajno 23-928

Posluje na veliko svom gvoždjarskom
metalnom robom i električkim materialom

KUPCI! Pre nego što se odlučite na kupovinu artikala
iz naše struke, posetite **STALNU IZLOŽBU UZORAKA**

naše prodajno odeljenje u Dobračinoj 4

Svu robu isporučujemo odmah i to po fabričkim cenama

VELEŽELEZNINA

MERKUR

KRANJ

SPECIJALNA JEKLA

VALJANI MATERIAL

USAKOURSTNA ORODJA

OBDELODALNI STROJI

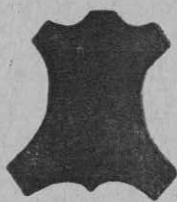
GRADBENI MATERIAL

SANITARNE POTREBŠČINE

Najboljše

podplatno usnje
komerčno in goodeyar,
vse vrste boksov,
črnega in barvastih,
dullboks za specialne
smučarske čevlje,
mastno, cugovano
in nekrišplovano kravino
ter svetovno znani likanec
kupite najceneje v

LOVARNI USNJA

V ŠOŠTANJU

Postrežba točna in hitra!

CEVI:

vodovodne
plinske
parovodne
konstrukcijske
pohištvene
pancirne

v dimenzijah
 $\frac{1}{8}$ — 3"

ŽELEZARNA JESENICE

LR Slovenija

Spojke za cevi
Loki za cevi

Zahtevajte katalog proizvodov

ŽELEZARNE JESENICE